

ZELNIK JÓZSEF

Tengerkönyv

Ökotáj könyvek

ZELNIK JÓZSEF

Tengerkönyv

Ökotáj • Budapest, 2006

© Ökotáj, 2006
© Zelnik József, 2006

*Ezt a könyvet nem írtam senkinek,
csak neked és nekem*

1. F E J E Z E T

Adriai esték: kő és rózsza

(Lélekköltözés a tengerhez)

Kelj nászra az óceánnal

Goethe

*Bennünket, mindnyájunkat vár az Óceán,
mely a Boldogok Szigetét körülveszi*

Horatius

*Az olimposzi közömbösség, mely a vitorlá-
zó sájka fölött mosolyog: megnyugtató,
fölemel és megtisztít. Az örökké zúgó nagy szim-
fónia hatása alatt megváltoznak fogalmaid az
élet értékeiről. Amit nagyinak, fontosnak és fáj-
dalmasnak láttál, azon mosolyogni tudsz egy
csillagos éjszaka... Kicsi dolgok pedig megnőnek.
A fehér pillangó, mely együgyűen és reménytele-
nül libben húszmérföldnyire a parttól, az elve-
szett élet tragikumával hat rád. A kecses ív, mely-
ben a halászmadár az árbocod körül suhan, a
művészeti tökéletesség fogalmával ajándékoz
meg. A parti ház ablaka, melynek derengő fénye
éjjel visszatükröződik a fekete vízben, ifjúkori em-
lékek erejével markol a szívedbe. Az esti csillag,
mely a távoli szirt fölött fénylik, lázba ejt, mint a
hieroglifa, mely a teremtés titkát hirdeti.*

Így kezdődik Herczeg Ferenc Szelek szárnyán
című ifjúsági regénye, naplója az egyik adriai
utazásáról unokaöccsével a negyventonnás yaw-
lén, a Sirályon, ami az ő hajója volt, és eredetileg
Hajnalnak hívták. Egy ilyen bekezdés után szinte
hihetetlen, hogy „csak” egy ifjúsági regény kö-
vetkezik, és nem egy nagy misztikus esszé-re-
gény-napló látomás Kosztolányi-Herczeg stílusá-
ban. Az a csak már azért is túlzás, mert a méltán
híres, tündérien kamasz Tüskevár mellett máig
sincs serdülő szíveket mélyebben lázba hozó
nagy utazás-napló ifjúsági regény, mint a Szelek
szárnyán. Fiaink persze nem olvassák. Ma még
elbűvölik őket az új-nephilim kultúra számítógé-
pei és egy álvaló-világ, a mi világunk bennünk ki-
teljesedő valósága helyett. De nem baj, reméljük,
az unokáink majd fellázadnak.

*Hátoldalon:
Méltóságos Bölcs Gyula
belügyminiszteri
tanácsos úrnak
Ungarn, Budapest, II. ker.
Szilágyi Dezső tér 1. sz.
II. em.*

Ha valami optimizmusra ad okot az emberi életben, az a hatás–ellenhatás elve. Ez a képlet túltüremkedik a fizika határain, behatol a kultúrába is, mozgásban tartja a szellemet, a lelket. Élhető, terepekre csábítja az emberi jelenséget.

Olyan csodásan élhető vidékekre, mint amilyen a magyar Adria volt száz, százötven évvel ezelőtt, amikor még ott tervezgetett Széchenyi, és Kossuth is odarohant Fiumébe, nehogy már a gróf nélküle teremtsen valami jót. De a politika lélek-zúzmarás tájait nem is érdemes most idézni, inkább azt a fürdő- és tengerkultúrát, ami egy üdén mondén magyar világ minden éves eseménye volt: utazás az Adriához, lemenni napfürdő-áldozatra a Tengerhez. Átjutva az utolsó alagúton, meglátni az azúr tengert, csodálni a végtelen vizet, végigsimogatni szemünkkel a csipkés partszegélyt, megérezni valamit a szabadságból

– legalábbis annak földi varázslataiból –, amelynek talán legszebb vidéke a dalmát Adria, amit mi Könyves Kálmán királyunk óta magyar Adriának is nevezünk. Talán ebben nem is egy anyagi birtoklási vágy jelent meg soha, hanem inkább egy lelki, amit bárkivel megoszthatunk, minden vendégszerető néppel, sőt még civakodó mimagunkkal is.

Az első világháború, Trianon, a második világháború, a kommunizmus fordított pentagrammás sátáni kísérlete elsüllyesztette, betemette, elfeledtette ezt a szigettengeri tájat, s még az utána való vágyakozás szikráit is elhamvasztotta. Az elmúlt tíz év felemás szabadsága azonban mintha elkezdte volna újjáépíteni a régi érzést, a vágyat a tenger után. Ez első szinten természetesen csak a polgár (kispolgár) vágya egy, a baráti társaságban elmesélhető, elcseveghető cirkvenicei nyaralás után.

*Hátoldalon:
Szekeres Ferencné
Önagyságának
Budapest, VII. ker.
Ilka uca 32. I. em.*

Régen Budán Abbázia után vágyott mindenki, Pestről pedig Cirkvenicába mentek nyaralni, hogy aztán ott egy hét után olthatatlan honvágyuk legyen. Valami olyan után, amit egy 1913-as anziksz szerint csak Szekeres Ferencné önagysága tud ki-elégíteni: *Édes mamám, most kérek valamit, csináljon kérem most mindjárt egy dobostortát, s küldje el címemre, azt még megvárom, s csak aztán sietek haza. Kezeiket csókolja fia: Feri.*

1913. augusztus 10-én, egy évvel a múlt századi borzalmak, az emberi történelem eddigi leggonoszabb, armageddonos történései előtt ilyen csacska, minden veszélyérzet nélküli lélekkel ingázott a pesti polgár Cirkvenica és a dobostorta között. Mielőtt a később jöttek felsőbbrendűségével sopánkodnánk tovább ezen a naivitáson, nem árt észrevennünk, hogy a manapság újjáéledő Adria-kultusz sem sokkal másabb, sőt olykor szegényesebb – lelkiileg is –, olykor proccosabb. Pedig talán fölrne egy napkultuszos pogány lelkigyakorlattal, ha visszatálatálnánk a mi igazi magyar Adriánkhoz, amilyen a történelemben volt, amilyenek kulturális teljességében szellemileg megőrizték nekünk a századok. Ha visszatálatálnánk ahhoz az eredeti szimbólumsűrűséghez, amit a tenger és a szigetek jelentenek, a sziget, mely csupa kő, de mégis rózsa virágzik rajta, a titkos értelmű is: kő és rózsa, kőrózsa.

Mióta világ a világ, az ember lelkével kóstolgatja a tengert, a legnagyobb táji misztikumot. Legmélyebb tudatunkban kísért Atlantisz, a tenger közepének elsüllyedt sziget-világbirodalma. Tudjuk azt is, hogy amikor az idők kezdetén az Úr lelke ott lebegett a vizek felett, az sem lehetett valami tavacska, hanem maga a végtelen tenger,

amely megtermékenyült ettől a közös lebegéstől. Enélkül nem teremődött volna az ember sem. Az ember, akit vélhetőleg az Úr eredetileg nem akart, de miután lázadó angyalok buja vágyaiból és együgyű földi lények találkozásából megszületett, a Teremtő végül is adoptálta világot mozgató terveibe, megengedve ezzel magának a „gondolta a fene” őállapotát. Isten, mert ő a kegyelem, megbocsátja nekünk ezt a profán teremtéstörténetet. Ő tudja, hogy csak zavarunkban tesszük ezt. Abban a nagy zavarban, amikor az ember meg akarja ismerni a tengert. Eleve tudja, hogy ez lehetetlen, hacsak nem sejtí, miért fordultak meg a hatyúk hétszer Délosz körül, amikor Apollón megszületett. Erről Kallimachos szolt így:

*... ekyklósanto lipontes
hebdomokis peri Délon...
ogdoon uket aeisan, ho d'ekthoren.*

Kóstolgatni a lelkünkkel a tengert – szinte gicszes, már-már képzavaros mondat, mégsem talá-lunk helyesebbet arra a megismerésre, arra a közeledésre, amely lényünket olthatatlan szomjúsággal a nagyvízhez vonja. Ez a mondat akkor jutott eszembe, amikor 2004 nyarán, egy majd' egész napos utazás után borász barátaimmal, Balla Gézával, Módos Péterrel, Tiffán Edével, Sziládi Tiborral és a horvát Uroš Ribarić barátunkkal már majdnem éjfélkor megérkeztünk a hercegovinai Neumba, a szállodába. Útközben Tiffán oporatóját bőven kóstol-gatva gyakoroltuk a görög filozofikus aszkézist: Próbálj meg egy csepp bort nyelved alatt elvinni a tengerig... Mi több cseppel is próbálkoztunk útközben, csak hát távol van a tenger, és oly gyarló az

ember. Másnap aztán Peljesac (olaszul: Sabbioncello) és Korcula (Curzola) tengerbe szakadó szőlőhegyoldalai elárultak valamit arról, hogyan kell közeledni a tengerhez kisebbségi érzés, félelem és nagyképűség nélkül. Valahogy úgy, mint egy nagy borhoz, egy olyan Dingač-hoz, amit ott is kóstoltunk, és eldöntöttük, hogy ezt jövőre az egész Magyar Bor Akadémiának meg kell kóstolnia, mert Dionüszosz Lyziosz ezt akarja, s ha nem teljesítjük, széttép minket felajzott bacchánsnők hada.

Aki a dalmát tenger igazi világát valóban meg akarja ismerni, ne vegyen magának mai steril autótérképet, hanem fáradságot és pénzt nem kímélve szerezze meg az *Illustrierter Führer durch Dalma-*

tien valamelyik kiadását – csak 1905-ig hat volt –, és nézze meg az itt közölt térképet. Talán megsejt valamit abból, hogyan alakul át egy táj, hogyan mállik fürdőplázává Odüsszeusz nagy csavargásainak színtere.

Én magam is valahol ott, a korcsulai tengerparti éjszakában és azon a csillagfényes éjszakai vitorlázáson a tengeren, Rab (Arbe) sziget és Krk (Veglia) között döbbsentem rá, hogy minden eddigi utazásom Gyimes és Toszkána között egyetlen zárándoklatot készített elő, azt, ami a magyar Adriához visz, a tenger sós, női húsához vonz közel. Olyan gyerekesen dühös vággyal, mint Szabó Lőrincet Fiume. A Tücsökzene költőjének négyévi ígérgetés

után is csak a „Majd jövőre” ígérete maradt, s végül csak 1925-ben valósul meg a találkozás: *Az utolért csoda: Fiume – a régi gyerekkori? Elértem s megbocsátottam neki.* Hasonló az én érzésem is, mint akinek túl sokáig kellett várni valamire. Egyszerre lenyűgöző a találkozás és egyszerre kiábrándító, mint minden túlzott nagy várakozás gyümölcse. Mártírkodva bele is szomorkodnám magam ebbe a pőzba, ha nem tudnám, hogy minden olyan barátomat, szellemi elődömet magammal kell vinnem ehhez az újonnan megszerzett Adriához, akik nem érthették meg ezt a szép új világot. Ebben a könyvben meghívom őket egy kétszeresen is szellemidézéses szimpóziumra. Tudvalevő, a szimpózium szó eredetileg együttivást jelent, végeredményben pedig testi és szellemi részegséget. Elhívom Jókait, hogy beszéljünk arról, mit rejteget az itt, az Adrián, a Tersato-várban játszódó regénye: az Egy játékos, aki nyer, és hogy elbeszélgessek vele – aki már tudja, mi az – a lélekvándorlásról, vagy ahogy ő nevezte – és én is kölcsönvettem ide a címbe – a lélekköltözésről. Megidézem Rákóczit, a magyar történelem legmorálisabb politikusát, beszéljen, milyen Adriatervei voltak, karnyújtásnyira a magyar királyi címtől. A Sajkodi esték Németh Lászlóját, aki ha nincs ez az Ázsiába ájulás, akkor lehet, hogy Adriai esték címmel írt volna a magyarságról és a tengerségről. Jön Vörösmarty, és hozza a Délszigetet. Itt lesz Kodály, Bartókot várva egyenest Fiuméba, vagy ahogy 1908. VII. 31-én írta: *Ott várlak, ott aztán mehetünk Cirkvenicára, Lovránóba, Lidóra, ahová jölesik, és ott fürödhethünk és csónakázhatunk még eleget.* Állandóan tenger-zenét hallgatunk: Mendelsohn Hebridákját, Sibelius Oceanidesét, Henry

Purcell, Rimszkij-Korszakov tengerzenéjét, Raveltől az *Une barque sur l’océan* és mindenekelőtt Debussyt. Ott festenek majd a parton, száz évvel ezelőtti pre-modern és poszt-posztmodern ártatlansággal, a Magyar Adria-festők Társaságának tagjai: Mendlik Oszkár, Czölder Dezső, Edvi Illés Aladár, Györök Leó és a többiek. Néha lemegyek hozzájuk a partra, jófajta, a tokaji Szerelmi dűlőben érelt furmintot és villány-jammertáli kékoportót viszek nekik, és megkérdem tőlük, mi lesz, ha a huszadik században a festészet megkísérli felszámolni önmagát, megutálja az emberi arcot, s *horribile dictu* a tengert? Az új Marine-Terrace-on ott ül Victor Hugo és a Sziget kör. A kertben gyümölcs-órát tart Hamvas Béla, aki élete utolsó tíz esztendejét a tenger mellett szeretete volna tölteni. Most már örökre ott lakik a kertben a Quarnero-öböl Maltempo oldalán. Közösén elhatároztuk, hogy Goethét fogjuk provokálni. Megkérdézzük az öreg ördögidézőt, hogy Salamon kulcsával miért nyitotta úgy fel a Faustban a *Kezdetben volt az Ige* tételét. Miért rontotta az IGÉT Értelemmé, Erővé és Tetté. Miért: *In principio erat sermo*? Azaz sermo, mint *das Diskurz*. Miért szakadt ránk a narratíva és a diskurzus Mefisztója? Természetesen ilyesmiről csak hűvösebb napokon beszélünk, amikor vakító fényt nem szórja ránk a déli tenger, amitől magától is forr az agy, nem kell külön csigázni.

Csendes napokon biztosan együtt iddógálunk Kormos Istvánnal, Nagy Lászlóval és Kiss Ferencel, akikkel a hetvenes évek elején, varázslatos erdélyi csavargásokon ismerhettem meg az utazás nagy örömét, a Hargitát, a hegyeket, amelyek a tenger húgai, de legalábbis unokahúgai. A kő és a

rózsa szövetséges misztériumához is nehezebb lenne ma közelebb kerülnöm, ha Kormos meg nem mutatja azt a tisztást, ahol az Ágborisrét című verse fogant. Ahogy akkor írtam: *később minden utazásunk zarándokhelye volt ez a tisztás Háromszék, Csík fölött... Megálltunk a szélénél, Kormos kiszállt, tett néhány lépést a réten. Volt ebben valami furcsa áhítat, mint minden találkozásban régi szerelmeinkkel. Vélem, számára ez a májusi pazarlóan virágzó rét testesítette meg az összes szerelmet, amit egy nőben talán soha nem, de egy nőnemű rétben örökké szerethetünk.*

A Thétisz nevű vitorlás már a csillagtűzű éjszakában hagyta el Rab szigetét. 2000-es tokaji furmintot ittunk – nagy tüzűt, tengerhez illőt –, és akkor megláttam, hogy fejünk felett a Nagy Orion tündöklő fényességgel, de fejjel lefelé, nyilával

enyhén délkeletre céloz. Először úgy véltem, én álltam fejre, mert az mégsem lehet, hogy a nagy Nimród csillagképe az égi kocsmában, a mennyei borkorzón – amit álcázásul Tejútnek neveznek – fölbukott volna. Talán a bor, talán az állandóan jeleket, mélytitkú szimbólumokat vizslató elme részegsége csábított a *mit jelent ez?* kérdésének sikamlós talajára. Lehet persze, hogy ettől a kérdéstől lett ember az ember, már ha az, és nem csak a beképzelt hiányzó láncszem a homo sapiens előtt.

Mit jelent ez, mit üzen ez az éppen itt, előtttem, ezen nyugodt nyáréjszakán a tengerbe zuhanni készülő király-csillagkép? Már megint halni készül a Nagy Pán, vagy éppen az elmúlt Vaskor lebukva belerozdásodik a tengerbe, ahol burjánzó csigakerteknek lesz haldokló kristálypalota?

*1974 Körösfő – Kormos István,
Nagy László, Kiss Ferenc*

Lehet, hogy egyszerűen csak elbódított a Bor és a Tenger, a két nagy részegítő, akik tudvalevőleg egymás távoli rokonai, s nem csak a mediterrán fröccs okán, midőn az ember a szamoszi bort sós tengervízzel elegyíti. Elbódított, mint az észköltsőt, Visnapuut, aki így írt:

*Ahol a tenger és a szigetek
S az ég határt szabnak neked
Álld meg a helyet, maradj szabad.*

Itt van tehát az áldott tér, az áldott pillanat, s a pohárból a folyamatos áldomás, de a percnyi bódulaton túl, hogy most szabadnak érzem magam, mit jelent az, hogy *maradj szabad*. Oly egyszerű lenne, hogy csak rászólnánk szívünkre, mint Krisztus Jézus a tengerre, hogy nyugodj, és az megtette. Lehet, hogy ő volt az egyetlen szabad. Mindenesetre erre utal, hogy tegezni merte a tengert. Mi még szóba állni is nehezen tudunk vele, nem ismerjük a tenger nyelvét, s honnan ismerenénk tájszólásait, pedig enélkül vakon bolyongunk a tenger varázslatos ösvényein. Ilyenkor nincs más, csak a végeláthatatlan, kínosan ismeretlen, kristálytiszt víz tömeg, mint steril nyelvű városiaknak akár saját nyelvük nyelvjárásainak virágzó rózsalabirintusai.

Igen, a nyelv, mindent ráfogunk, ha nem tudunk valamit megismerni. Főleg, ha egy szinte elképzelhetetlenül nagy jelenséggel állunk szemben, könnyen menekülünk a nyelvi lehetlenség mögé, felmentve ezzel szellemünk tunyaságát, képtelenségünket az igazság megismerésére.

Az igazságról itt abban az értelemben érdemes beszélnünk, amit a görög igazság szó, az aléthea kifejez, vagyis *a-létheia* = nem felejtés; így a hazugság a tradíció feladása. Biztos, hogy az az elképzelhetetlenül elképzelhető jelenség, ami a tenger, egy új nyelvet provokál, melyben a megismerő lelkes lény, a szubjektum, és a megismerendő egy közös energiacentrumból táplálkozik, mint a metafora. Vagy nemcsak a tenger kísértése, hanem a mára szélsőségesen elárvult egész életünk tapogatózik vakon egy új nyelv után, mely civilizált siralomvölgyünket ismét az éden ölébe vonja? De soha eddig nem sikerült egyetlen nyelvi kísérlet sem. Bábel után minden nyelv elkülönít. Az egész modern civilizáció nyelvi zuhanás, szemiotikai katasztrófa. Northrop Frye, az irodalom- és bibliakutató, mikor szembetalálta magát a tengerrel, akarom mondani, a Bibliával, a bibliafordítással döbrent rá arra, hogy a Biblia lefordítása milyen nyelvi csapdákat rejt. Ketté kell választani azt a két szót először, amit a francia *langue* szó jelent, ami a különböző nyelveket nevezi meg, és a *langage* szót, amely azt jelenti, hogy a hasonló dolgokat minden nyelven ki lehet fejezni. Végkövetkeztetése az, hogy: *a langage-nek nevezett valami igenis pozitív nyelvi erő. És az ember eltűnődik, hogy van-e a langage annyira szubsztanciális, hogy legyen valamiféle története, hogy a szavak mélyén rejlő, többé-kevésbé lefordítható szerkezetek módjai valamiféle egymásutánban rendeződjenek, amely átvág a langue-okon, alkalmazza őket, hat rájuk, szabályozza, de teljességgel nem határozza meg őket.*

Az analitikus tudomány – amely, mára „kide-rült”, az analógiás mágia rejtőzködő ikertestvére – időről időre nekiveselkedik, hogy feltárja a nyelv lényegét. Vélhetőleg ez az igazi reménytelen küzdelem. Ezért is van az, hogy költők – igazi költők – mélyebb dolgokat tudnak elmesélni a nyelvről. Talán mert ők még közelebb vannak ahhoz a legnagyobb földi szerephez, amit az igazi papság, a *sacerdos* jelent, és még ez a „lepusztult” szerep is közelebb tud kerülni a nyelv világot teremtő, isteni lényegéhez, ami a kezdetben volt: IGE. Ezt megfejteni nehezebb, mint azt, hogy mit jelent és ki volt a JHVH. Az analitikus dadogás azt mondja – a különben zseniális Vico is –, hogy van költői, hősi vagy nemesi, valamint vulgáris (de a vulgo értelmében vett) nyelv. Northrop Frye ezt tovább cizellálja. Szerinte volt egy hieroglifikus ennek a költői nyelvhasználat felelt meg; a második a hieratikus, ez főképpen allegorikus; és egy demotikus, amely leíró. Az Ótestamentum az elsőnek felel meg. Láthatólag azonban az Ótestamentumban mindhárom nyelvhasználat keveredik, de az is igaz, hogy jelen van még benne eme három nyelvhasználat előtti nyelv, amit most az egyszerűség kedvéért nevezünk csak IGE-hirdetésnek. Jelen van az a ma köznyelvi szinten rekonstruálhatatlan erő, amitől a tenger tengerré lesz, az ember pedig emberré. A teremtésben ők ikerteremtmények: végtelenség-illatuk van. Persze csak akkor, ha az ember ember, s nem az ebek neme alá tartozó.

Az Enuma elis őriz még halványan valamit a nyelv isteni eredetéből, amikor ilyeneket mond: *a halál pillantásával mered rá, az élet eledelével kínálja, az élet pillantásával nem néz rá többé.* Vagy

Mózes azt mondja: *a mélységes vizek megmere-vültek a tenger szívében.* A népdal talán erre emlékezik, amikor azt énekli: *a tengernek feneke márványkövel van tele.* Ha az ember szorgalmasan lapátolja a nyelv guanóhegyeit, egyre több helyen és egyre jelentősebb foltokban előtűnik az ősnelv, a szent nász, a hierosz gamosz igéje: a világműveltető ige. Segítsen bennünket a tenger, és a boldog szigeteket ölelő Óceán.

Ha most valaki azt hinné, hogy ez ott a hajón járt az eszemben, az téved, ott sokkal jobban éreztem magam, nem voltam magamon kívül. Ritkán tud annyit inni az emberfia, hogy úgy magánkívül legyen, mint egy nyelvfilozófiai fejtegetésben. Az önirónián túl az azért biztos, hogy valami ott is sejlett abból a nehézségből, amit akkor vállal az ember, ha a tengerről, akár csak az ember tengerélményéről akar szólni, úgy, hogy az unalom és a giccs nyelvével ne sértse a nyájas olvasót. Fel is hívom mindenkinek a figyelmét, hogy úgy olvassa a vissza-visszatérő nyelvfilozófiai csacskaságaimat, mint ahogy arra nézünk, aki lopott lóval büszkélkedik, s nem ismeri a mondást, hogy *lopott lóru a tenger közepén is leszállítanak*, ami pedig elég kellemetlen. Na most, vagy van ilyen mondás, vagy a Czuczor–Fogarasi találta ki. Teljesen mindegy, én csak arra szeretnék utalni, hogy mindenféle lopott lovakat fogok még később is elővezetni, amikor némi békebeli fontoskodó nyugalommal próbálom felcserélni az Adria képeinek néha számomra giccsesen is tündéri világát valami magasztosnak vélt szellemire. Például ezt a hajnalködből kiburkolózó vagy csak fotóélményileg homályosított Abbázia – Nordstrandpartie című an-

zikszot, ami biztosan időutazás-szagú, vagy inkább -illatú, mert a bornak és az időutazásnak mégsem szaga van, hanem illata. A kép hátoldalán ki is derül, amit mi bugrisok egyből nem vettünk észre, hogy: *Aus der fotografisch artistischen Anstalt Atelier Betty in Gleichenberg im eigenen Haus Villa Belvedere.*

Micsoda erotika lengi át, amíg szó szerint le nem fordítjuk ezt a mondatot. Egy férfinak egyből eszébe jut, hogy mi történhet a Belvedere Villában, Bettyvel egy Atelier-ben. Mennyi rejtett csábítás a nyelv, mennyi... A nyelv liftezi a képzeletet. Most éppen földszint, ja igen, tengerszint – kiszállás... Már megint a meglepetés, mint akit leszállítanak a lóról a tengeren. Így van az, ha az ember a tenger alkímistája kíván lenni, s majd nagyképű-

ségében a léleké. Melyiket könnyebb arannyá változtatni? Talán a múlt időket pásztázó képzeletünket, mikor bejárjuk a boldog szigeteket. Elmult életünk azon tájait, ahol – ma már tudjuk – csak arra készültünk, hogy találkozzunk egyszer a tengerrel.

Vannak óceáni lelkek – mondja Victor Hugo legizgalmasabb könyvében, amelyet Shakespeare-ről írt. Mintha mi ma is éreznénk azt a csalódást, amit az egyáltalán nem naiv – egyesek szerint igazi magas szinten beavatott szabadtűzű művész – Hugo érzett, mikor az általa eredetileg támogatott Louis-Napoleon Bonaparte az 1851 decemberében végrehajtott államcsíny után III. Napóleon néven császárrá koronáztatta magát. Megszerettünk azóta is, azelőtt is a történelemben, tündöklő szelleműnek vélünk poli-

tikusokat, véljük, hogy, a nagy ügy, a haza, az igazság, a szent nagy birodalmi álom beavatottjai. Szellemi és morális királyi vérvonalat húzunk mögéjük, és egyszer csak menekülhetünk, mert nem az igazságot, a történelmet mozgató természetes erőt félük, hanem minket, akik legyártottuk őket a magunk hasonlatosságára, vagy ahogy egy magyar költő mondta: *a hátunkon cipeltük őket*. Legyintsünk erre is, és a tenger-költő Dobai Péterrel idézzük Jorgosz Szeferiszt: *Méreggel tele századok. Méreggel tele nemzedékek. Irány a nyílt tenger!*

Vannak óceáni lelkek, írta Victor Hugo 1852-ben a La Manche-i Jersey szigetén, és megkérdezte a fiát – aki éppen Shakespearet fordította –: Mi a véleményed a száműzetésünkről? – Hosszú lesz, válaszolta a fiú, és azt kérdezte: – Mit fogsz csinálni? – Nézem a tengert – felelte az apa. És akkor ott, a Marine-Terrace-on egyszer csak elkezdte írni – előszóként a fia fordításához – a Shakespeare-esszé: *Vannak óceáni lelkek. Hullámvész, árapály szörnyű ide-oda szelek zúgása, elsötétülések és megvilágosodások, a mélység különös vegetációja... hullám felett lebegő sasok, csillagok csodálatos felbukkanásai, amit rejtelmes kavargásban köszönt és tükröz vissza a szivárványos tajtékmiriad, ...kóválygó, leselkedő villámok... félig megvillantott szárnyak, üvöltöző sötét éjszakák, fúriák és freneziák, sziklák, örvények és hajótörések... a feneketlenséggel vegyülő emberi vér, meg bűbáj, gyengédség, ünnep, vidám fehér vitorlák, halászbárkák, dalok a harsogásban, fényes kikötők, távoli füst a parton... az ég és a víz összeolvadó kékje, a csípős hasznos illat... a mindig zavargó mérhetetlenség paradicsomai és poklai, a*

kifürkészhetetlen végtelenség, mind együtt lehet a lélekben, s akkor e lelket zseninek nevezzük, s akkor előttünk áll Aischylos, előttünk áll Ezsajas, előttünk áll Juvenalis, előttünk áll Dante, előttünk áll Michelangelo, előttünk áll Shakespeare. Akár ezeket a lelkeket szemléljük, akár az óceánt.

Már a bevezetőben idáig jut Victor Hugo, és az egész írásban nem jut el a Vihar-ig, a Vihar lényegéig, ami maga a transzcendencia. Vagy két ellentétes beavatás, beavatottság találkozott itt, mérkőzött meg egymással, úgy, hogy egyik sem fedte fel, merte felfedni a másikon keresztül saját beavatottsága lényegét. Lehet, hogy ez az egyetlen földi háború, ami a békéhez vezet?

De mi vezet a mi békénkhez minket, akik itt csavargunk az éjszakai Adrián, egy baráti vitorlásan, a Thétiszen, túl Bock kékoportóján és a Tiffán Carissimae borán, túl azon, ami az otthoni politika, de innen azon a lélekköltözésen, amit ezen a földön végzünk egyik életünkéből a másikba, szerelmes múltba hajló földi korszakaink között. Mégis ezt kellene feltárnunk, mert ezek a földi lélekállomások az előképei a nagy lélekvándorlásoknak világokról világokra, vagy ha nem, süllyedés egy olyan misztikus mocsárba, ahová a lélek is csak temetkezni megy, vagy erővel – milyen erővel – eltemettetik.

Szeretném én is néhány földi korszakomat idecipelni az Adriához, a vízhez, és megmeríteni elmúlt adriai magyar századok lélekhullámaiban. Szeretném utólag megtisztítani ezeket a földi történeteket, nem azért, mert tisztátalanok, sőt fénylő emléküket méltó egyedül a tengerhez, a nagy vizek kék áttetsző mélységeihez. Az egyik most

elővillanó kép: a folyamsziget, a folyók ága közé szorított sziget, a Bodrog–Tisza sziget emlékei.

Mikor Tokajban a 70-es évek elején átteveztünk a Bodrog túlsó partjára, mindig azt mondtuk: Megyünk a szigetre. Pedig csak félsziget volt, folyóköz. Egy kicsit olyan ez, mint az egész életünk a kommunista pentagramma alatt. Hol kicsit, hol nagyon hazug, hol észrevehetetlen meotiszi mocsár, olyan

1979 Tokaj – Budai Ilona, Csoóri Sándor és egy tokaji kis cigánylány

mocsár, melynek bűze ma is itt van, és azt is szégyellteti velünk, hogy ő volt a mocsár. Mocsárlényekké tett bennünket úgy, hogy a gyorsan tiszták a mocsárral szövetkezve mára lehazudták előlünk a tengert, és a szent ösvényeket a tengerhez.

De nem számít – az élet, az életünk, az más, mint a mai kocsmá, amin ugye túllépünk, fiúk. Az élet ott a szigeten volt, ahol fiatal arcunkat simogatta a nap, a Muzsikás együttes húzta, hogy a tengernek feneke márványkövel van tele, és Budai Ilona énekelt, hogy azon csikorog a szekér, szép hat ökor húzza, s azon a Csoóri Sándor mellé

szegődött tokaji kis cigánylány úgy nézett ránk, mintha Poszeidon és Dionüszosz vonulna itt, a Tiszánál aranygyapjút keresve, de legalábbis aranygyapjasokat a gyengébbik nemből.

Pedig csak arról akartunk beszélni neki, hogy amikor öregasszony lesz, és mi már régen nem leszünk, jöjjön le a folyópartra, gondoljon ránk, és törjön egy kis darab kenyeret a part istenének, te-

1979 Tokaj – Csoóri Sándor és Zelnik József a tokaji „szigeten” a Muzsikás együttes tagjaival (Sipos Mihály, ifj. Csoóri Sándor, Éri Péter)

gye le a partra, s majd borral locsolja meg és a tunnavi-rítus szerint mondja: Partisten! Nézd! Eljöttem hozzád. És te, folyóisten, kinek partjáról vettem e darabka anyagot, vedd kezédbe és tisztítsd meg azokat az embereket halálukban az örök élet vizével, tisztítsd meg elmúlt földi testüknek mind a tizenkét darabkáját.

Néhány év múlva ott a szigeten megépítettük a Makovecz Imre által tervezett házat, elé emeltük Samu Géza totemsobrát, s amikor a szigetet elöntötte a Tisza, tudtuk, hogy Atlantiszt idéztük.

Akkor még öntudatlanul, úgy, mint a népköltészet, amikor a szent vegetáció közelségéből rálát a teremtés legőszibb, legmélyebb titkaira. Azokra a titkokra, amelyekről a szépen mesélő Homérosz semmit sem tud, csak az a Püthagorasz, aki a szkíta máguspap és a krétai Orfeusz-Dionüszosz tanítványa. Ő tudott csak hitelesen ilyeneket mondani:

*Fehér ruhába öltöttem
A haláltól és a születéstől megtisztítottam
magam.*

Majd ez a misztikusan tiszta beszéd indul el két útra, az egyikken megérkezik a krisztusi hegyi beszédhez, a másikon borzongatóan felszólít, hogy utazzunk *a kígyó útján*, ahol a tét:

*A szent lándzsa találjon célba mindig
Rejtsd el és fedd fel a Szent Grált
Szabadon folyjon a bor és a vér
Az Úr előtt mindörökre*

Csak azt ne kérdezd, hogyan lehet magunkat a haláltól és a születéstől megtisztítani, ne kérdezd, merre van a kígyó útja, és hol talál célba a szent lándzsa, mikor mindnyájan Longinusok vagyunk. Ne kérdezd, miért folyjon szabadon a bor és a vér, s azt végképp ne, hogy itt ki az Úr.

Gyere velem inkább a tengerhez, vissza a szigetre. *Gentis cunabula nostri*, a mi fajunk szent bölcsője Kréta, mondja Vergilius. Igen, miéink a boldog szigetek Krétától Vegliáig, Atlantisztól Tokajig.

Innen kezdődik a nagy csavargás az Adrián, a tengeren térben, és T.É.R.-ben (lásd: Titkos Értelmű Rózsa), időben és időtlenül a szellemtörténetben, abban a pillanatban, amikor már tisztán érezzük és egyben apadhatatlan vágyakozással szomjúhozunk a múlt ízeit, de még nem váltunk múlttá. Amikor még élünk, de már távolról jól hallhatóan mormolja a tenger, vagy a Nagy Pán, vagy a tenger asszonya, maga a Tengerek Csillaga, Mária: Szomjas vagy, légy tengerré...

2. F E J E Z E T

Vecsernye az Adrián

Húsvét van, húsvét az Adrián. A kis tengerparti faluban mindenki készül a nagyszombat-esti feltámadás-szertartásra. A szomszédok, Jelena néni és Joszi bácsi vasárnapi öltözetrel és vasárnapos lélekkel indulnak a templom felé. Oroszul dicsértesséket köszönök nekik: Szlava nasemu goszpodinu Isszuszu Krisztu. A templomban emelkedett lélekkel, kegyelemteli arcokkal ott van az egész falu, az őslakosok és a jövevények is. A karzaton német barátaink, Richárdék állnak, oldalt szerényen, hargítás lélekkel a székelő Péter János. Szentáldozáskor bejönnek és sorba állnak a kamaszfiúk is. Az előbb még a mise alatt is kint a templomudvaron rendetlenkedő René – a szomszédék unokája – is előre vonul áldozni. Arcán a letörölhetetlen, kicsit zavart csibészvigyor, talán az enyhén szentségtörő spekulációt rejti: Na, bejöttem, részt veszek a szertartásokban, hadd örüljön szegény anyám és a két öreg, de az én igazi rítusom a diszko és a diszkózene. Képes két órán keresztül egy számot játszani, az ügyelest: Dragostea din te, numa numa jej. Amikor a nagyanyja ráüvölt, még egy órán keresztül ugyanazt az egy számot hallgatja halkan. Mint egy szufi táncoló dervis, aki ha egyszer elkezd, akkor neki az ég és a föld egybeér, ott van a Paradicsomkertben, ő a legkedvesebb szolgáló Allah udvarában.

És én mit érek itt egyedül az áhítatos tömegben cingár lélekkel? Teszek azért valamit, hogy a közösség felemelkedett, sursumcordás lelkével együtt szárnyalva segítsen a nagy helyreállítást? Közreműködöm-e Isten legdemokratikusabb teremtésében, amikor a földet és a földlakókat meghívja az isteni „misztérium háztartásába”, ahol a

teremtés, a bűnbeesés, a megtestesülés, a megszentelődés és a megdicsőítés megtörténik. Mai, úgynevezett modern, gőgös, cinikus lény, választottam-e Eleuzisz és a Kálvária között? Vagy valójában ez csak egy végig nem gondolt, vagy rosszul végiggondolt választáskényszer?

Lesétálok a tengerpartra, a középkori, romos Sveti Marak kőtemplomocskához.

Tengertől ölelt parányi félszigeten őrzi az időt, bár az vasfogával csipkésre harapdálta. Mi mindent láthatott keletre tájolt lőrés-ablakával? IV. Bélát már biztos, amint Zeng felől erre menekül, hogy néhány napot töltsön a megbízha-

tónak tűnő és később annak is bizonyuló Fran-
gepánok rejtett erdei várában (véltetőleg itt
született a magyarság legtitokzatosabb szentje,
Margit), s majd onnan is tovább menjen Belibe,
ahol kőarcát s vele szemben a menekültöt kísérő
két templomos lovagot idéző templomos ke-

resztet Béla-relikviaként őrzi a helyi népi emlé-
kezet.

Véltetőleg pontosabb tudással, mint az iskolás
magyar történetírás, mely kőfejűen leragadt a
Trau váráig tartó mesénél. Nem igazán kutatva

sem a vatikáni templomos dokumentumokat, sem
az írott horvát emlékeket, pláne nem a környék,
Krk és Cres-sziget rendkívül gazdag Béla-király-
folklórját. Vendégeimet – később a nyájas olvasót
is – át-át kalauzolom Belibe. Szeretném, ha egy
kis magyar zarándokhellyé válna ez a tündéri

kővároska, szerelmes adriai földrajzom egyik ki-tüntetett helye.

De láthatta ez a kis kőrés-lőrés ablak, amint 1905. július 2-án a jó szelek szárnyán elsiklik itt a habokon Herczeg Ferenc Sirály nevű kétárbocos vitorlása is. Fedélzetén Tonio, a kormányos, a „lus-sini furfangos eszű” legény, aki Koludarctól nem messze született, ahol manapság Manchin Róbert kóstolgatja a tenger ízeit, és a manicheusok halvá-nyodó és történelmileg besatírozott nyomait viz-slatja. Ott van az öreg Zeppe, a hajószakács, akinek „részegsége legbiztosabb szimptómája, ha elkez-d franciául beszélni”. Ez a kedves részek általános evilági szokása lehet, mert gyerekkori, mára öreg barátom, Szunyogh Józsi is megfelelő mennyisé-gű bor fogyasztása után egyből a nemes francia

nyelv szavait tákolgatja úrias módon, hogy aztán, a *na nem számít* szófordulattal tegye fel a filozofi-kus koronát a borivás cselekményére, imígyen: *In-kább pocsékba menjen, mint kárba*. De ott látta a kőablak a fedélzeten az író keresztfiát és a kutyá-ját, Cézárt, és magát a fiatal író, a még nem író-fejedelmet és nem „antiszemitát”, amint a hajó-törvényeket körmöli. Köztük a következő tengeri bölcsességet: *A hajón tilos politikáról, irodalom-ról és művészetről beszélni*. Ezt a táblát ma az or-szágra is kitehetnénk, hátha közelebb jutnánk a békéhez, s távolabb együgyű és kétlelkű, hazug mimagunktól.

Látta ez az ablak itt elvonulni 1908-ban is a Si-rályt, mikor a szembeni Lidón, Cirkvenicában Kodály várta Bartókot.

Herczeg Ferencnek ki kellett volna kötnie a parton, jégbehűtött rizlinggel, az ottani grasevinával kínálni a „zenészeket”, és lejátszani Kodály tanár úrnak az akkor nagyon drága gramofonról, ahogy Pálmay Ilka énekli a Niniche ritornellt, az ő Karádjuknak azt az életérzését, hogy téged is csak égve dobtak el. Majd megengedett volna magának néhány sziporkát a bartóki klapanciákról, és arról, hogy mi magyarok már csak örökre Gyurkovics fiúk maradunk, dzsentrigerincűk és felületesek. Kodály feszengett volna – akkor még nem volt a Rákosit is kioktató tanár úr –, udvariasságból valamit nyökög arról, hogy azért a Pogányok az igazi magyar írás, az szól az igazi magyar sorsról vagy sorstalanságról. Ezt még Nobel-díjra is fogják javasolni. Megjósolja talán azt is, hogy hiába a későbbi nagy magyarkodás, Herczeg „százkötetes” életművestől sem kerül be az USA-ban 1992-ben kiadott ultramagyar Encyclopaedia Hungaricába. Így teljesülve be a Szabó Dezső-s átok: a svábból lett magyarok sem a zsidóknak, sem a neofita magyarkodóknak nem szalonképesek.

Láthatta volna ez a csodálatos templomocska – persze csak virtuálisan, mert akkor még nem létezett – Odüsszeuszt, aki állítólag erre is csavargott, ősturistaként elkábítva a csavargás szellemi részegségével, mert hát akármekkora is az Adria, senki ne mondja, hogy tíz év alatt nem lehet hazakeveredni egy olyan távolságból, ahonnan jó széllel már két hét alatt a francia part is elérhető. Könnyű persze Poszeidon bosszújára fogni, ha nem érdekel bennünket a hűség Penelopé. A hűség nem érdekes a tengerek csavargó vigéceinek, a hűtlenség tékozló fejedelmeinek. Talán mégis igaz

az, amit az ókoriak is feszegettek, hogy Odüsszeusz utazásai Herkules oszlopain túl terjedtek, hogy az egész odisszea mögött egy titkos küldetés állt. Így Odüsszeusz volt az eredeti Kolumbusz Kristóf, aki egy igazságtalan háború büntudatától vezérelve elmegy a trójai hagyomány eredetéhez, elmegy Nyugatra, a bölcsőhöz, oda, ahova a La Merica csillag vezet, az elsüllyedt Atlantisz elveszett nyugati tartományaiba. Vezekelve, amiért az újkonzervatív Agamemnon belerángatta ebbe a misztikus háborúba, csak azért, mert egy zavaros szexuálterrorista állítólag elcsábította valakinek a feleségét. Mégiscsak könnyebb egy szépasszonyt ledönteni, mint a világ legmagasabb ikertornyát, New York Joachim és Boázát. Vagy mégsem? Odüsszeusz, a legravasabb görög nem akart elmenni a trójai háborúba. Ő tudta, hogy milyen hazug nagyhatalmi érdekek diktálják azt... Ő tudta, hogy egész addigi elíziumi nyugodtságú világunk fog összeomlani tőle. Minden, minden süllyedni kezd. Bár valahol mélyen remélte és sejtette, hogy valami emelkedhet...

Ő ott volt az eleuziszi szentélyben, ő hallotta a jóslatot... Sőt őt még a királlyá jelölés előtt beavatták Eleuziszban. Mind a két fokozatba. Először mystae lett, majd epoptae, ami azt jelenti, hogy szemlélő. Mélyen tudatába vésődött az első nap neve: *tengerre beavatottak*. Ez az ő életét nemcsak lélekben, hanem gyakorlatban is meghatározta. Minden idők legnagyobb hajósa lett. Távoli tájak, távoli nők, távoli ízek szépségének örökké vándorló koldusa lett.

Egy mára elfeledett kitűnő ókor-kutató, Latkóczy Mihály, éppen abban az időben, mikor Ko-

dály is és Herczeg Ferenc is a Quarnero-öbölben múltatta az oly gyorsan múlt időt, elemezte az Odüsszeusz-jelenséget, főleg a római és velencei márványszobrocskákat. Érdemes ide idézni szavait, méltó tanulságul arról, hogy voltak a magyar tudományban is olyan elíziumi pillanatok, mikor még a tudósok is tudtak írni: *Kivált a venéziai szobrocška feje igazi műemrek és a legszebb emlékek közé tartozik, miket a hellén művészi géniusz produkált. Izmos és mégis hajlékony hajósalak, arcán a viharezzett tengerész ravasz nyugalmával, mely a veszedelmek közepette keletkezik, de magába rejti azt a szelíd mosolyt is, mely a sikerült furfangban gyönyörködik és elárulja, hogy ura most azokra a percekre gondol, melyeket a veszedelmektől lopogthat az élvezet részére. ... arcán, mely barátságos mosoly alá rejti a hamisságot és derülten néz azzal a szempárral, mely különben fenevadakat is képes megfékezni... mely előkelő hanyagsággal mond le a királyság minden külső jelvényéről és mintegy beéri azzal, hogy a hajósok között első lehessen.*

Ugye, vele szívesen csavarognánk, fiúk, s nem sértenénk meg azzal a közhellyel, hogy bizalmaskodva az első értelmiséginek neveznénk, történelmileg zavaros szerepünket tolva a nagy misztériumokba és az emberi élet legnehezebb hétköznapijaiba, valamint a lakomázó ünnepek részeg méltóságába egyaránt beavatott emberi tartás fölé. És ugye senki sem követné el közölünk azt a csacskságot, hogy megkérdezze tőle: Mi az eleuziszi beavatási titok? Csodálkozva nézne ránk, hogy ugatni merjük. Majd mikor látná őszinte naivitá-

sunkat, huncut-jótkony arcot vágva, komolykodva mondaná: *Nincs titok, te vagy a titok, én nem tudlak beavatni, ha te nem tudod magadat. Különben is ki fogja kedvedért összegyűjteni az isteneket, hogy megtaláld az életet, amit keresel.* Ennél a mondatnál átbizsereg rajtunk a kétszeres déjá vu-érzés arról, hogy ez a csibész-király itt most a Gilgamesből idéz, ráadásul olyan ravasz morális szaltó mortáléval, mint ahogy a szintén minden hájjal megkent Jean-Paul Sartre Nekrasov című darabjában a Desespérér Billancourt kifejezést agyalta ki a megfosztani a munkásokat a szovjet paradicsom délibábjától „szinonimájaként”.

Ilyenkor jut eszébe az embernek az, amit William Butler Yeats írt a Rosa Alchemica című művében: *Miért járnék Eleuziszba és nem a Kálváriára?* Mintha a Kálvária misztériumát könnyebb lenne megérteni? A mindenáron modernizálódni akaró egyházi irányzatok mindent megtesznek, mindent megtennének, hogy a Feltámadás misztériumát bevonják a racionális analízáló sterilításba. A kétszerkettő józanságába rontanak le az isteni négyesség világát. Összekeverve a szeretet demokráciáját a szellem demokráciájával, ami nem létezik. A szakrális világban a négy kimondhatatlanul több, mint kétszer kettő. Kimondhatatlan, mint a zsidók istenének négy betűje (JHWH), a demiurgoszi anyagi mindenség. Mit lehet a végső ügyeken modernizálni anélkül, hogy a szakrális ne váljon profánná? Az egyháznak nem lehet más célja, mint a szakrális lebontását megakadályozni. *Nema ništa modernizacije*, ahogy egy kosljuni ferences szerzetes

mondta volt. Ehelyett *miközben a csalódott hívők elhagyják a keresztény áhitat középpontját, az Úrvacsora ünnepét, a vallási vezetők világszerte nem annyira az üdvözülés lelket próbáló problémájának, hanem a politikai reformoknak... és más olyan ügyeknek szentelik magukat, amelyekhez nem értenek...* üzeni Amerikából világhírű filozófusunk, Molnár Tamás, aki szintén a templomocskával szembeni cirkvenicai parton nyaralgot fiatal korában. 2003 őszén már majdnem lejött ide, hogy időutazásos technikával megmutassa nekem a hegyről a napfényben úszó túloldali strandot, és azt a fiatal arcot, mely nézi a mi hegyünket. Remélem, az idén az egészsége engedi, lejön ide, és megkérdezhetem tőle, hogy Symmachus miért választja Eleuziszt, és Molnár Tamás miért a Kálváriát. Valójában két választás-e ez, vagy egy és ugyanaz, csak a Kálvárián már felfeslik a misztérium különben oltalmazó köde. A beavatás arisztokráciáját megkereszteli a szeretet demokráciája. Tiszta újbor kerül a régi tömlőbe. Mert a tiszta bor, a vérré válni tudó tiszta bor a misztérium közepe Hórusznál is, Dionüszosznál is és Krisztusnál is. Egyiptom, Eleuszis és Jeruzsálem Krisztusban békült ki bennünk. Akikben nem, azok a mai napig New Age-es szinkretiz-

musban kotyvasztanak a nagy beavatási kultúrák önkényesen letépkedett vadvirágait.

Húsvét van, húsvét az Adrián. A korai tavasz mifelénk ismeretlen kis virágokat becéz ki a napra, itt sorakoznak, mint abban a kis fatáblás virággyűjtőben, amit a Múzeum körüti bizományiban vettem több mint tíz évvel ezelőtt ötszáz forintért. Beleírva, hogy Weil Adrien virágalbuma, és nyomtatva: Blumen des Heiligen Lande. Benne lélekfinomsággal szerkesztette össze egy keresztény magyar-zsidó kislány az Ószövetség és az Újszövetség kiemelt szent helyeinek virágait. Lepréselve egymás után a Sion hegyéről, az Olajfák hegyéről, a Jordán völgyéből, Jerikóból, Rachel sírjától, Betlehemből, Názáretből és más szent helyekről a saját kezűleg gyűjtött kis virágokat. Óvatosan, könnyű kézzel szabad csak megérinteni a préselt virágokat takaró pausz-szoknyácskákat. Alattuk törekenységükben is elpusztíthatatlanul felsejlik régvolt virágok csodálatos mályvásan-matt színe. Húsvét van, és Húsvét, a nagy lélekvirággyűjtő, gyengéden belepréseli a lelkünkbe Krisztust és a Feltámadást.

Húsvét van. Húsvét este az Adrián. Kezemben egy pohár saját termésű tokaji aszúval az új Marine-Teracce-on ülök. A csillagok is feljöttek. Vecsernyézik a lélek.

3. F E J E Z E T

Thalassa, Thalassa

Ha van tenger-nyelv, azt csak úgy képzelhetjük el, mint zenék között a szférák zenéjét. A tenger-nyelvnek nincs grammatikája, ahogy a szférák zenéjéhez sem kellene hangszerek, csak a kozmosz együtt lélegző, remegő, hullámzó teste, és egy „fül”, egy lélek, aki hallja saját

magából, belülről. Ha van tenger-nyelv, nem is szavakból áll, hanem hol zúgó, hol sóhajszerű kiáltásokból, mint *Thalassa, Thalassa...*, és utána csupa nőnemű, de inkább női princípiummal áldott, titkos értelmű hanggrózsák, mint *Mare, Mare, Mária*, a tenger-mindenség szívének legszebb rejtélye, amely felett kezdetben ott lebegett az Úr lelke.

A múlt századelő már szinte teljesen elhomályosult emlékezete szerint György Leó volt az első magyar tengeri festő. Néhány képe közgyűjteményben is fennmaradt. Így a Nemzeti Galéria archívuma szerint náluk is van egy festménye, jobban és csúnyábban mondva, ki van helyezve a NEKÖM agyémnevű kulturális minisztériumba, az ötödik emelet 503-as szobába.

Talán mindennap nézegeti egy fáradt hivatalnok, és arról álmodik, hogy még nyugdíj előtt el kellene mennie oda, a tengerhez, ahol a meredek szikla tetejére lépcső vezet, a várhoz. A hegy oldalához úgy tapadnak a kis középkori házak, mint fecskéfészkek. Udvarukon fehérnemű szárad, s a horizonton, ahol az ég a tengerrel kacérkodik, ott, ott a távolban egy fehér vitorla...

Valahogy úgy kellene élni, ahogy György Leó élt. Fiatalon, nagyon szabadon és nagyon óvatlanul. Párizsban csavargott a Kommün idején, a felhergelt csőcseléket szemlélte, így őt is begyűjtötték és internálták Marseille-be. A fogolycsapat háromnegyed része elhullott útközben. Őt rajztudása mentette meg, és a hajóbörtön parancsnokának művészszeretete. Hiába, a művészet életmentő, megóvta György Leó életét is, aki az egyik legkülönösebb magyar mecénás lett. Nem a századfor-

dulós újjgazdagok fajtájából, akik sznobként összevásárolnak fűt-fát, mit sem sejtve arról, hogy jönnek majd az oroszok, és mindent elvisznek. Györök megszállott mecénás volt. Először bérelt hajókon kóstolgatta a tengert, és érezte annak vonzó, részegítő szerelmes ízeit, majd épített egy saját tervezésű vitorlást, a Kurult, amelyre sorban meghívta a művészbarátait, hogy őket is beavassa a tenger nyelvébe, megmutassa nekik a tenger színeit és az azokon játszadozó fényt, ami a festészet lényege. Így lett tengeri festővé Mendlik Oszkár és Edvi Illés Aladár is. Mendlik annyira, hogy szinte mást nem is volt hajlandó abban az időben képeire festeni, csak a tenger hullámain, és néha a sziklapartot, de azt is csak a hullámok kiegészítőjeként, más-testű hullámként.

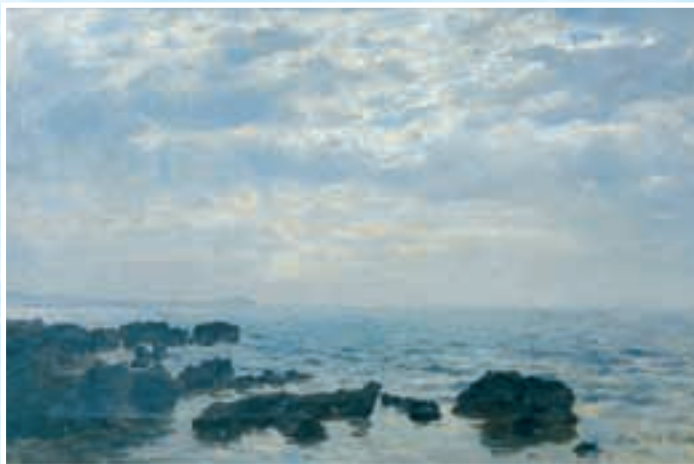
Ebben a mai belpoklos művészeti életben nem is érthető ez az egykori naiv egyszerűség. Vélem, lenézendő arról a cinikusan beképzelt álláspontról, hogy ha már ilyen üres, miért ilyen gyáva, hogy nem egészen a semmit ábrázolja, persze a semminek evilági oldalát, mert a túlvilági már megint transzcendens, és a modernizmus semmitől sem reszketett jobban, mint a transzcendenstől, legalábbis annak égi változatától, ezért aztán elhált az okkulttal.

Érzem, a tenger most közbemormog és arra figyelmeztet, hogy zavarja őt a belpoklos művészet szókapcsolat. Elég lenne csak poklost mondani,

mert a rövidebb – pontosabb. Főleg ha a bibliai értelmet is mellévesszük. Ne feledjük soha, hogyan szólt az Úr Mózeshez és Áronhoz:

Mikor bementek majd a Kánaán földjére, a melyet én adok néktek birtokul, és a ti birtokokban levő föld valamelyik házára poklosságot bocsátok:

Akkor menjen el az, a kié a ház, és jelentse meg a papnak, mondván: Mint a poklosság, olyan mutatkozik nálam a házban.

Nagy mulasztásunk, hogy nem jelentjük a rabbinak, hogy valami kiütésféle látszik már régóta a művészen vagy azon a furcsa jelenségen, amit annak nevezünk. Legalább a rabbinak lehetne magához való esze, ha már közülünk neki adott az Isten annyit.

Jó lenne most itt nem elmerülni a művészetkritika sekélyes kultúrkritikai vizeiben, de azért se-

gítségünkre lehetne a tenger, hogy valami érvényeset és kikerülhetetlent mondjunk, ne magunk miatt, hanem mindnyájunkért. A tenger csak arra figyelmeztet bennünket, hogy ne legyünk olyanok, mint Veprinác vagy Salvador Dali vagy a hétpróbás Picasso. Veprinác Timót hosszújاراتú tengerészkapitány azt állította, hogy ő fejtette meg végképpen a kísértethajó titkát, ami után sok ország rendőrsége és tengerészeti hatósága hiába kutatott. A kísértethajó-legenda és a művészet annyiban bizonyára hasonlatos, hogy mindkettőről sokat hazudtak és fontoskodtak. Főleg azok fontoskodtak, akik nem hagyták menekülni a gondolatot az öncenzúra hatalmából. Veprinác apó, aki öreg tengerész és hosszújاراتú hazudozó volt, csak ártatlan tekintetű homéroszi gyalogos tódító a modernizmus művészeti főpapjaihoz képest. A szabad szellemű levantei hajósok csak csodás szigetekről, Kalüpszó rabul ejtő tündérszigetéről festik a képzelet mámoros, költői képeit, lebilincselve a mesére vágyó emberi szellemet, valahogy így:

Körtve mosolyog körtvén, piros alma mosolyog piros almán,

Szöllő függ szőlőfejekén, füge függ fügéken.

Valamikor rég Kemenes József így fordította Homéroszt, s ebből láthatjuk, hogy manapság már a fordítás sem a régi...

A kellemes hazugságoknak, költői túlzásoknak ezt a világát váltotta fel a művészeti életérzés belpoklos gondolati struktúrája. Salvador Dali így ír naplójában: „Hozz nekem egy kis borostyánt levendulaolajban és a világ legfinomabb ecseteit. Semmi sem lehet elég finom megfesteni Meissoni ultra-regresszív stílusában, szuper-intuitív deli-

riumot, a misztikus és testi önkívületet, ami elragad, ahogy a vászonra kezdem vinni a Hitler húsán feszülő bőrszj képét... Szóltam Bretonnak, hogy sürgős, rendkívüli ülést hívjon össze a csoporton belül, hogy megtárgyaljuk a hitleri misztikumot a nietzschei és antikatolikus irracionális szemszögéből. Reméltem, hogy a megbeszélés antikatolikus jellege csábítani fogja Bretont. Ráadásul Hitlert teljesen mazochistának tartottam, aki azért indított háborút, hogy hősiezen veszíthesse el. Igazából olyanfajta nagylelkű tett végrehajtására készült, amilyeneket a csoportunk akkoriban nagyra tartott...”

Így gondolkodott Salvador Dali, akit André Breton *Avida Dollars*-szá (Dollárra Éhes-sé) anagrammált.

Vajh, mit szólt volna ehhez dédnagyapánk az Erényes utazókhoz című eperjesi szabadkőműves páholyban?

Ha ez a kitérő visszavezet a poklossághoz, akkor érdemes a poklosság szó, a *mecóra* (nem ebből ered a macera?) eredeti értelmét keresnünk. A bölcsebb zsidók ismerték ennek a szónak a lepárán túli értelmét. Tudták, hogy pletyka, a kibeszélés, a „rossz nyelv” teszi pokollá az ember életét. Igazából főleg az idézőjel nélküli rossz nyelv, ami az elszabadult tudat pestise. A magával megtelt lélek bűne, azé, aki ilyeneket mond, hogy mindenki pap, vagy ennek nyomán is, hogy mindenki művész. Így áll tótágast Luthertől Joseph Beyusig a beavatás. Vagyis az, hogy beavathatom magamat, úgy, ahogy akarom. Nem kell végigjárni a léttradíció pengevékony ösvényét halálpontosan, hanem elég csipegetnem a szakrális és profán önkényesen

kiválasztott elemeiből, és akkor bennem az eleve létező, kész pap és kész művész majd eklektizál valamit. Ha a női princípiummal, vagy a Szűz Mária-kultusszal nem tudok mit kezdeni, akkor elhagyom. Ha Istennel a művészetben nem tudok mit kezdeni, akkor száműzöm. Ha kell, individuális gőggel megteremtem a hübrisz szentháromságát: mindenki pap, mindenki művész, mindenki isten. Ebben a pillanatban süllyed el az az út, a legmélyebb beavatás, aminek a végén tényleg bárki istenné válhat – Isten fiává az ember fia –, ha képes rá, ha elég bátor, hogy tegye.

Maradj te csak boróka – súgja a tenger felől Poseidon, a legderekből görög isten. Ahogy látom, igaza van. Szerte itt a Veglián télen-nyáron őrzi kis tüskés magát a sok borókabokor igénytelenül, szárazságot és fagyot egyaránt jól tűrve, vehemensebb rágógép-kecskékkal is szembeszállva. Fája lassan növekszik, de erős, faragásra alkalmas, s ahol nincs tiszafa, örömmel beérik ezzel is a pásztor-faragók. Göcsörtös ágai kis igazítással Afrodité, mindnyájunk Afroditéjének vágyott távoli mezeten testét idézik, hogy könnyebben hazataláljon hozzá a pásztorképzelet.

A boróka sokoldalú szolgája az embernek. Az egyéves borókabogyó ételekhez, a kétéves szeszes italokhoz kitűnő fűszer. A borókaolaj fertőtlenítő, méregtelenítő, bőrgyógyító. Száraz leveleit füstölöszerként is használták, használják. Főleg azok, akik nem jutnak tömjénhez, vagy nem szeretik a tömjén illatát, mint az ördög, vagy a kényes orrú, szent életű szépasszonyok.

Az én vegliai közönséges borókáim kiválasztott rokona, a Sínai-félszigeti édomi boróka, ezer évig

is élélhet. Illatos fája sokak szerint a cédrusénál is értékeesebb. Olaját halottak megkenésére használták. A hébereknél a szolgálat és a védelem, valamint a hosszú élet szimbóluma. A Bibliában a sívatagban magányosan tengődő alakját az Istenét elhagyó bűnös ember jelképének tekintik. Borókás lelkű lett a világ. Már megérkezett az antikrisztusi üzenet: Világ borókái, egyesüljete! Vagy ha nem, hát nézzétek a mezők liliomait, de legalább olvassátok Kereszty Zoltán hasonló című könyvét a bibliai növényekről: borókákról, áloékról, balzsamfákról, császáralmákról, fátymvirágokról, feltámadásvirágokról, méz vesszőkről, létezésünk kánaáni oldaláról.

Hogyan válik az istenőrző boróka istentagadó borókává? Ez művészeti kérdés, ez a művészet kérdése, ez a barzakh. Mi történik valójában, ha elhatározza az ember, hogy mű alkotására adja a fejét?

A kívülálló azt hiszi, hogy ez egy egyszerű feladat, jópofa dolog, pedig ez pokorra szállás orfeuszi és krisztusi értelemben is. Orfeuszi azért, mert mindent, még Euridiké egyetlen szerelmünket is elveszíthetjük egy rossz mozdulattal. Krisztusi azért, mert egy ember, önmagunk megváltása, megóvása, beavatása a tét, és nagyon keskeny az ösvény a beavatás és az ellenbeavatás határán. Egy pengevékony vonalon kell nagy biztonsággal haladni. Erről a misztikus veszélyről legpontosabban az iszlám ezotéria *barzakh* szava beszél.

Az Al-Furgan szúrában ezt olvashatjuk:

„és Ő az, aki hagyta a két tengert szomszédosan folyni

– az egyik édes és ízletes, a másik sós és keserű – és kettejük közé földszorost (barzakh) és tilalmas tilalmat rendelt”

Ha elindulunk ezen a *barzakhon*, ezen a hajszálvékony választóvonalon, eleinte bizonytalan lábakkal, remegő lélekkel tapogatjuk az utat, csak attól rettegünk, nem bicsaklik-e meg a lépés. Mikor már egy kicsit biztonságosabban lépkedünk, azon elmélkedünk, hogy biztosan szét tudjuk-e választani ezt a két világot, amelyeknek bizonyta-

lan határain kóborolunk. Egyszer azután lehet, hogy eljön a pillanat, amikor már oly könnyű lesz a lépés s oly szárnyaló a szív, hogy megkezdődhet a felemelkedés. Ekkor észrevesszük, hogy nem ennek a két világnak a szétválasztása a fő feladat, hanem van egy magasabb rendű is: ennek a két vi-

lágnak az összekapcsolása. Közvetítés a két világ között: szállni alá, a poklokra. Tilalmas tilalmak között Istennek tetszően szörfölni szellemileg. Úgy, mint a fény játszik a legszebb festményeken. Mondhatjuk, festmény csak az, ahol a formákat a fény beavatja valami transzcendensbe. A modernizmus legnagyobb csapdája ennek a beavató fénynek az elárulása, kiűzése a képből.

*Ha Fényt mondok, Istent mondom
Ha Istent mondok, a Fényt mondom*

Szuhrawardi, az iszlám misztikus filozófus így próbálta megközelíteni a Fény lényegét, az isteni lényegét, amely a fenségesben mutatja meg magát, és emeli magához lelkünket. Életünkben kísért az állandó beavatás, s ha ezt nem vesszük észre, az életünk mellett élünk és valahogy úgy járunk,

mint aki fiatalon elalszik, és arra ébred, hogy eltelt az élete. Milyen jó is lenne már fiatalon látni olyan festményeket, olyan szemmel, amellyel az ember a kép tiszta távlatos téridejében az örökkévalóságig is elláthat.

Csak ez a látás érdekes, ez a minden földi vakságon túli látás és láttatás. Az igazi festőt ez a láttatás-képesség jelzi, a többi szóra sem érdemes vakítás, vagy ahogy a magyar nyelv pontosan megnevezi, szemfényvesztés. Ha fényt mondok, Istent mondom. Ha Fényt veszítek, Istent veszítem, és utat veszítek, utat hozzá, és azt a lehetőséget, hogy mikor már az idő nem hordoz tovább, végképp Istenre bízhasam magam. Elbír-e ennyit egy festmény? Elbír-e ennyit a művészetnek nevezett, a beavatástól a bohózatig táncoló jelenség? Vagy belebénul a szellem, ha mindezt végiggondolja, és megvilágosodás helyett kiüresedik? Milyen létechnika közelíti az embert a lét lényegéhez? Előidézhető-e tudatosan egy olyan áldott állapot, amellyel a szent vegetáció ajándékozza meg a növényeket a virágzás pillanatában, mikor kinyílik a virág, és az egész növény megtelik lélekkel? Vagy ez maga a női princípium csodája, maga a Mária-jelenség, maga a titkos értelmű rózsza? Tisztességesebb rózsakeresztesek talán ezt, vagy ezt is keresték. Ezt a létérzést, léte-remtést szerették volna férfiként is átélni. Talán úgy is, mint Rilke a bennünk élő belső nőiséget, talán másképp? Talán erre sohasem leszünk képesek, mert elvesztettünk valamit, mióta „áthelyezték a fényeket”. De kik és hova helyezték át? Talán ezt tudták, sejtették, sejtik a nagy festők, és visszahelyezik a fényeket eredeti helyükre és eredeti állapotukba. Úgy, mint az utolsó alkimista Newton, ami-

kor kimondta, hogy a fehér fény nem homogén, hanem színekből tevődik össze. Micsoda tévedés ezt csak egy egyszerű tudományos felfedezésnek tekinteni?

Én, ha festő lennék, csak tengert festenék, talán azt mernék. Nem mernék emberi arcot, az mégis csak az Ő hasonlatossága. Abba Leonardo is majdnem beleőrült. Végül aztán ő is feltalálta a zseniális egyszerűsítést, azt, hogy Istent az Androgynben tudjuk ebben a földi létezésben megragadni. Főleg azóta, mióta „áthelyezték a fényeket”. Azt a sugárzó, titokzatos derűben vibráló égi fényt, amely még az etruszk házaspár arcán ott tündökölt tünékeny-tündérien, de még mindenki számára megragadhatóan.

Különben én úgy látom, hogy a világ egyetlen múzeumában tökéletesen érzékelhető a fény áthelyezésének pillanata. Az athéni Akropolisz-múzeumban, ahol U alakban végigsétálhatunk az ókori szoborsor előtt, és majdnem az U alakzat közepénél eltűnnek a titokzatos mosolyú arkangyalarcok, és megjelennek a kiüresedett atlétaarcok. Mintha amerikai divatficsúrok és macák váltanák le azt a bölcs éteri arcot, mely vélhetőleg egyedül őrizte meg Atlantisz múlt–jövő, jövő–múlt titkát. A jövevények „szépek”, tiszták, harmonikusak, de már csak a diszkoszdobó földi hús-formájának szépségét hirdetik. És a diszkoszdobónak már diszkoszdobó-agya van, s a lelke helyén egy diszkosz, amit csak a nyers erő tud felemelni, a fény már soha. Talán a reneszánsz legnagyobb csapdája, hogy csak ehhez a formazsonglőr-világhoz tudott visszanyúlni, és nem az ez előttihez. Pedig

abból a mosolyból milyen világot lehetett volna, lehetne építeni, és újból megtanulnánk nagyobb reménnyel élni és meghalni.

A hangyák életveszélyesek. Ha találának egy nekik tetsző másik bolygót, képesek lennének áthordani oda a Földről a földet. A Marine Terrace mellett egy kis területet füvesíték. Reménytelen vállalkozás ez ebben a sívó nyárban, de egy reménytelen vállalkozással több vagy kevesebb, az én koromban már nem számít. Különben is lehetőséget kell adni a vegetációnak, mert ő maga a remény, talán még az Istennek is. Begereblyézem a fűmagot, szórok rá humuszt, lapáttal lelapogatom, s mint ki jól végezte dolgát, tekintetemmel végigsimogatom a kis veteményt. Egy óra múlva arra járok, és furcsa mozgást észlelek. Ezernyi hangya gyűjti a felszínen maradt fűmagot logisztikai zsenialitással. Először a terület öt jól kiválasztott pontjára, majd azt átcsoportosítják először három, majd két helyre. Arra a két helyre, ahol a föld alatti birodalmuk bejárata van. Estére a három nagy maréknyi fűmagot eltökítik a föld színéről. Vajon miért kellett nekik ez a rengeteg mag? Tévedésből azt hitték, hogy ezek az ő széjjel-szóródott bábjaik, vagy föld alatti civilizációjuk raktáiraiba gyűjtötték egy hangya-József parancsára a gabonát, készülve a hét szűk esztendőre? Bármit hittek is, halálra ítélték föld alatti hangya-Agarthájukat. Ugyanis a folyamatos locsolástól megduzzad majd és kicsírázik lent az a rengeteg mag, és a vegetáció fűburjánzása szétszurkálja, szétfeszíti, szétroncsolja hangyaországot. Egy zseniálisan jól szervezett civilizációs terv szétveti az

egész birodalmat. A hangyák, akik vélhetően közvetlenül Isten „komputerére” vannak kapcsolva, mindenre tökéletesen képesek, csak egyre nem: átlátni Isten terveit. Azt, hogy Istennek a fűvel is van terve. Milyen értelmetlen az örök manicheusi kérdés: Hol a gonosz a világban, Istenben vagy az emberben?

Tolakodik az a kurva fű – mondta közeledő halálára utalva Nagy László egy-két évvel halála előtt Kósa Ferencnek. Tolakodik az a kurva fű hangya-Magyarország szíve körül is. Amint a hangyáknak, nekünk is le kellene cipelnünk értékeinket a Magyar Agarthába, vagy föl az Illyés Gyula-i magasba, ahol a haza van. Hogyan lehetne egy ilyen gigászi feladathoz egy ilyen elátkozott, elárult, törmelék-lelkű népnek rácsatlakozni Isten „komputerére”? Ráadásul úgy, hogy ne egy ismeretlen isten gyűjtse velünk a száraz fűmagot azzal a naiv hittel, hogy gyermekeinket mentjük és építjük a jövőnket, pedig...

Magyar Agartha. Erről fantáziált mostanában egy elárult szellem, egy hasonló című régi írássom kapcsán. Abban arról fabuláztam, hogy léteznie kell a nagy mitologikus Agartha mintájára egy Magyar Agarthának, ahová a több évszázados leveretés közben a magyar bölcsök hangyaszorgalommal lecipelték szellemi-lelki kincseinket, és hogy eljött az ideje érte menni ezeknek az értékeknek, és vannak, akik elkezdték ezt a munkát. Az együgyűen elárult szellem viszont odáig jutott, hogy ez templomépítés, szabadkőműves értelemben, és egy jól szerkesztett magyarellenességszeesküvés. Bocsássa ezt meg a magyarok istene, aki látja, hogy manapság a világban az össze-

esküvéseknél csak az összeesküvés-elméletek burjánzanak jobban, s már nem is lehet tudni, hogy valójában melyik a veszélyesebb. Az biztosan élet- és közveszélyes, hogy egyre kevesebben tudunk különbséget tenni a bűn struktúrája és a struktúra bűne között. Viszont ebben az „áldott” együgyű állapotban – mint az adriai kabócák a lábukat – sokan a kicserepesedett agyukat reszelik állandó értelmetlenséggel. Elszaporodott a kabóca-gondolkodás. Egymásnak feszülő oldalak, jobboldal és baloldal, liberálisok és konzervatívok, szemiták és antiszemiták, rasszisták és anti-rasszisták, lopok és antilopok reszelnek fáradhatatlanul. Nem törődve azzal, hogy Isten mit gondol egy népről. Vajon mit gondol rólunk, magyarokról, szegény magyarokról, hangya-magyarokról? Meg kellene kérdezni. Talán Nagy László vakmerő prófétai felszólításával: adjá úgy is, ha nem kérem. Mondja úgy is, ha nem kérjük, de merjük

kérni, akár így? Rettenetesen tud mondani az Isten. Mi pedig – történelmünket figyelve – Jób népe vagyunk. Jób azonban minden csapás közben megtartotta a hitet. Ha megkérdez minket az Úr, hogy mi mit tartottunk meg, mit válaszolunk? Talán azt, hogy mi megőriztük a nyelvet, a nyelvedet, Uram, és nem kérdeztük soha, miért kell Isten nyelvének bujdokolnia...

Fordított megváltás zajlik. A pokol készül bennünket meglátogatni, és szálla fölé. Napjainkban minden eddiginél rafináltabban a Krisztus-jelenséget nyálazza körül – például da Vinci-s kódokkal – a pokol. Vagy csak egy sátáni dialektika működik, valahogy így: ha nektek van szálla alá, akkor nekünk is van szálla fölé, s ebbe belesavanyodik lelkünk humusza, főleg akkor, ha tudjuk a magyar regösének mottójával, hogy azt is megadhatja az a nagy Úristen: dó-re-mi-fá-szó-lá, szó-fá-mi-fá-szó-lá, szó-lá-szó-fá-mi-dó.

4. F E J E Z E T

*A magyar hazugságóceán
bolygó hollandijai*

Mi, magyarok, mi szegény magyarok, mi hangyamágyarok már csak úgy vagyunk, hogy Mohács óta minden száz évből legalább negyvenet – olykor többet is – az alávetettség, a kisemmizettség, a magyarkultúra-ellenesség pusztájában kell vándorolnunk. Ráadásul ezekről a kánaán reménye nélküli vándorlásainkról igazán beszélni sem tudunk, mert sohasem voltak, ma sincsenek olyan igazi fórumaink, amelyek ne a mindig illetékes, a magyar kultúrával ellentétes külföldi érdekeket, ma az uralkodó nemzetközi trendiket szolgálják ki. Így aztán maradnak számunkra az egymás közti rejtjeles üzenetek, összekacsintások, olykor erősebb kézfogások, s néha egy férfias baráti ölelés annak, akit éppen halálra ítélték közülünk az ellenfeleink és a „mieink”. Az elitnek – már ha van – ezt a tragikus létállapotát a nép természetesen nem érti, hogyan is érthetné egy szerves, a kultúránk organizmusán keresztül ökonomikusan működő állandó kapcsolat nélkül. Bár, ha belegondolok, mi, értelmiségiek sem értjük valójában, hogy ennyi balszerencse között mitől működik még mindig az ország, s ez a nép, az istenadta, a legveszélyesebb pillanatban mitől tud mégis sokszor olyan bölcsen dönteni. Talán attól, hogy istenadta, mert attól biztosan nem, amit tőlünk, értelmiségiektől kap. Most is például szinte észre sem véve úgy áruljuk el, hogy még a tudatos árulás profizmus és nyeresége is hiányzik. Nincs is nép, amelyet többször elárult volna az elitje, vagy mégis egy, de hát annak a népnek és elitjének egy mentsége van, hogy ő a választott.

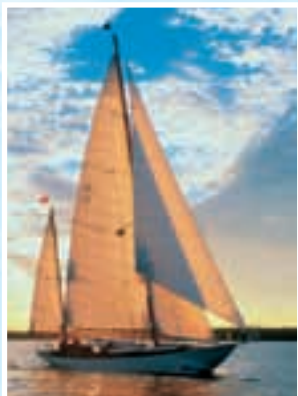
Innen az ismert okok miatt megint következik egy újabb rejtjeles üzenet, palackposta a hazugság-

óceánon keresztül. Valaki talán tudni fogja, miről szól, valaki merni fogja végiggondolni, és talán valaki tenni fog, már ahogy ezt a régi szabadkőműves szentháromság hirdette. Ha mást nem is, de azt megtanulhatnánk tőlük, hogy ha valamiről nyíltan nem beszélhetünk, akkor nagyon rejtelmesen kell. Ezt ők olyan magas szintre emelték, hogy a rejtelmesség piramisának csúcsán megjelent a tautológia, amit már az alkotók sem értenek, de már mindenki érteni vél, és így jól eljátszódhatunk szellemileg az idők végeztéig, mert megteremtettük a félreértések demokráciáját.

Tehát azért most az időn és a viccen túl mégiscsak egy kicsinyt beszélünk kellene arról: mi a fene dolgunk vagyunk most nekünk, magyar értelmiségieknek, ha még vagyunk, s ha még van magyar vagyunk, azaz marha. Sejtésem szerint a magyar értelmiség még sohasem volt ilyen helyzetben a történelemben, hogy ennyire ne látta volna át a világfolyamatok és az azokból következő helyi ügyek lényegét. Nézzük tehát, mi történt az elmúlt tizenöt évben a világban, Európában és Magyarországon. Tényleg rianásszerű változások történtek, vagy pedig egy évszázadok óta jól kimódolt forgatókönyv működik az összeesküvés-elméletekben hívők legnagyobb megelégedésére? A magyar értelmiségnek azt kell csak megvizsgálnia, hogy mi történt a szovjet hadsereg kivonulása után a politikában, a gazdaságban és a kultúrában, vagy azt is, hogy mi a különbség a pártállam-monopolista álszocializmus és a pártok által uralt félkapitalista társadalmi-gazdasági berendezkedés között a magyar kulturális közcélok vonatkozásában? Vagy merészeljük kicsiny ügyeinket a világ

2001. szeptember 11-én a két toronnyal összeomlott és a gigászi porfelhőből felszálló új arcának, álarcának tükrében szemlélni? Ha másképpen nem, legalább úgy, mintha a Jelenések könyvét olvasnánk, amelyről nem tudjuk megállapítani, hogy a múltról vagy a jövőről, vagy mindkettőről egyszerre szól, vagy csak elfojtásaink lidérces álomszerű leírása.

Ezért most ebből az alapállásból próbálom boncolgatni a helyzetet, és – a szemléletesség kedvéért – egy olyan nézőpontból, mintha Kossuth Lajos, Deák Ferenc és Saint-Germain gróf beszélgetne ügyeinkről az Adrián, Herczeg Ferenc vitorlásán. Kossuth, aki nem merte leírni Deáknak a valódi okot, hogy miért nem szabad az ország hajóját a Habsburgok süllyedő, vén csatahajójához kötni; Deák, aki a legtisztességesebb magyarként azt hitte, hogy a kiegyezés két fél megegyezése volt csupán, és Saint-Germain, aki magát Rákóczi fiának nevezte, és az európai történelem legnagyobb ezoterikus alakjaként mindenáron meg

akarta akadályozni a francia forradalom kitörését. Ő már akkor tudta, hogy miért; mi csak most kezdjük sejteni. És végül a vendéglátó Herczeg Ferenc, aki akkoriban csatangolt az Adrián, amikor még volt magyar Adria, és a soknyelvű dalmát tengerparton magyarul is lehetett boldogulni. Ebből is látszik, hogy a mesék világába keveredtünk, ahol szabadabb a szellem, egyenlőbb a vélemény, és testvéribb a szó.

– Jó helyen kapiskáltok, magyar testvéreim – szólalt meg Saint-Germain –, ha a Jelenések könyvéből értelmezték azt, ami mai világotokban történik, de még jobb lenne, ha Énókh könyvét tanulmányoznátok a nephilim háborújáról. De mielőtt ilyen messzire mennénk, az már igaz – és engem is megdöbbsent –, hogy Európa ennyire szellemi vezetés nélkül maradt. Világok háborújában Európa volt már ennél sokkal rosszabb helyzetben is. Gondolatok arra, hogy 846-ban Rómában Szent Pál sírján táncoltak a szaracénok, és már Párizs alatt portyáztak. Ha akkor – na jó, nem akkor, hanem 150 évvel később – nem jön egy zseniális pápa, aki meghirdeti a keresztes hadjáratot Jeruzsálem felszabadítására, s így ügyesen kihelyezi a háború központját Európából a Közel-Keletre, akkor ma nincs Európa. Nincs gótika, nincs reneszánsz. Nincs Dante, nincs Leonardo, és nincs Bach és Mozart, és Európa nem más, mint Ázsia Balkánja. Gondolják ezt végig azok a szabadelvűek, de inkább szabadelvtelenek, akik megdorgálják volt üdvöskéjüket, Oriana Fallacit, mert félti imádott Firenzéjét az erőszakosan betelepülő iszlámistáktól. És a mai helyzetben abban is igaza van az öreg hölgynek, hogyha most összeomlana Ame-

rika, akkor összeomlana Európa, maga a Nyugat, mint olyan is. Persze ezt nektek, latens és kevésbé latens antiszemitáknak, nehéz elviselni, mert Amerikában nem láttok mást, mint proizraelita nagyhatalmat, a világalomra törő zsidóság eszközét. Azon nem gondoltok, hogyha az a két szemita nép nem egymással bíbelődne ott, Jeruzsálem környékén, akkor az iszlám már rég Európa szíve felé nyomulna, mint tette ezt már többször az elmúlt két évezredben.

– Ferenc, te tűröd, hogy ez az elszabadult agyú zabigyerék, ez a hazudozó spanyol zsidó leantiszemitázzon bennünket? – szólalt meg Kossuth. – Engem, akit a híres szatmári rabbi gyógyított meg, és nagy hírt, nevet jóstolt, akit még a magyar zsidók is apjuknak tekintettek. Vagy Téged, aki megteremtette a lehetőséget, hogy a Kiegyezés utáni országgyűlés első napján törvénybe iktassák a zsidók egyenjogúságát.

– Azt nem én intéztem el, Lajos – szólott csendesen Deák –, hanem a Rotschild, aki ezért szorította olyan erősen a császár torkát, beleszorítva a Kiegyezésbe.

– *Risum teneatis amici?* Megállnátok-e nevetés nélkül barátaim, ha kívülről szemlélve hallgatnátok magatokat? – szólott szelíden Saint-Germain. – Mitől lettetek ti ilyen magyarázkodó nemzet? Mitől keresitek minden okozat okát azon kívülről? Így sohasem sikerül megfordítani a bukás folyamatát. Nem sikerül újratudatosítani egy nemzet elvesztett építő, pszichikus elemeit.

– Felhívom az urak figyelmét – szólalt meg Deák –, hogy a magyarság helyzete most nehezebb, mint bármikor volt a történelemben, ezért tegyük

túl magunkat a szóvirágokon, beszéljünk a helyzetünk könyörtelen igazságairól. Arról beszéljünk, mielőtt rövid szellemidőnk le nem telik itt a hajón: Mi van ma Magyarországon, mi lesz Magyarországgal? Ez viszont a mai helyzetben minden eddiginél nehezebb, mert egy gyermek demokratikus társadalom szeme előtt „hált el” egymással sok éretlen, pucér gondolat. Hamis nyelveken szólunk félrehalló fülek előtt. Egy területileg és mára lelkileg is összezsugorodott országot, egy bonsai-Magyarországot kellene felébreszteni egy olyan álomból, egy olyan ámokfutásból, ahol mindenki retteg a józan ébredéstől, vagy nagyrészt nem is tudják, hogy ez élet avagy álom.

– Ferenc, te nagyon megváltoztál, mióta tested nem köti szellemed – szólott Kossuth. – Most már értem, mire utaltak cinikus bírálóid, amikor azt mondták, hogy Deák morálja és réalpolitikája testének nagy súlyából adódik. Azzal, mint egykori főfirkász, én is egyetérték, hogy a sorskérdéseinkről szóló viták primitív publicisztikai szintre süllyedtek. De hát öreg barátom, láttunk mi már ilyet, mikor a pesti német kereskedők, a Kereskedő Testvérség, úgy akarták kiszorítani a zsidó gabonakereskedőket, hogy a betegesen hangolt lelkű Nagy Ignáccal és a züllött életű Kuthy Lajossal jó pénzért antiszemita regényeket íratnak. A 40-es években így meg is született az azután sokat emlegetett magyar antiszemizmus, legalábbis az irodalomban. Azt persze most, amikor már a gabonának nincs valami nagy szerepe, jó lenne tudni, hogy mitől erősödött föl ez a szénkereskedő agyú zsidó–magyar határvillongás. Jó lenne tudni, hogy megélhetési filozemiták és antiszemiták

játsszák-e csak szokásos kisdud játékaikat, vagy valami régen elfelejtett, mélyre süllyedt gonosz emelkedik módszeresen, s vágja bele körmeit minden dologba, ami előbbre vihetné az országot. El kellene már döntenünk, hogy szembenálló kultúrák spirituális konfliktusa, vagy csak megélhetési háború, vagy mindkettő az, ami itt történik.

– El kellene már döntenetek, mielőtt az utolsó, nephilim háború kitör, hogy mit akartok – vágott közbe Saint-Germain. – Látnotok kellene már ennyi kínos tapasztalaton túl, hogy mindnyájan csak tragikus eszközök vagytok az egyetlen igazi háborúban, abban, amit Énókh leírt.

– Na, most álljunk meg – horkant fel Deák. – Látom, te tényleg magyar vagy, mert csak mi tudunk egy perc alatt napi problémáktól eljutni a Teremtés centrális kérdéseihez, és azok megválaszolásának lehetetlenségéből levonni napi

ügyeink megoldásának lehetetlenségét. Ez így nem megy, legyünk praktikusak, tényszerűek, de durván.

– Egyetértek – szólt közbe Herczeg Ferenc –, ha én egyáltalán a házigazda jogán itt, az azúró Adrián, ebben az estébe hajló, de még vakító napfényű tengeren szólhatok. Azt kérdezem, hogy a magyar értelmiség az elmúlt tizenöt évben miért nem úgy viselkedik, mint a gályarabságból szabadult prédikátorok, az ezerszer nincstelenek, akik a nyelv erejébe kapaszkodva ébresztgették a hazát? Inkább mintha úgy viselkedne, mint az a két magyar gályarab, akit Mikes Kelemenék ki akartak váltani, de ők inkább maradtak, mert hát igaz, nehéz munkával, de kicsi biztos kenyérük volt a hajón. Vagy miért van az, ha a nemzeti oldalról, vagy arra hivatkozva, hatalomra kerül egy politikai csoport, nem talál más valutát a politikai alkuihoz,

mint a magyar kultúra stratégiai értékeinek elárulását, ráadásul a *tégy kokárdát az eke szarvára, és szánthatsz a magyar hátán* mikszáthi elve szerint.

– Mit gondolsz, miből gazdálkodhat az ember, ha véletlenül alkupozícióba kerül és halálos ellenfelekkel áll szemben? – szólalt meg csendesesen Deák. – Honnan van az a hazafias naivitás, amelyik azt hiszi, hogy ha Magyarországon

hatalomra kerül egy nemzeti erő, annak lehetősége van széles terepen építkeznie. Milyen pontos a mese, amelyben a húsunkkal, a levágott lábunkkal kell etetni a griffet, hogy erejét veszítve le ne zuhanjon, hogy följussunk vele az égbe.

– De milyen kormány az – replikázott közbe Herczeg –, amelyik a szívünket, az eszünket eteti meg a griffel, hogy csapatának futásra bármikor kész lábait kímélje?

– Az nem nemzeti – szólt Deák –, de én azt hittem, hogy most igaz magyarok jó ügyeiről, bajvívásairól beszélünk, és nem politikai svihákok ügyeskedéseiről.

– Uraim – harsant föl a kossuthi tenor –, a politika, az nem apácák litániája, hanem országlászi észlelet. Ezzel a nyelvújításos nyelvficammal a racionalításra szeretnék hivatkozni. Valamint arra, hogy ezzel mi, magyar urak eléggé hadilábon állunk. Hányan tudnak egy adott pillanatban egy elszánt magyar érzelmű politika mellé állni együttműködően, tevőlegesen, ha kell, pénzzel, paripával, fegyverrel? Másrészt hogy az adott politikai vezető mennyire tudja maga mellé szervezni saját oldalát, mennyire mer rájuk számítani, vagy már hatalomra jutásának az volt az ára, hogy megszabták, ki lehet a közvetlen környezete, és kit kell kizsorítania a saját oldalán a cselekvés teréből? Aztán, hogy ezt a gyengeséget kompenzálja, látszataradikális lépéseket tesz különben nem annyira lényeges területeken. Megfigyeltétek a történelemben, hogy az éretlen királyok szeretik a radikális tanácsadókat?

– Úgy látom, megbölcstől, Lajos – dörmögte Deák. – Hát nem éppen a te radikalizmusodat ki-

egyensúlyozandó erőlködött Széchenyi már a 40-es évek elejétől létrehozni egy úgynevezett „centrumpárt”-ot, és engem kapacitált a párt vezetőjének? Legutoljára 1847-ben, amikor te már szinte politikai hulla voltál. Halálomig, sőt utána sem vagyok képes eldönteni, mi lett volna a jobb akkor.

– Rossz látni vívódásokat – ragadta meg az alkalmat, és szólt Saint-Germain. – Hát azt a ti nagyon spontán márciusi forradalmatokat akkor már legalább egy évtizede nagyon vehemensen késztették elő illuminátus körökben. Különben Kossuth, te mikortól vetted fel a kapcsolatot Mazzinivel? Hadd jegyezzem meg csendesesen, hogy az előbbi zabigyerekezésed egy kicsit erős volt. Nem mindenki olyan, mint te. Például Andrássy Gyula barátod és hódoló tudta, hogy anyja, a szép Szapáry grófnő a te szeretőd volt az ő gyerekkorában. Vagy ezért hitte, hogy úgy is vissza lehet vágni Ferenc Jóskának a lever forradalomért, ahogy ő Sisi „megismerésével” tette?

– De uraim! – vágott közbe Herczeg Ferenc. – Ha már egymást, sőt még a házigazdát sem tisztelik, tiszteljék legalább a tengert! Nézzék, most is milyen olimposzi közömbösséggel öleli körül ezt a vitorlázó sajkát.

Csacska, rövid életünk legendáin mosolyog. Volt nők, szenvedélyes szerelmek, aranygyapjas politikai gazemberségek semmivé foszlanak az örökké zúgó, mormoló nagy szimfónia hatása alatt. Ha figyelsz rá, megváltoznak fogalmaid az élet értékeiről. Magával ragad valami áldott, bódító tengeri részegség, s mint egy illuminált illuminátus előtt, megvilágosodik az életed. Amit nagy-nak, fontosnak és fájdalmasnak láttál, azon moso-

lyogni tudsz egy ilyen csillagos éjszakában. Kicsi dolgok pedig megnőnek, mint a mérhetetlen, végtelen-távoli csillagok, melyek csak a szemünkben állnak össze jelentéssel bíró csillagképekké, biriz-

gálják a szellemünket, hogy kivirágozzék fellobbanó agyunkban a mítosz, a történelem mélyebb értelme.

– Esküszöm, ez ivott – ocsúdott először Deák az ámulatból. – Vörösmarty beszélt így, mikor néha jobb borhoz is hozzájutott, például mikor Sárosy Gyula küldött neki Ménesről, Arad-Hegyaljáról cigányleány-bort, mely verset is ihletett: „Borod sötét, mint a cigányleány, amelyben a szív édes lángja ég.”

– Képviselő uraim, nem is rossz ötlet, most, hogy leáldozott a nap, ihatnánk egy kupával – lelkesedett Kossuth.

– Ha csak a képviselők ihatnak, akkor csak hárman iszunk, mert azok az ezoterikus szervezetek, amelyekhez a gróf úr tartozhat, nem ismerik a demokráciát, és vélhetőleg nem a démoszt képviselik, hanem a démont.

– Sőt csak ketten isznak, mert ha jól tudom, Deák úr, ön sosem iszik. Ön mindig józan, túl józan, talán ezért demonizál. Ha van két veszélyes szellemi részegség ezen a földön, az egyik az állandó összeesküvést sejtő és sejtető, és így a világunk működésének megfejtését könnyedén elhárító gondolkodás, a másik a száraz, materiális józanság, az állandó kézzelfoghatóságra apelláló földhözragadtság.

Sajnálatra méltók azok a Tamások, akik azt hiszik, ha turkálhatnak a sebben, megértik a megváltást. Akik nem értik, hogy földi életünkben is bonyolult, ismeretlen világok lapolódnak egymásra, és minden lapnak külön jelentése van, és ezek különböző pontokon hatnak egymásra. Ezeket a hatásokat megfelelő szellemi készséggel és érzékenységgel át lehet látni, és utána úgy vehetünk részt cselekvően a Teremtésben, hogy nem kuszáljuk össze az életünket, és mások életét.

– Szép idea – replikázott Deák –, de mi van, ha a magába szerelmesedett szellem úgy elszáll, hogy

badibildernek ábrázolja a Teremtőt, aki rózsaszín hálóingben akarja megérinteni egy szépfiú ujjait.

– Deák úr összetéveszti a rózsaszín keresztes-séget a rózsakeresztséggel.

– Na, itt a bor, Lajos. Rizlinget tartok itt a hajón, ez a leghűségesebb magyar bor. Ha tisztán isszuk, mértékkel varázsolja el a szellemet, fröccsnek pedig férfi nem képzelhet jobb hűsítőt. Azt hiszem, csak ketten iszunk, az urak antialkoholisták, ami az előbbi beszélgetésből is láthatóan nagyon veszélyes állapot. Néha egy kis jó borral kell elbódítani szellemünket, mert ha ezt nem tesszük, az agyunk a transzcendens utáni vágyban olyan önámításba kezd, hogy belepusztul a világ is.

– Jól beszélsz, Ferenc, de térjünk vissza a lényegre, amiért vagyunk, és itt vagyunk: Mi van ma Magyarországon, és mi lehetne? Az urak meg hadd fontoskodjanak azon, hogy itt, Fiume felett, a tengeren, a Nagy Orion-csillagkép nyilával a Közel-Keletet vette célba.

– Nézzük tehát, mitől nem működik az ország – törte meg Herczeg Ferenc a csendet. – Lelki vagy gazdasági bajok vannak, vagy mindkettő együtt, vagy ezen túl az ország rabja a világ összegubancolódott, ha kell, összeesküdött, elkorhadt rendszerének?

– A világ olyan, amilyen, már régóta rosszul értelmezitek, ezért semmilyen – vágott közbe Saint-Germain. – Hogy értsétek, miről beszélek, elmondok egy történetet. Van nekem egy barátom, egy furcsa kis ember, egy proli Machiavelli. Nagy selma, állandóan agitál, nekem magyarázza az Európai Uniót, de ezt a szót mindig úgy ejti ki, hogy *Europúnió*. Ezt mindig nagyon viccesnek tartot-

tam, azon túl is, hogy cinizmusra hajló gondolkodással is csak álmodni tudtam, hogy beérett a Prieure de Sion, a Sion perjelség 1290-es években, akkor még csak Európára kitalált, hiperállam-elképzelése. Különben az ezt szolgáló titkos „feasibility study-t”, miután a 18. században véletlenül megtalálták, elkezdtek hamisan aktualizálni. Maurice Joly III. Napóleonról írt szatírájába lopta bele, majd az orosz Ohrana hamisította belőle a hírhedt Cion bölcseinek jegyzőkönyvét. Így lesz egy eredetileg „ártatlan” világalurmi törekvésből pogrom. Ebből persze most nem az a lényeg, hogy az Európai Unióból pogrom lesz vagy békeprogram, hanem az, hogy elkezdtem kószolgatni ezt a furcsa Europúnió szót. Mit jelent az, hogy púnió, nagyon pikáns. Hát persze punio, punivi, punitum azt jelenti, megbüntetni. Megbüntetni Európát, vagy Európa büntet, vagy mindkettő.

– Drága ezoterikus barátom – szólt közbe Deák –, látom, most a lényegyet szagolgotod körbe, s úgy vagy, mint a sznob a parfümériában. Egyszerre érez bűdöset és csodálatos virágillatot, de mivel sznob, nem meri kimondani, hogy itt azért valami bűzlik is. Ezért javaslom, hogy mielőtt feltárnánk azt, hogy a szellem és a lélek mély szondái mit sugallnak nekünk erről az Európa-ügyről, ütköztessük életünk napi tényeit a Nagy Európa Álommal. Kérdezem ezért, ha most megszavazzuk a belépést, később azonban felső szinten az Európai Egyesült Államok létrehozásáról döntenek a brüsszeli vezetők, lényegében kiiktatva a nemzetek önállóságát, érvényes-e még a belépés, hiszen nem oda léptünk be? Akkor valamennyi országban újra népszavazás lesz? Szól-e a törvény az esetle-

ges kilépésről, legalább annyira, ahogy az egyesületekből kiléphet a polgár? A népszavazás erre is feljogosít, vagy erre már alkotmányosan vagy euro-alkotmányosan eleve nincs lehetőség?

– Ti, régi típusú vidéki magyar nemesek, mindig fanyalogtok, mindig hasogatjátok a szőrszálát – élcelődött Kossuth. – Ha az én régi Duna menti elképzeléseimről szól ez a dolog egy magasabb fokon, akkor jó dolog.

– Szellemileg milyen Európa kell, az a kérdés – vágott közbe Herczeg. – Nekünk a Kultúr-Európa kell. Mi sem ígérhetünk – várhatunk magunktól – kevesebbet, mint Kultúr-Magyarországot az Unióban. Pontosabban: Kultúra-, Kert- és Közösségi Magyarországot.

– Ne álmodozzon, Herzog úr – szólt Deák. – Pontosabban, figyeljen rossz álmainkra s azokon túl rossz tapasztalatainkra. Barátom, Lajos, na nem a Kossuth, hanem az Eff, szokta mondogatni a következőket: Európa egy ilyen hiperállamban miért ne lenne automatikusan csúcsbürokrácia, vagy a pénzügyi maradékul beteljesítője, sumák, jótékonykodó főnök, politikai cukrosbácsi az óvodában, mindent elsimító pedagógus, aki egyformán igazat ad a marakodó feleknek, függetlenül attól, hogy ki kezdte, miáltal megteremtődik a feltétele annak, hogy legközelebb ugyanebben az ügyben újból igazságot tehessen. De mindenekelőtt uraim, a fő kérdés az, hogy mindegy-e, hogy kié a föld? Itt állunk a bűnbeesés előtt. Melyik magyar kormány meri feltárni teljességében ezt a problémát? Mindegy-e, hogy kié a föld? Ki integrál, mit és kit? Hol élnének és miből a vesztesek? Eddig miért nem sikerült a földszükségből soha erényt kovácsolnunk,

és hogyan sikerülhetne ezután? Lehet, hogy nem számítanak a határok, de mindenki másnak láthatóan igen! A föld egyben terület is. A ház helye és környezetünk alapja. Vagy legyen inkább másoké? Azért a víz az úr. De még inkább a föld ura az úr, és övé a víz is. A globális ingatlanspekulációban végleg elenyészhet a haza földje. Miért nem éri meg nekünk, hogy azé tudjon lenni a föld, aki megműveli, és ne mi legyünk annak a tulajdona, aki tőlünk a földet megveszi? Mit fogunk tenni, ha a hazai földet váratlanul elterjed a génmanipulált takarmány és szója? Ha az új tulajdonosokat még annyira sem érdekli a törvény, mint sajtócézárt az építési engedély? Volt-e már népszavazás a földről? Nem kell? Az EU kapujában már nem is szabad? Eddig mi terelte el a figyelmet erről a kérdésről, amely az elmúlt évszázadok nyomán olyan döntőnek bizonyult, hogy még az idegenekkel szembeni időnkénti bizalmatlanságot is érthetővé teszi? Legitimálhat-e más, mint népszavazás, bármely jogszabályt a földről és területről? Létezhet-e alkotmányosság, amely megkerüli a földről és területről szóló népszavazást – vagy egyenesen megtiltja? Milyen jogalkotási (például európai alkotmányozó) folyamat ez? Lehet-e egyáltalán mindegy a történelemben, hogy milyen nemzetiségű a birtokos? Anakronisztikussá csak az ilyen kérdések lesöprése válhat, és a lesöprési gyakorlatban rejlő hatalmi fenyegetés. A szóba jöhető negatív forgatókönyvet sem szabad szemérmesen elrejtetni, félve, hogy még valaki megtudja, hogy van ilyen, és mit fog szólni Európa. Ötszázezer kisegzisztencia tönkremenetele nem tréfa.

– Uraim, itt valami büzlük, Kiegyezés-szágot érzek – vágott közbe Kossuth.

– Rádásul rossz kiegyezést – replikázott Deák.
– Miért, az a 67-es jó volt? – biggyesztette Kossuth a száját.

– Bizony, Ferenc – szólt csendesen Herczeg –, az én egyik kortársam éppen most írta meg Kisebbségben címmel, hogy a te kiegyezésed a magyar történelem legvégzetesebb szerződése. Két megroppant szövetkezik benne közös zuhanásra reménytelenül. Azt írja, hogy akiknek végre egy telt tőgyű államra volt szükségük, és elkápráztatta őket az új államgründolás fénye és sápjá, azoknak érdektelen volt a lehetséges erkölcsi és szellemi roppanás.

– Könnyű annak ítélni, aki később él, s amint látom, elefántcsonttoronyban. Kíváncsi vagyok, hogy lesz-e még magyar politikus, aki nálam tisztább kézzel köt alkut. Tudom, a tisztaság lehet hülye is, de én leckét adtam morálból, legalább ebben követhetnének utódaink – dörögte Deák. – Ők milyen alkut kötnek majd most, milyen sülyyedő birodalommal. Aki azt hiszi, hogy a kiegyezés-kényszernek ellen lehet állni, az vak. A tisztesség ott jelenik meg, ahol egy ilyen kényszerhelyzetben mentik a menthetőt, és persze lehetnének zseniálisak, hogy a magyar kultúrát mandinerből átküldénék ezen a csapdán. A hátunkon cipelve vagy heroikusan a fogunkba szorítva nem lehet. A kiegyezés, a belépés, akármit mondanak, „motozással” jár, s a „nagy motozó” ritkán téved.

– Látom, Deák úr, itt a szellemvilágban lassan maga is ezoterikus lesz, s olyan dolgokra lát rá, amikre abban az anekdotázó régi békeidőkben ott az Angol Királynéhez címzett szállodában

gondolni sem mertek – jegyezte meg Saint-Germain.

– Ha maga meg egyszer ráébredne, hogy a magyar anekdota a transzcendencia szíve, akkor már maga lenne a Triszmegisztosz, nem az a gyanús Hermész.

– Szóval, szeretném megvédeni. Tudhatják-e azok, hogy mi jó kiegyezés vagy rossz, akik még a földi történeteket sem ismerik, nemhogy az égietket. Akik csak a történelemírára hagyatkozva szemlélik az emberi létezést, azok egy hazugságóceán bolygó hollandijai. Rádásul olyan tabu-himaláják között élnek, melyekre szemet vetni is istenkísértés, nemhogy valaki kubikos talicskával merje elkezdni őhegységük elhordását. Jó, a kiegyezés olyan volt, amilyen, mesélhetnék. De meri-e valaki minden mélységében feltárni az 1848-as forradalmak mögött megbúvó sanda érdekeket, s nem csak bárgyú legitimista álláspontból. Miért torpant meg 1849-ben Magyarország ügyében a Habsburgokat akkor már rég halálra ítélő szándék, és ez megint miért erősödött fel az 1867-es kiegyezés után? Kérdezzék meg erről a Lotharingiai-ház habsburgi, még ma is élő tagjait, lehetőleg négy szemközt. Különben ne kérdezzék. Ez a mai kor, ez a Vízöntő úgyis kiönt mindent. Most minden ki akar, ki fog derülni. Nem látják, uraim, azt a lázas kapkodást a világban, azt a magyarázkodást, amellyel próbálják körbenyálazni, körbegubózni a mindenünnen előbuggyanó veszélyes igazságokat?

– Kedves gróf – szólalt meg a házigazda –, nem gondolja, hogy akkor ez a mai mindent kitaró hangulat minden eddiginél jobb lehetőséget kínál

a lenyomott, elhazudott, eltakart, elfelejtett magyarság felszínre kerülésére?

– De igen, ám csak abban az esetben, ha végre kiszabadul a csupán ezeréves nemzeteszme historizáló mókuskerekéből. Maguknak visszafelé kell megtenniük azt az utazást, amit a zsidók annak idején megtettek előre.

– Már megint az érthetőség fölé emelted a léte, barátom, bár elfogadom, hogy érthetetlen-ségekben van rendszer, de mi inkább azt szeretnénk tudni: milyen esélye van a magyar kultúrának? Az előbb valaki azt mondta, mandinerből kellene átvinni a magyar kultúrát az európai túlsó partra. Én, Herzog-Herczeg, a Németh László-i fogalom szerinti hímagyar besorolásomat megcsúfolva hadd kérdezzem meg: Ez a mandinerből átvitt kultúra a végén nem lesz kandírozott mandarin-zselé színű?

– Miért, most milyen? – szolt közbe Deák. – Barátom, Vörösmarty, köpne, na jó, ilyet ő nem tesz, leinná magát, és tényleg elégetné legszebb műveit. Hogy merik a maiak ennyire meghatározatlanul hagyni a magyar kultúra pilléreit? Lehet, hogy én rossz alkut kötöttem, de például Szarvas Gábort Pozsonyból felhoztuk Pestre, az akadámiára, és a nyelvújítás zavarait kiküszöbölve olyan magyar nyelvet teremtettünk, hogy az, húsz év alatt, azt a korroboris Budapestet magyar nyelvűvé varázsolta. Lehetővé tette, hogy Ady Endre megszülessen. Uraim, mit tesznek most önök azért, hogy Ady Endre megszülethes-sen?

– Ne ártsd te magad abba, amihez nem értesz, Ferenc – szólalt meg Kossuth. – Védjed te csak a

földet, ezt a magyar földet, mert tartományban nehezen születik nagy magyar költő.

– Ez a lényegi kérdés – szólalt meg csendesen Saint-Germain –, hogy a földdel mi lesz, de a nagybetűs Földdel. Olyan végjátékban vagyunk, amelyet csak az apokaliptikus látomásokban írtak le. Ehhez Európa sok rossz döntésével hozzájárult. 1307, 1789, 1917, 1933 – tragikus évszámok. Ezeknek az összefüggését nehéz észrevenniök a világunk szimbolikus háttérműködését átlátni képteleneknek. Ráadásul egyre jobban rejt egy ál-racionalitásba rejtőző, elkendőző tudati befolyásolás. Ez szinte leleplezhetetlen, mert valójában nem összeesküvés, hanem a világ megzavart szerves építkezésének ontológiai strukturális bűne. Hogy érthetőbb, vagy érthetlenebb legyen, elmondok egy újabb példázatot. Az ószövetség első szava, a héber *brésit*, ez a Zohár, a Kabbala főműve szerint két szóból áll: a *br...it*, valamint az *és* szóból. A *brit* a *szövetség*, közte az *és* a *tűz* szó. Amíg az Istennel kötött szövetség fenntartatik, a tűz nem szabadul el. A holokausztban mintha kinyílt volna a tűz kapuja, Hirosimában mintha kinyílt volna a tűz kapuja. Milyen szövetséget szegtünk meg, és hogyan? Ez a mai napig olyan mély titok, olyan feltáratlan, mint az eredeti bűn természet. S ha egy „pillanatra” megnyílt, miért záródott vissza? Vagy csak egy utolsó figyelmeztetés volt a nagy bűnbeesés előtt? Utolsó figyelmeztetés, nehogy elkövessük azt a rettenetes, eredeti bűnt. Nehogy elkövessük megint, vagy a mostanra kifejlődött, az özönvizet túlélő, bennünk rejtőzködő nephilim tudatunkkal mi most, először?

Uraim, vége az első felvonásnak...

5. F E J E Z E T

Kurulok

„Kurul”. Ilyen furcsa nevet adott a hajójának Györök Leó. Valószínűleg a turul szóból barkácsolta, de hogy sejtésem szerint mi volt a másik szó az asszociációban, azt ebben a mai műturulkodó világban nem igazán akarom kimondani, nehogy besoroljanak valamelyik oldalra napjaink hungarusz–fingarusz háborújának bösz apostolai. Vélhetőleg nem is igaz, amit gondolok, mert a múlt századfordulón volt egy figyelemre érdemes ősmagyar-kutató iskola is. Elég, ha a nemzetközi elismertségű Zajti Ferencre, Fáy Elekre, vagy arra a Magyar Adorjánra utalok, aki kis vitorlásával szintén itt csavargott, a magyar–dalmát Adrián.

A vitorlás, a hajó... Vajon mi vonzza olyan oltahatlan vágyakozással a szívünket, a lelkünket ehhez a lélekvesztőhöz? *„Egy karcsú vitorlásárbc jól feszülő kötélzettel, a szélben dagadó nagy vitorlával és korrekt szabású toppal nekem ma is többet mond, mint sok olyan dolog, amire esztendőket áldoztam az életemből.”* Így emlékezik Herczeg Ferenc is, és vélhetőleg nem maga a sajka mint tárgy hiányzik neki, hanem a tenger végtelen, sós női húsa, amelyen ezzel a kis szerszámmal, Priamosznak érezve magunk, szerelmes barázdákat szántunk, miközben szikrázik a déli nap, és bőrünket cserzi a borina.

Hol veszett el ez a tenger, hová húzódott vissza a tündér-valóságból az elmúlt évtizedekben, tenger nélküli, szellem nélküli évtizedeinkben? Talán mi is oda jutottunk, mint a németek, akiknek bár maradt tengerük, de Kosztolányi nagyon életszerű anekdotája szerint a part és a tenger találkozásához értelmező táblát állítanak ezzel a

felirattal: Das Meer. Mitől lett a németeknél semleges nemű a tenger? Micsoda szemiotikai katasztrófa zajlott le a német nyelv kialakulásánál, és minden olyan nyelvnél, ahol ugyanígy történt? Goethe mesélhetne erről, de ha erről kezdene beszélni, valahogy így kezdené: ha olasznak születek, Dante lettem volna. A tenger ezen mosolyog, nem érzi azt a kint, feszültséget, szellemi hajótörést, ami meg tudja bénítani azt a népet, amelyik elveszíti a tengert, főleg, ha elveszíti szellemi óceánjait, ráadásul váratlanul és tragikusan. Azon viszont már a tenger sem csodálkozna, ha ilyenkor egy nép tudati óceánján kísértethajók jelennének meg és olyan lelki Bermuda-háromszögek, amelynek örvényében úgy liftezne a szellem, hogy az komolyabb ufó-kutatókat is elkápráztatna. Mi, magyarok is képesek vagyunk kiírni a szellemi lavórjainkra manapság, hogy: Das Meer.

Három igazán bátor vitorlás csavargója és furcsa szelleme volt a száz évvel ezelőtti Adriának: Herczeg Ferenc, Györök Leó és Magyar Adorján. Talán a legizgalmasabb közülök ez az utóbbi. Nemcsak azért, mert ő igazán kalandos vitorlázásban vett részt az Adrián és a Jón-tengeren 1925-26-ban, hanem mert megírta az Ősműveltség című összefoglaló művét is.

Talán nincs a világnak szebb, csipkézettebb, tagoltabb, magas hegyekkel koszorúzottabb, de olykor mégis zordon öble, mint a cattarói. Magyar Adorján édesapja, az erdélyi Magyar Antal torokbaja miatt költözött le erre a tájra. Vett egy régi házat Zelenikában, azt felújította, és ez lett a Ho-

tel Plaza Zelenika. Ez a vidék akkor még az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozott, hivatalos nyelve mégsem a német volt, hanem az olasz, annak is a velencei tájszólása, ami nem olyan nagy különbség, hogy ne értenék kiválóan egymást, mindenesetre jobban, mint mi a csángókat. Bár meglepetés is sűrűn érthette az olaszul is tudó külföldit, mert például a kocsi szó olaszul *carrozza* vagy *vettura*, velenceiül és triesztiül pedig *brum*. Érdekes, hogy a mások által leginkább átvett újkori magyar szavunk, a kocsí, németül *Kutsche*, egy birodalmon belül is összevissza mozgott, mert amíg a horvátok az olasz szót használták, így: *karuce*, addig a szlovének a *kočija* szót.

A különböző nyelveknek ilyen kedves, furcsa, egymást áthatva megtermékenyítő szövedékében lé-

legzett még száz évvel ezelőtt Dalmácia, és benne a tengeri éden bizarr (bizarro, baszk-olasz szó) rózsája, a Cattarói-öböl. Ha volt az Osztrák–Magyar Monarchiának valami haszna, akkor ez a nyelvi perzsaszőnyeg gazdagságú, poliglott világ az. Az első világháború, Trianon, a fasiszmus és végül főleg a hosszú kommunista diktatúra a nyelvi és azon belül emberi kapcsolatok olyan kedélyes hullámvászt robantotta fel, és taszította gyalázatos sovíniszta mélységekbe, ahová különben magától sohasem süllyedt volna ez az áldott, az Adriával szomszédos tájvilág. Furcsa persze, hogy mi, magyarok sírjuk vissza a monarchiát, pedig nálunk többen senkinek sem ártott. Érdeemes lenne a nemrég létrejött budapesti Habsburg Intézetben azt is megvizsgálni, mennyit és mikor ártottak életveszélyesen a Habsburgok a

magyar történelmi érdekeknek. Egészen odáig, hogy 1797-ben miért nem csatolták – különben cinikusan a Szent Koronára hivatkozva – Dalmáciát Magyarországhoz. Vagy hogyan uszította Bécs Jelasicsot és vele együtt a történelmileg testvér horvát népet – amely még 1797-ben azt kérte, hogy Magyarországhoz tartozhasson – éppen a magyarság ellen, máig ható eredménnyel. Ezzel szembe vethetné a felvilágosodás-vallással ellentétes tradicionista gondolkodás, hogy azt is meg kellene vizsgálni, hogyan tört ki olyan „spontánul” az a nagy európai forradalmi hullám 1848-ban, így „spontánul” Magyarországon is, miközben állítólag véletlenül Kossuth már évek óta levelezett Mazzinivel, Európa egyik legjelentősebb szabdkörműves vezetőjével. Ugyanaz a tradicionista kör rákérddezhetne, persze csak úgy történelmietlenül, hogy Trianonból nézve Kossuthnak vagy Széchenyinek, vagy még inkább az aulikus gróf Szécsen Antalnak volt igaza.

Maradj te csak boróka, mondaná Poszeidon, a legderekabb olimposzi isten, ha nem mondta volna már egyszer ezt nekem, és én róla, hogy ő a legderekabb. Így most csak azt tanácsolja, hogy *„helyedben én bölcsebb lennék, nem gereblyéz-ném vasboronával a történelemcsinálók tudat-tengereinek zavaros mély fenekét”*.

Csacska magyarázat, de igaz, hogy egyáltalán nem a *mi lett volna*, ha sekélyes vizein sajkázom, hanem inkább a hatalom és a nyelv, a hatalmi és a nyelvi erő néha finom és finomkodó, néha durva, olykor szikrázó összecsapásai érdekelnének, már ha lenne bennem elég szellemi erő az emberi tör-

ténelem eme két legveszélyesebb, és talán a valláson kívül legizgalmasabb birodalmának vizsgálá-tához. Bár a vallás is ebből a kettőből szövődik hi-tünk hálójává: erőből és igéből.

És a nagy találkozás, egyben a nagy szakítás pillanata: Bábel. Bábelt az egész zsidó–görög–ke-resztény kultúra – vélhetőleg tévesen – szemioti-kai katasztrófaként értelmezi. Mintha ott esett volna szilánkjaira Isten nyelve, jobban mondva az Isten által adományozott földi nyelv. De mi van akkor, ha Bábel-szimbólum nem más, mint lá-zadás egy birodalmi nyelvi gettó létrehozására irá-nyuló kísérlet ellen. Már magában ez a sikeres lá-zadás sem kis dolog, sőt, az emberi szellem addigi legnagyobb tette is lehet. Főleg ha arról szólt, hogy egy felismerhetetlen nyelvi kaleidoszkópba rejtjük el Isten földön bujdosó nyelvét egy nephi-lim tudati agresszió elől. Ráadásul úgy, hogy egy megfoghatatlan folklórszerű fejlődéssel ezer nyelv-i világban úgy burjánozzon az idők végezetéig, hogy akkor majd egy anti-bábelként felmutattas-son, mint a Titkos Értelmű Rózsa: az I.G.E. A ke-reszt közepén találkozik a T.É.R és az I.G.E. idő.

Száz évvel ezelőtt még Bécsből, Budapestről könnyedén le lehetett jutni Raguzá alá, a Cattarói-öbölbe. Lehetővé tette ezt a Bosnisch-Herzegowi-nische Staatsbahnen, és Raguzá alatt a Kuk Sta-atsbahnen. Mi minden történt az elmúlt század-ban, hogy manapság veszélyesebbnek tartjuk be-járni ezt az utat, és kalandos léleknek kell lennie annak, aki Budapestről vonattal Szarajevón és Mostaron keresztül, Raguzá mellett elhaladva

akarja elérni Zelenikát. 2005 nyarán, mikor a Magyar Bor Akadémiával a dél-dalmát borászatot készültünk meglátogatni, nehezen hoztuk meg a döntést, hogy nem nagy kerülővel végig a dalmát oldalon megyünk le. De az európai ember már csak olyan, hogy úgy véli, vele nem történhet semmi; a terror, a tragédia a világ távoli szegleteiben, tőlünk elszigetelten működik. Hiába a balkáni háború, hiába a robbantgatások, mi élünk nyugodtan az „ez csak mással történhet meg” naiv hitében. Azontúl valami furcsa vágyakozásban egzotikus világok, emberek, tájak után, és itt Európának ezen a felén keresve sem találhatnánk izgalmasabb vidéket, mint Szarajevó és Mostar. Ráadásul egy olyan nagy csábító vonzott erre az útra engem, mint Asbóth János, aki 1866. évi utazásáról megírta a *Bosznia és Hercegovina útirajzok és tanulmányok* című könyvét, 31 egész oldalas képpel és 42 szövegrajzzal Meinzel cs. Kir. Hadnagy felvételei, Königsberger szarajevói műárus eredeti fényképei és mások után. Leírása annyira lenyűgözött, hogy elhatároztam: a szarajevói bazárt látnom kell, és ez úgy oldható meg, ha a bor-túra-busz közönsége Szarajevóban száll meg, én pedig, mint a többi úton is, reggel, amíg a többiek kászálódnak, kilógok egy kis piac- és templomnézésre. Talán semmi sem árulja el pontosabban egy nép lelkét, mint a szent helyei és a piaca. Szarajevó piacát, a Baš-čaršiját az ötszáz évvel ezelőtti formájában helyreállították.

Félig idegenforgalmi látványosság, félig a mai életet is szolgáló piac. Úgy látszik, hogy ha valaminek van a nép életében mélyen gyökerező ereje, azt nagyon nehezen győzi le a műcivilizációs mű-

ipar. Így a török kávéház marad, mert az ember csak akkor ember, ha egy másikkal nyugodtan, tét nélkül, régi dolgokról, régi ízekről, régi szép asszonyokról beszélgethet, s tudatában van annak,

hogy van, ki hajón él, van, ki lova kantárját igazítja, s van, ki barátaival beszélgetve török kávéat iszik, úgy várja öregségét.

A szőnyegbolt is igazi szőnyegbolt, kézzel készült áruk tömkelegével – bár a régi stílusú zenice-i és petrováci már nincsen –, és nem számító-géppel vezérelt szövőszékek sterilen hibátlan végvásznaival és műselymeivel. Egyre jobban vonzának a kézzel szőtt lenvásznak, ők számomra a kellem legfőbb földi tárgyi hordozói. Jó lenne csak nyers lenvászon ruhát hordva sétálni le a tengerhez, s közben gondolatban barátkozni a bölcsességgel, mint Püthagorasz, s belső metronómmal jó ütemben mérni a lélek evilági lengésidejét.

Ha van valami, amit mi európaiak igazán irigyelhetünk a mohamedán világtól, az a bazár, és

főleg a mögötte működő céhes világ, ami valójában nem is gazdasági szerveződés, hanem vallási. A mohamedán kultúra legnagyobb ereje, és a modernizált világot mélyen kihívó „gyengesége”, hogy nem engedi magát sterilen szakrálisra és profánra szétszakítani.

Mi itt, Európában azt hisszük, hogy a céh, az egy igazi európai intézmény, pedig még a neve is, a német „Zunft” szó, az arab „szinf”-ből ered. Az arab céheknek, mindnek saját védőszentjük van, ezt átvettük tőlük. Asbóth János – aki Asbóth Lajos honvédtábornok fia volt, és annak az Asbóth Sándornak az unokaöccse, aki Orsovánál elásta a Szent Koronát, majd USA-tábornok lett, és az ő tervei alapján épült fel az új Babilon, a Manhattan-félsziget metropolisza – fel is sorolja a szarajevói céheket és védőszentjeiket. A céhek megalapítását Mohamedre vezetik vissza. Ő viselte az első kézműves kötényt (nana...), aminek zöld selymét Gábrriel arkangyaltól kapta, és ebből lett a próféta zászlaja. A céhrend szerint Ádám volt az első földműves, Enoch az első szabó és írnok, Noah az első ács, Ábrahám a Kaába építője, Izmail a vadász, Izsák az első pásztor, Juszuf az első órás, mert az egyiptomi sötétségben kitalálta a homokórát, Daud (Dávid) fegyverműves, Jeremiás a sebész, Sámuel a jós, János a halász, Isza (Jézus) az utazó. A cukrászok védőszentje Omar Halvaj, tőle származik a mézből és mandulából készített halva. A számunkra legizgalmasabb alak Omar ben Omran Berberi, a

próféta tanítványa, aki a legelső zemid és guladzsian nevű süteményeket készítette, amelyek a mi zsemlénk és kalácsunk ősei. Ez a figura különben is gyanús, mert mint ahogy a neve mutatja, ő nem arab származású, hanem berber. És ha egy berber Juszef nevű férfit valaki Juszufnak szólít, az olyan, mintha valaki egy székelyleoláhozna, ahogy ezt

nekem Juszef Sebani nevű berber barátom egyszer kifejtette, miután elénekeltük a Csikorog a szekér, szép hat ökör húzza című széki dalt. Csak ketten tudtuk a társaságban jól a szövegét, ő azért, mert műszaki egyetemistaként Magyarországon Sebestyén Mártának udvarolt, én pedig azért, mert én meg Budai Ilonának.

A mostari hidat szétlőtték, a mostari híd bedőlt a folyóba, döbrentett meg egy évtizede az egyik reggel a rádiós hír. Csontváry képe óta valahogy úgy képzelek sok magyar, hogy ez a híd nekünk is

szent helyünk. Ha a magyaroknak van megfoghatatlan szellemű szent dervise, akkor az Csontváry.

Igazán nem is tud mit kezdeni ezzel a fura alakkal még a magyar művészettörténet sem. Modernizmusba ájult művészettörténészek főleg egymás közt fanyalognak, és annak idején csodálkoztak Németh Lajoson, hogy mit akar ettől a szellemileg za-

varos félnaivtól. A felmagasztaló másik oldal pedig a magyar kultúra kódját vélte felfedezni benne nagy intuícióval, mint Michael Drosnin a Biblia kódját, a kabbalisták, Newton, Einstein és más modern alkimisták után szabadon. A racionális elme fölényességében könnyedén a nevetségesség világába hessegeti ezeket a gondolatokat, nem elemmezve azt az egyre veszélyesebb helyzetet, hogy a tudományvallás manapság milyen ezoterikus háttérhatalmakat szolgál. A felvilágosodás szellemi vakui ma még tökéletesen működnek; hogy milyen világra nyílik a szemünk, ha már végképpen megszokta a kápráza-

tot, az az igazi talánya korunknak. Nem igazán lepődnék meg, ha az emberi történelem minden eddigi ezoterizmusa New Age-es fókuszon keresztül egyesülne a tudományvallás génmanipulációs, fekete lyukkal kísérletező rejtett törekvéseivel egy fekete unio mysticában.

A mostari híd szétlövésének vélhetőleg semmilyen hadászati jelentősége nem volt. Az a szűk utcácska, amely a hídra vezet, amin két teherhordó számára egymás mellett nehezen fér el, nem lehet stratégiai kérdés. Itt valami mást, valami mélyebbet kellett elpusztítani. Még két nép egymás iránti gyűlölete is kevés ehhez a tettehez. Egy egész világot lehetett itt elsüllyeszteni. Egy olyan világot, amit csak a lángoló tekintetű jeremiási festő, Csontváry ismert, és néhány kortársa, mint Zajti Ferenc és Magyar Adorján.

Vakító napsütésben kerülgetem a szépen, drágán, de sterilen újjáépített hidat. Nincs kedvem semmit sem venni a bindzsi-árusoktól. Minden, minden kacat, már a régi paraszti tárgyakat, népművészeti értékeket is széthordták, s ahogy a régi híd belerobbant, belesüllyedt örökre a folyóba, úgy süllyedt el az a világ is, amit annak idején Asbóth János olyan kedves egyszerűséggel leírt. Nincsen innen már mit magunkkal vinni. Talán csak a híd előtt a turista-anzikszon elkapott pillanatot: a mosolyod, amely örök, a ronthatatlan régi híd két ember között.

Nem volt a magyar Adriának bátrabb, valójában vakmerőbb hajósa, mint Magyar Adorján. Olyan halálmegvető bátorsággal kószált a dalmát Adria bóra-szaggatta partjain, hogy akik látták, azokban megfagyott a vér. Álom nevű vitorlása másfél méter széles, négy és fél méter hosszú (rövid) és 40 cm merülésű volt. Egy ilyen dióhéjjal kisebb tavakra is bátorság és botorság kivitorlázni. Ezt ő is sejtette, ezért „biztonságát” azzal fokozta, hogy a csónakgerinc élére egy 58 kg súlyú vasrudat erősített – ami némi biztonságot is jelentett orv-zátonyok ellen –, valamint a hajó belsejébe még rakott 30 kg vasat. Ez a két vastömeg biztosította volna, hogy ha léket kap a hajó, úgy elsüllyed, mint a balta. Ráadásul mindig egyedül hajózott, jobban mondva az 1925-ös útjára magával vitt egy Cicamica elnevezésű kismacskát, amelyik ott nőtt fel a kisvitorlásón, természetében teljesen elkutyásodva, mindenhová követve a gazdáját szárazon és vízen.

Hősünk az 1925–26-os évben több ezer kilométert csavargott Korfutól Fiuméig. A kiindulási pont mindig Zelenika volt, a családi fészek, az apa által alapított szálloda. Itt volt a végállomása a Bécs–Budapest–Szarajevó–Mostar felől érkező vonatnak, amelyen olyan furcsa emberek utazgattak, mint Csontváry, vagy Fáy Elek, aki a szállodájukban szállt meg, s aki 1910-ben megjelentette A magyarok őshona című könyvét, amivel be is oltotta Magyar Adorjánt egy olyan szellemi életvállalkozásba, mely sokkal veszélyesebb volt, mint a bóra által mélyen korbácsolt tenger.

Gyermekeink, a Vízöntő gyermekei talán már el sem tudják képzelni, milyen bátorság kellett a

múlt században felvetni bármilyen, a finnugortól eltérő magyar nyelvfejlődés-elméletet. Milyen tudományos ledorongolás és gúnyáradat indult az ellen, aki megkérdőjelezte az uralkodó nyelvi kánon. Már az egyetemen túlbiztosította magát a konzervatív akadémista elmélet. Emlékszem, hogy egyetemista koromban az egyik nyelvtörténeti órán hogyan gúnyolódott tanárunk a boristenes Boryszthenész-példán. Ezt azután olyan sokszor hallottam, mint lejárato etalont, hogy felkelte a kíváncsiságomat, és utánajártam az ügynek. A lejárato úgy szólt, hogy ezek a délibábos amatőr nyelvészek ilyen és hasonló nevetséges nyelvhasználatokkal élnek. Nyomozásom Fáy Elek könyvéhez vezetett. Ebből kiderült, hogy a szerző egy cseppet sem délibábos és egyáltalán nem amatőr, hanem magasan képzett tudós. Ráadásul könyve még csak nem is összehasonlító nyelvészeti, hanem filológiai, forráskutató mű, amely csak neves külföldi szerzők által közzétett régészeti, filológiai adatokat vizsgál. Természetesen így ebben a műben szó sincs arról, hogy valaki önkényesen kiválogatott magyar szavakhoz véletlenül megfelelő más nyelvi szavakat keres, vagy fordítottan, például úgy, hogy a boristenes, az esetleg megfelel a görög Boryszthenésznek. Fáy Elek nem tett mást, mint Herodotosz IV. könyvének 78–79. szakaszát – amit bárki olvashat – ismertette, így:

„Heródot idézett szavaiból tehát az tűnik ki, hogy Boryszthenész (mai Dnjeper) és Tanaisz (mai Don) folyók között élt úgynevezett királyi szkithák gúnyolni (vagy Herodot szavai szerint) „kinevetni” szokták a közelükben megtelepedett – miletuszi eredetű – görögöket, amiért Bakhusznak, azaz a

boristernek áldoznak s hogy ezek gúnynévképpen nyerték a szkítháktól a boristenes (vagy boristenita) nevezetet, mely aztán róluk, a közelükben elhaladó folyóra, a Dnyeperre is átragadt, s a „boristenes” nevezet a görögök forgalmában aztán a – különben semmit sem jelentő, de görögös hangzatú – Boryszthenész alakot öltötte.”

Magyar Adorján elmeséli, hogy ez a könyv a megjelenésekor, 1910-ben furcsa környezetben találta magát. Állítólag az akkori magyar közoktatási miniszter felvásároltatta azzal a céllal, hogy szétszítja az iskolai könyvtárak között, de ehelyett titokban bezúgatta. Bezúgatózott egy steril filológiai művet. Ez nem lehet igaz! Vagy ha igaz, mi mozog itt a mélyben, mitől rángatózik az öreg ördög farka – mondta volna nagyanyám.

Na, itt vagyunk az összeesküvés-elméletek közepében. Képzeljük el, ha ma a közoktatási miniszter hasonló trükkel ezt tette volna Kertész Imre Sorstalanság című könyvével. Még elképzelni is tereh...

Ahogy a Biblia mondja, a tenger pedig avégre vala, hogy abban mosakodjanak a papok. A könyv pedig avégre van, hogy abban mosakodjanak szellemileg az írástudók. Miért van az, hogy steril grammatikai struktúrák biflázásával elrettentjük gyermekeinket a nyelvi óceán káprázatos birodalmától, attól a szellemi örömtől, amelyet akkor érzünk, ha kezdjük megérteni azt, hogy mit, miért és minek nevezünk meg. Ha különbséget tudunk tenni az angyalok és az emberek nyelve között. Dante ezt megkísérelte, s talán ő utalt legrejtélyesebben a nyelvváltozásra a Paradicsom XXVI. énekében. Érdemes idézni olaszul és Babits fordításában is.

*Pria ch'i'scendessi a l'infernale ambascia,
I s' appellava in terra il sommo bene
onde vien la letizia che mi fascia;
c El si chiamò poi:*

*Mielőtt lelkem a Pokolra szálla,
földön a legfőbb Jónak neve El volt
aki ma fényem' ez örömbe zárja.
Azután Éli lett az, ami El volt;*

Sokan úgy vélik, az emberek nyelvén szól, amit már értünk, hogy mit jelent. Az *élet*, az *élni* szó az emberek nyelvén van, de mi van az angyalok nyelvén? Talán az, hogy ÉL vagy ÉLI. ÉLI, ÉLI, LAMA SABAKTANI¹ – ez az angyalok nyelve. Ezt senki sem érti a keresztfa tövében. Csak vélekednek róla: *Ímé, Illyést hívja*. Márk, az evangélista sem tudja pontosan; azzal a szófordulattal él, hogy ami megmagyarázva annyi, mint: *Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem*. A megváltás központi misztériumának egyik legfontosabb mondatát senki sem érti pontosan. Talán csak a zseniális Szent Pál talál kiutat. Bár ő sem megfejtést, hanem „csak” megoldást: *Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen én bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom*. Milyen jó is lenne ezzel a Pállal, akár szellemi lé-

¹ Karel Gott, a szlovák énekes így „fejtette meg”:
Éli, Éli, lomo azavtóni?

In fájer un flam hot-men unsz gebrent,
Doch opcuvenđn hot unsz kéjner nit gekent
Fun Dír, májn Gott...

lekvesztőn is, de kivitorlázni a nyelv óceánjára, és ennek a tengernek a Patmoszán beszélgetni Jánossal, hogy a Jelenések könyvében az angyalok vagy az emberek nyelvén ragozta a szavakat: Mi benne a múlt, és mi benne a jövő?

Mindnyájan a Böcklin által megfestett Halottak szigete felé hajózunk. Legalábbis a metaforák tékozló idejében, időtlenségében. Magyar Adorján a valóságban is hajózott a Böcklin megfestette szí-

get felé. 1925. augusztus 11-én érkezett Korfuba, majd innen a kis Pontikoniszi-szigethez vitorlázott. Vannak szerencsés sorsú helyek. Úgy tapad hozzájuk a teremtő képzelet, mint szépasszonyok telt idomaira a selyemruha. Ez a kis sziget például megragadta a görög mondavilág fantáziáját, ami szerint ez a táj nem más, mint Odüsszeusz kővé változott hajója, amelyet Poszeidon haragjában átkozott kővé. Érdemes lenne egyszer azt a talányt is megfejteni, valójában miért nem kedvelte egymást az a kedves csavargó és az a nagyon tisztességesen emberi isten. A valódi okot persze tudjuk: az a bizonyos testi sértés megbocsáthatatlan

egy istennek, még ha emberevő ellen követték is el, de mélyen az az érzése az embernek, hogy csak az eposz dramaturgiai szerkezetének építkezése provokálta egymás ellen ezt a két alakot. Lehet, hogy valahol mélyen itt született az európai dráma, és nem a görög kecskejátékban. Ez az a dramaturgiailag „felelőtlen” pillanat, amikor az isteneket a történet kedvéért végképpen trónfosztjuk és (szín)játékaink játékává tesszük. Ez az a pillanat, amikor rádöbben az ember, hogy

az istenek, mint vándormadarak, úgy elhagyták a Földet, hogy már soha többé nem térnek vissza. Nem kell többé félnünk tőlük, emléküket is humanizálhatjuk, bevonhatjuk kisdud földi játékaikba, hogy most már ők szolgáljanak bennünket halhatatlanságukban is – szinte már nevetségesen. Az egykor gőgös istenek szomorúan szemlélték földi trónfosztásukat, amíg az egyik cinikusan meg nem szólalt: *Az emberek,*

mint vándormadarak, elhagyták az eget. Nem baj, maradt bennük mag belőlünk, csírázik bennük Azazel lázadó lelke. Ne búsulj, nephilim.

Pontokonisi szigete nemcsak a görög mitológiát vonzotta magához, hanem a romantika képzeletét is. Valahogy általános véleményné vált, hogy ez a sziget ihlette meg Böcklint, hogy megfestse a Halottak szigete című festményét. Kevés elhíresültebb kép volt a múlt század fordulóján. Szergej Rahmanyinov például azonos című szimfonikus költeményt írt. Furcsa bizonyíték, hogy nemcsak misztikus tájak, hanem misztikus tájképek is ezo-

terikus mélységekbe, magasságokba tudják csábítani az emberi lelket. Böcklin maga valójában észre sem vette, hogy mit jelenthet a képe, hogy festménye milyen önálló életre kel. Ez abból is látszik, hogy igazán címet sem tudott adni neki, sőt, leminősítette, mert „ábrándozásra való képként” címezte meg. A kereskedő zsenialitása emelte fel a képet egy kor kultusztárgyának a rangjára, amikor elnevezte a Holtak szigetének.

Magyar Adorján a valóságban hajózott Böcklin igazi szigete felé. Ő találta meg azt a helyet, amely természetesen a magyar Adrián van, a cattarói legbelső öbölben. Talán ez a felfedezés, valamint a bőrét, a zsigereit cserző tengeri szél erősítette ezt az embert, hogy a vélhetően Atlantisznál mélyebbre és talányosabban elsüllyedt magyar őstörténet óceánjának legvakmerőbb utazója legyen. Az biztos, hogy megvolt benne az a szent megszállottság, amely képes Mózesnek képzelni magát, s egy népnek a semmiből (már ha az isteni üzenet az) egy olyan új történelmi múltat és jövődő szerepet kreálni, hogy abba igazi és álbírodalmak pusztulnak bele, és Egyiptom lelke a frigylárában elhagyja Egyiptomot.

Amíg szerencsésebb sorsú népek és tájak soha meg nem történt eseményekből is meg tudják építeni saját kultúrájuk bábeli tornyait, addig ez valahogy a magyaroknak nem megy. Újkori népek úri gőgje állandóan figyelmezteti, nehogy már Piramist építsen a paraszt, ráadásul a nomád. Pedig a piramis építésénél a vélt szkíta ősök azon a tájon is csavarogtak. Ezt abból is lehet tudni, hogy az ősegyiptomiak valahonnan a mindenségből be-

szereztek három földön kívüli állatot: a macskát, a kígyót és a sólymot. Ez a három lény, ez a három félig állat, félig ember, félig angyal kiméra együtt hordozta Egyiptom minden misztikumát. Ott esett szét a Nagy Egyiptom, ott homályosodott el Hórusz szeme, amikor a zsidók markukba vették a kígyót és megbénították, a szkíták elvitték a sólymot, amelyet azután turullá „kereszteltek”, és bajlódnak véle a mai napig is. De ki nyúlta le a macskát? Vagy ez az igazi harmadik út? A macska finoman ráteszi puha talpát a hangya fejére, s ebben a pillanatban fel van függesztve az élet és halál:

*Ezer trónjáról a Pokol
feláll és tisztelget²*

Amint említém, Magyar Adorjának a kurul nevű hajóján volt egy macska. Vélhetőleg ő volt az atlantiszi kisMacsek reinkarnációja. Talán a vele való együttlét piszkálta fel annyira a vadvitorlás képzeletét, hogy a háborgó tengernél is veszedelmesebb vizekre evezzen. Először csak Böcklin Holtak szigete felé. Meg is találta a cattarói legbelső öbölben, túl azon a szoroson, amelyen Zsigmond magyar király olyan vasláncot húzatott keresztül, hogy a velencei gályák nem tudtak bemenni. Micsoda mitológiai lehetne teremteni az ilyen zseniális harcászati ötlet, ötletek mögé. A vér nélküli háború, az önvédelem mítoszát. Bár vélhető, hogy a véres történetek az ókorban is jobban vonzották az emberi képzeletet, mert hát az ember mégiscsak *sárkányfog-vetemény*.

2 Edgar Allan Poe: Város a tengerben

A Cattarói-öböl legbelső bejáratától balra van két kicsi szigetekcske, az egyik Szent György (San Giorgio, Sveti Djuradj), a másik a Madonna (Madonna dello Scalpello, Gospa od Skrpjela) nevet viseli, a két sziget fölé magasodó hegyoldalon pedig egy természet alkotta óriás szem van, aminek nincsen szembogara, tehát vak. Ez a természeti kép magához vonzotta az ógörög mondavilág képzeletét, amely ide képzelte a Galatea-mondakört, mely szerint Polüphemosz óriás, Poszeidon fia szerelmes volt Galateába, azonban a hölgy Ákiszt szerette. A féltékeny óriás, amikor a tengerben úszni látta Ákiszt, egy hatalmas sziklával agyondobta. Ebből lett a mai Szent György-sziget. Galatea történetét különben Ovidius is megírta. Az ő patriotizmusa Szicíliába helyezte a monda terét, nem véletlenül. Nem csak a szenteknek, a költőknek is maguk felé hajlik a kezük.

Ha Magyar Adorjának igaza van, és a Polüphemosz-Odüsszeusz történet ihlető színhelye a Cattarói-öböl, akkor ez a hely az európai szellem születésének egyik kitüntetett színtere. Akkor itt dőlt el, hogy az Odüsszeia nemcsak egy „egyszerű” versbe szedett földrajz-tankönyv, hanem egy igazi nagy beavató könyv Európa alapításába. A racionális Európába, amely az istenektől egyre távolabb, a szabad kereskedelem és szerelem, a gazdasági ravaszság, a sok nyelvű, sok virágú kultúra új világképével végleg leváltotta az őstradíciót. Európa felemelkedésével Atlantisz végképpen elsüllyedt, több mint kétezer évre a tudatunkból is. Most valamiért megint itt dübörög, dobog valahol hátul az agyban, s jön fölfelé,

mint egy sohasem látott, óriási mélytengeri lény, megállíthatatlanul és borzongatóan.

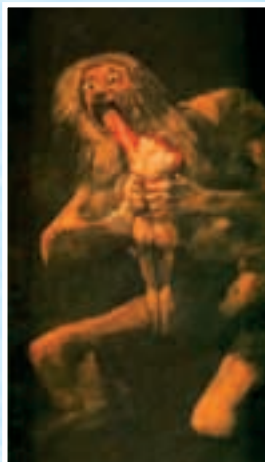
Az ősciprusok – melyekről Ézsaiás azt mondta, hogy a babiloni fogságból való meneküléskor *még a ciprusok is örvendenek* – eléggé kipusztultak Európából, vadon szinte már nem is láthatók. Helettük a feketészöld koronájú olasz ciprus terjedt el. Ezek a nagyra növő, rendíthetetlen, komor méltóságú dísfák állnak a sírok között a mediterrán temetőben, mint őrségben állva meghalt sudár katonák. Mitől változott a ciprus, az örök élet jelképe az európai temetőben a halál jelképévé? Az örvendő ciprusok mitől váltak jajgató ciprusokká? Vagy ez a szimbólumváltás is arra a mélyen mozgó világképváltásra utal, ahogy az európai gondolkodásban az élet kultúrája egy felfokozott, látszólagos életigenlés jegyében felcserélődött a halál kultúrájára. Az európai szellem legkínosabb, valójában igazán soha fel nem tett kérdésére: Miért félünk jobban a haláltól, mint az élettől? Ez nem egyszerűen a siralomvölgy és a mennyország szembeállításának vallási kérdése. Ez talán az emberi jelenség metafizikai kulcskérdése.

Go West, young man! Go West! – mondta volna Odüsszeusz, ha tud angolul. De a Nyugat a halál kapuja, a halál birodalma. Az európai fejlődésben egy furcsa kettős, ellentétes mozgás teljesedik ki, ha – felületesen akár – egy pillanatra szembeállítjuk az egyiptomival. A fáraói Egyiptom a halottkultusz legmagasabb földi megnyilvánulása. Halottkultusz az örök életért. A fáraó isteni örök életéért, istenségeért. De mi

lesz az emberekkel, ahogy ma mondanák. Lehet, hogy ez a szemérmetlen kérdés kovácsolt lázadó embereket egy néppé, zsidóvá. És elindultak, hogy istenné váljanak...

A San Giorgio-sziget sírok fölé magasodó óriás-ciprusai megragadták Böcklin képzeletét, legalábbis Magyar Adorján szerint, akinek édesapja mesélte, hogy ő Ucellini cattarói püspöktől halotta: Egyszer nyáron járt ott Böcklin, mikor a Madonna-szigeten búcsú volt. A festőt az ünnepség nem nagyon érdekelte, hanem a másikat, a ciprusos szigetet nézte mindig, majd bérelt egy csónakot, és átvitette magát. Így született meg az európai művészet egyik legmisztikusabb szomorú képe. Ebben a képi temetőben Európa van eltemetve, mélyen nyugszik, megglelte a maga Nyugtját: *recviescat in pace*. Bár hogy majd valójában békésen nyugszik-e, arról a nagy kortársnak, Goyának teljesen más a véleménye. Szaturnusz című festményénél hátborzongatóbb látomásra talán képtelen az emberi elme. Cinikusan azt is mondhatnánk, hogy ezért a képért érdemes volt Európának pokolra szállnia. Európa pokla a miénk is. A Szaturnusz-kép olyan mély pokolról beszél, hogy azt Dante „barátságos” pokla nem fogadná be, és Faust Mefisztója is visitva menekülne belőle. Európa legizgalmasabb szellemi teljesítménye, hogy Giordano Bruno sok különböző világának mintájára számtalan gonoszabbnál gonoszabb poklot vetít elénk. Goya Szaturnusza a végső pokolra szállás nagy utazásának 19. századi, hívogató-elretentő turistaplakátja. Az utazás a 20. században megtörtént. Túl vagyunk rajta,

bármennyire is hihetetlen. Már a Vízöntő mosolyog csábosan felénk, szírénszemekkel.

Hangosan hirdeti: mindent feltárok, mindent tisztázok, mindent kiöntök elétek, a fürdővízzel a gyermeket is. Azt a gyermeket – a kép szerint is, magát Krisztust –, akit Goya képén a kannibál Szaturnusz megesszik. A borzalom, a rettenet megtörtént, kezdődik a New Age. Ebben a korban már az önző, gyáva, irigy,

cselszövő, erőszakos Odüsszeusz nem érvényes. Minden helyett más érvényes, csak a Más érvényes. Ám hogy valójában min vagyunk túl, arról Goya Szaturnusz-képe zsigerekbe hatóan mélyen szól. Ez az, amit a zseniális művészettörténeti tanulmányok sem tudnak megközelíteni, talán csak Eliphas Lévi, mikor ezt írta:

„Beszéltünk már az illuminátusságnak egy XVIII. századi kettészakadásáról; az egyik csoport, a természet és tudomány hagyományainak a megőrzői, újra fel akarták építeni a hierarchiát, a másik ezzel szemben a nagy titok nyilvánosságára hozásával mindent egyenlővé akart tenni, ami által a királyság és a papság megszűnik. Az utóbbiak közt voltak becsvágyók és gazemberek, akik

*azt remélték, hogy a világ romjain fognak ural-
kodni, a többiek becsapottak és tökfilkók voltak.*

*Az igazi beavatottak látták a megijedt társa-
ságot a szakadékba zuhanni, és előre látták az
anarchia minden rettenetét. A forradalom, ami
később Vergniaud kiváló zsenijét a gyermekeit
felfaló Szaturnusz sötét alakjaiban jelenítette
meg.”*

A magyar csillagtenger

*Szabadabb lettem volna, bátrabb
büszkébb, bizony már eleve,
ha nekünk is: Magyarországnak
lett volna tengere;
ha kamaszként, vággyal tele
elülhetnék, bár képzeletben
nagy sziklás part-meredeken
s alattam zengve-zúgva-élve
– mint zöld erdők kék messzesége! –
a Végtelen*

Illyés Gyula – akit a mai középszer kánonja ki
akar cseplőni a magyar kultúra élvonalából – így
ír arról a felszabadító csábításról, amit a tenger, a
lelkünket jó időben, jó pillanatban körbeölelő, a
képzeletet földi tereken túlra ragadó tenger jelent.

Nem kell csavargásra eleve mindig kész
Odüsszeusznek lennünk, hogy eleve elcsábítson
bennünket a tenger. Elég, ha kis vitorlások ma-
gunkba szívjuk egy hűvös reggelen a vizek felett
lebegő sós párát, vagy ha egy csillagfényes éjsza-
kán hanyatt fekvő a fedélzeten órákig nézzük a
Tejút csillagösvényét, s ha valaki még istenáldotta-

istenverte magyar is, akkor az Orion-Nimród csil-
lagkép úgy magához vonzza a képzeletét, hogy ez-
után a magyar csillagtenger örökké bolygó zsidó-
ja, bolygó magyarja marad.

Vélhetőleg ez történt Magyar Adorjással is,
amikor leszámolva minden előítélettel, elindult a
magyar múlt szküllös-kharüdiszes Holt-tenge-
rén, és előbányászta ennek az addig ezoterikusan
titkos múltnak a „holt-tengeri” tekerceit. Talán
emellett volt egy másik, alapvetőbb ok is, ami ha-
tott, az a kataklizma, ami a magyar történelemre
az első világháborúval és az azt követő nemzetkö-
zi bosszúval, Trianonnal úgy fölrobbantotta az ad-
digi magyar történelmet és tudatot, hogy azt a
mai napig nem sikerült kiheverni.

Tragédia közben és főleg tragédián túl, talán az
életösztön túlműködése által fellobban, felrobban
a szellem. Képes az édenre és a pokolra, s talán
még az igazságra is úgy rátalálni, hogy azt a külső
szemlélő (ki az?) skizofréniának értelmezi. Ez a
pirkadó szellemi részegség azután bevihet termé-
szetesen bennünket a tudat bozótos, parlagfüves
tájaira, úgy, hogy attól évszázadokig prüszkölhet a
szellem, de én ugye, magyarnak számkivetve, egy-
re inkább hiszek egy eddig elképzelhetetlen nagy
igazság feltörésében, még akkor is, ha tudom,
hogy ilyenkor a legfontosabb, hogy résen legyen
az elme.

A halál képei elől a világ messiás-eszmékbe me-
nekül, csoda-e hát, hogy a magyar halál képei elől
Magyar Adorján magyar-messiás eszméket csiholt.
Egy vakmerő mozdulattal lesepert minden addigi
délihábos ősmagyar eredetet suméroktól, zsidók-

tól, keltáktól, finnugoroktól, minden távoli-közeleltől való vándorlás-elméletet, és azt mondta, hogy a magyarok őshazája a Kárpát-medence, s lehet, hogy mindenki összevissza csavarog a világban, de mi mindig is itt éltünk, legfeljebb „turistaként” innen kirajzó törzseink néha visszatértek. Na, ennél nagyobbbat csak Zajti Ferenc mondott, jobban mondva: kérdezett, hogy egyáltalán zsidó volt-e a Betlehemben, azaz Galileában, a gójok földjén – ahonnan a Tóra szerint semmi jó nem jön – született Jézus Krisztus? Ilyen kérdést csak a Talmud mert feltenni. Na, de amit szabad Jupiternek... A megoldás lehet, hogy az, amit ötéves Janó fiam mondott, amikor az *amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek* szentenciát hallván tőlem azt válaszolta, hogy *amit szabad a kis Jupiternek, nem szabad a nagy ökörnek*. Ebből is

látszik, hogy a gyermekek még közelebb vannak az isteni igazságokhoz, és azok a népek is, akik megőrizték gyermeki tiszta lelküket.

Bármilyen ügyesen farigcsálták is a magyar életfa mélységesen mély múltba nyúló gyökereit, észre kell vennünk, hogy ott szédelgünk a favágás és a mitikus szoborfaragás veszélyesen tilalmas barzakhján. A kérdés az, bemerészkedhet-e egy nép szemtelen jelenlétét kutatva a földi teremtettség gyökereihez? Bemerészkedhet-e a fáraói Egyiptomon túl, a sumérekén túl, s főleg az Európát meghatározó Ószövetségen túl? Vagy más oldalról tekintve: Miért csodálkozik, hogy ennek az Európának ősellensége, idegen, nemkívánatos eleme lesz? Délibábosok között a legdélibábosabb, a mások között az elviselhetetlen Más, fehérek között egy kannibál, vagy talán kannibálok között egy vegetáriánus. Az ősvizsály szerzője, Nimród népe, Babel építője mit keres itt? Hogy mer azzal az őstörténeti délibábsal játszani, hogy ő annak a Nimródnak a népe, aki Ménrótról magyarosított, akinek két fiát nem Finnek és Ugornak, hanem Hunornak és Magornak hívták. Ez egy olyan ordenárén nagy délibáb, hogy olyat még a tenger sem látott, vagy ha van a tengeren délibáb, akkor az a kísértethajó, amitől az isten mentse meg a szegény keresztényt.

Most kellene egy kicsit mesélni adriai virágokról, hogy nyugodjon a szellem és a lélek, bennem belül, és kívül az olvasóban. Vagy csácsogni a ravasz Odüsszeuszról, annak rendkívül veszélyes utazásairól az Adrián, csipkés habokon és bugyi-

kon keresztül. Még mindig egyszerűbb lenne, mint arról mesélni, hogy a Turul népe és a Könyv népe hogyan került végzetesen szembe egymással, úgy, hogy közben mindkettő el van varázsolva a tabuk erdejében.

Leginkább úgy kellene mesélni, mint a múlt század egyik legbátrabb szelleme, Arthur Koestler tette, aki minden (majdnem minden) tabuhoz hozzányúlt. A kommunista tabuhoz a Sötétség délben (micsoda cím!) című regényével. Az erkölcs és a politika viszonyának tabujához az Arrival and Departure című művével. Nem is tudom, megjelent-e magyarul. Meg kellene kérdezni kiváló magyar fordítóját, Makovecz Imre fiát, Benjámint. A mai zsidóság keletkezéstörténetének tabujához A tizenharmadik törzs című művével. Különben is, milyen veszedelmesen izgalmas csavargó volt, igazi homo nauticus. Az 1920-as évek végén Palesztinában, egy kibuchban élt. Részt vett Zeppelin gróf északi-sarki légutazás expedícióján. 1932-ben a nem veszélytelen Szovjetunióban „körutazott”. 1936–37-ben a spanyol polgárháborúban serteptértelt, s hogy ne feledjem, 1905-től 1919-ig Magyarországon élt, ami szintén nem volt könnyű, ahogy a szintén 1905-ben született apámtól hallottam. Ha valakivel, akkor Koestlerrel szívesen beszélnek erről a bábéli ősbajról. Vele lehetne, mert békén tudnánk egymást hagyni saját előítéleteinkkel, és

olyan szellemi hullámokon szörfözhetnénk, hogy belevakulna az, aki a tenger elmocsárosodott partjain dagonyázza nézné.

Néha a gondolatot is lebénítja valami, mint az érrög a vér áramlását a szívhez. Ilyenkor két út van. Át kell vizsgálnunk, hogy elgyávultunk vagy elhülyültünk. Ha egyik sem, akkor csak rossz szellemek szállták meg az auránkat, vagy a jó közeledik, de ezt első pillanatban nehéz eldönteni. Ilyenkor kell hitegetni magunkat és az esetleges olvasót, hogy a végén elmondunk valami titkot, valami fontosat, egyáltalán valamit. Az írás végül is hitegetés-történet. Van, aki másokat, van, aki tisztességesebb, s csak magát hitegeti, mint a hatvanas évek frusztrált értelmiségije, aki mindenhol lehallgatót, besúgót szimatolva állandóan azt hajtogatta, hogy *manapság csak a besúgó hiszi, hogy az embernek még van valami mondanivalója*.

Az elmúlt évtizedben a Föld tudattengere olyan korallburjánzásba kezdett, amelyet csak a zseniális Tarkovszkij tudott ábrázolni a Solaris című filmjében. A képzelt űrhajó számítógépének nagy monitorán pedig már ott villózik a kérdés: Ki nyúlta le a macskát? Hol vagy kisMacsek?

Mielőtt ezt elmesélném, elterelő szellemi hadműveletként ide idézek igei és nem igei múlt időim tengereiről két álomtörténetet: hét tenger kutyájáról és hét tenger asszonyáról.

6. F E J E Z E T

Múlt időim tengerei

I. Hét tenger kutya: a Cinikus

A tengeren csavarogva furcsa, barázdás lelkű emberekkel találkozok a hajózó. Jól ismertek közülük a tengeri kalandregények mogorva, smirglis humorú tengerészei Veprinác apótól a Moby Dick megszálaltott üldözőjéig, vagy gyermekkorunk felejthetetlen vén tengeri patkánya és arisztokrata prolija, bizonyos Piszok Alfréd, akit egy Fülöp Jimmy akkor se ismerne ki, ha ezer élete lenne, de egy kamaszfiú kristálytisztán megért, mert az egyik a spejzot rámolja ki olyan zseniálisan, mint a másik egy csatahajót.

Furcsa, barázdás lelkű emberek vándorolnak a tengerhez. Sokszor lelkük tengerének háborgása elől menekülve keresik ezt a szentelt, nagy vizet, mint Lourdes könyörületességre szomjazó zarándokai.

Trieszt mellett, ahol a Karszt-hegység a tenger fölé magasodik, ott van Duino, az egykor csendes üdülőfalu. Nagy történelemmel megáldott-megvert táj ez. Vergilius énekeiben is szerepel, az argonauták aranygyapjú-kergető legendáiban is jelen van. A Karszt keskeny teraszát két vár is koronázza, az egyik a Castella Nuovo, a másik a Castello Vecchio, amit a népnyelv Attila erődjének nevez. Többek szerint napjainkra lassan kiderül, hogy a történetírás nem más, mint történelem-hamisítások laza hálózata. Azért nem sűrű hálózata, mert az már olyan összeesküvést feltételezne, ami, ha ilyen hosszan működött volna, már régen elpusztítja ezt az evilági földi életet. Már régen bebizonyítja, hogy a pokol a mennyország. Na de ami késik, nem múlik. Reménykedj, nephilim.

A népnyelv tehát azt mondja, hogy a Castello Vecchio Attila erődje volt. A népnyelv, tudjuk, nem hazudik, csak a földi vegetáció társadalmi burjánzását másképpen, közösségei testével közvetlenül érzékeli, és nem fölülről nézi, mint a történetírás. Ezért van az, hogy az Adrián csavarogva a horvát folklórból többet megtudhat az ember IV. Béla itteni bujdoklásairól, mint otthoni történelemkönyvekből. Például azt, hogy Fiume fölött, Grahovónál a Frangepánok szétverték a Bélát üldöző tatárokat, s magát a királyt átmentették Vegliába és Cersóra, a Beli nevű helységbe. A grahovóiak még száz évvel ezelőtt is erős magyar érzelmű emberek voltak. Azt állították magukról, hogy a 17. században magyar nemességet kaptak, tehát így a 19. század végén is magyar nemeseknek tartották magukat. A nagy Borovszky leírja, hogy vendéglőjünk és egyúttal bírjuk háza fölött, egy magas nemzeti zászlórúdon vasárnapokon a magyar lobogó hirdeti szegény lakóik érzelmét, és nem engedik az oda látogató grobnikiaknak a zsviózást. Ennek a területnek valamikor, a 13. században a Duinógrófok voltak az urai, akikről vélhetőleg Duino lett elnevezve, vagy fordítva. Az a Duino, amely attól vált nevezetessé, hogy Rilke itt írta a világirodalom egyik legszebb, legesztétikusabb istenkísértő versét, a Duinói elégiákat. Ha van vers, amelyről elmondhatjuk, hogy nemcsak egy szellemi lelki magzatocska, hanem a tenger, egyszerre a külső és belső tenger, gyönyörű titáni teremtménye, akkor ez az.

Elém villan ifjúkorom döbbenete, mikor először olvastam Nemes Nagy Ágnes fordításában az Első elégia első kilenc sorát:

*„Hogyha kiáltanék, ki hallana engem
az angyalok rendjéből? És ha netán a szívére
vonna hirtelen egyik: én belepusztulnék
az erősebb lét közelébe. Mert hisz a Szép nem
mint az iszonyú kezdete, mit még elviselünk,
s mennyire bámuljuk, mert megveti
szenvtelenül, hogy
összetiporjon. Iszonyú minden angyal.*

A tíz eclogában talán nem istentagadóan, de mindenféleképpen istenkísértően itt tornyosul, bábeleskedik az emberi alkotás, mint prosperói varázssziget, ahol az ember úgy szemléli magát iszonyú angyalok és kérődző állatok szemében, hogy közben emberré válik. Most válik emberré, nem amikor Isten teremtette. Leváltatik az isteni teremtés az új teremtés érdekében, mikor a virágarcú titán a „semmiből”, a két végletből, szeráfok rejtélyes mosolyából és szomorú állatok szemének sugarából megformázza magát. Isten tétován mosolyog, tudta, hogy ez lesz a vége. Az Isten meghalt, de él a remény. Új ég van és új föld, de a tenger, a tenger eltűnt mindörökre, nem maradt más, mint „az Isten kifürkészhetetlen természetének tengere”.¹ Tudta ezt János, a patmoszi jós, amikor a Jelenések könyvében azt írta:

*Ezután láték új eget és új földet; mert
az első ég és az első föld elmúlt vala;
és a tenger többé nem vala*

¹ Eckhart mester

Ha az emberi létezés eddigi legnagyobb tragédiája Atlantisz volt, akkor mekkora az, ha „a tenger többé nem vala”. De most még van, és szemfüles állatok fürkészik, min spekulál ez a burjánzó agyú majom: hetedhét tenger cinikus kutyája.

*... és a fülelő állatok észreveszik már,
hogy mily bizonytalanul vagyunk mi otthon
a megfejtett világban*

– fordítja így tovább a verset Nemes Nagy Ágnes. Most, hogy újraolvasom, látom, hogy ezt így Rilke nem írhatta. Milyen mélyen érezzük annak az igazságát, hogy bizonytalanul, és milyen pontatlan, hogy megfejtett világ. Mit fejtettünk mi meg? Rilke ekkorát nem tévedhet, azért ő mégsem akárki, nem egy filozófus, nem egy Lukács György. Nézzük, mások hogyan fordították ezt?

Rónay György így:

*... s a leleményes állat is egykettőre megérzi:
megmagyaráztuk bár, de mégsem elég bizo-
dalmas
otthonunk a világ*

Ha szöszátyárabb is, de azért kicsit pontosabb. A megfejtettnél kevésbé beképzelt a megmagyaráztuk tétel.

Szabó Ede kísérlete:

*... s észreveszik leleményes állataink már:
megfejtjük jeleit mind, ám a világban
hontalanul bolyongunk mégis*

Megfejtjük jeleit mind? Cinikus csúnyán mosolyog.

Tandori Dezső magyarázata:

*... s ők is, az érző állatok, észreveszik, hogy
mily bizonytalanul vagyunk otthon e megértett
földi világban.*

Megértett földi világ? Nem merek Cinikusra nézni.

Tellér Gyula fordítása:

*... s a szemfüles állatok is látják, nemigen
mozgunk otthonosan e sokat magyarázott
földi világban.*

Sokat magyarázott földi világ. Ez már igaz, ez jó fordítás, már emberi, ez már a sziszifuszi emberi lét.

Érdekel-e ezután bárkit, hogy Rilke valójában mit mondott? Nézzük azért meg!

*... und die findigen Tiere merken es schon
daß wir nicht sehr verlässlich zu Haus sind
in der gedeuteten Welt*

In der gedeuteten Welt. A das Gedeutel szó visz közel a lényeghez; azt jelenti: magyarázkodás, magyarázgatás.

A pirkadó szellemi és valóságos részegség határára érkezve már sejtjük, hogy egy cinikus, főleg egy posztcinikus, aki műveli a magyarját, és nem magyarázza, hogyan fordítaná le:

*... s már a figyelő állatok is látják,
milyen otthontalanok vagyunk
ebben a kiba...tt világban*

A héber *bászár* szó férfi és női egy testté válását jelenti, s talán innen ered a legsűrűbben használt magyar szó. Ebből is tisztán látszik, hogy héber, magyar – dva bratanki, de legalábbis az, hogy Bábel előtt az volt. Rilke is sejtett valamit, mert nem merte azt mondani, hogy magyarázhatatlan világ, pedig arra gondolt. Németül azt, hogy magyarázhatatlan, például úgy írhatta volna: *das nicht leicht zu erklären ist*. De az ilyen beszédbe beleroppan a vers és beleroppan egy nép.

Ebből következik, hogy ha Rilke magyarul ír, ha nem Atlantisz, hanem Ataisz, a kőkor ma is élő nyelven ír, és ha a világ sem felejt el azt, akkor...

Ez magyarázhatatlan, *das nicht leicht zu erklären ist*.

Bizony, ilyen bizonytalanul vagyunk otthon ebben a világban, és hol angyalian költői nyelven istenkísértünk, mint Rilke, hol közönségesen káromkodunk, miközben nem kívánunk mást, mint elboronálni a barázdát háborgó tenger-lelkünkéről. Néha pedig azt kívánjuk, hogy úgy figyeljünk magunkra és a világra, mint rejtőzködő, settenkedő, óvatoskodó, erőszakoskodó, tomboló, szóval balgatatag állatok. Ilyenkor idézzük fausti tétova gátlástalansággal magunkat, egykori magunkat, hogy összemérjük a bennünk eltelt időt a bennünk kószáló szellemmel.

Jöjj hát, magunk mulandó Mefisztója. Jöjj, hét tenger kutya, mesélj, Cinikus!

Üdvözöllek benneteket. Én a Kutya vagyok. Valahogy úgy élek, mint ezen a furcsa fotón látszik, ahol egy elvarázsolt, sohasem volt, mitikus vízparti tájon nagy lelógó két hosszú fületem ellentétes irányba húzza két nő: a Létező és a Nem Létező. Ha az ember két ilyen izgalmas, remek nőre akad, még fülcibálás közben is igazán jókedvvel csóválhatja a farkát. Bár már bölcsebb ebként érzi, hogy ennek is nagy ára lesz, mint fiatalabbkori kutyálkodásainak, mikor a nők, testére rótt szerelmes harapásokkal, vérpiros jelekkel a bőrön, üzentek hadat egymásnak.

Véletlenül még valamit megörökít ez a kép. Egy sugárzó kört, népiesen szólva, egy lyukat mögöttünk, amelyen keresztül oly sok év után éppen most érkeztem fülemnél fogva egy párhuzamos univerzum csillagtengeréről a földi létbe. A fene se akart jönni, de kényszerített a Létező, mert szerinte a „honnan jössz – hová mész” asztaltársaságok fontoskodva már a létezés szent ügyeit is kikezdi. Ezt nekem mondta, holott tudta, hogy olyan lénnel beszél, akinek semmi se szent. Sőt, még a cinikus számára leküzdött dolgot, a hiúságot is mozgásba próbálta hozni a következő mondattal: *Te, aki a párhuzamos univerzumok tenger-titkait is ismered, talán te meg tudod fejteni a földi párhuzamos világok rejtélyeit.* Kérdésemre, hogy mi a különbség a párhuzamos univerzum és a párhuzamos világok között, sejtelmesen csak annyit válaszolt: Ne tudd meg, jobban mondvá: ezt kell megtudnod. Mi csak azt sejtjük, hogy az egyik univerzális, a másik vicinális. Ebből is láthatod, hogy tudásunk messze felületesebb, mint egy cinikus

gondolkodóé – mondta, és olyan szemtelenül mosolygott, ahogy csak egy nő, egy princípina tud.

Most értettem meg azt is, hogy az előbbi honnan jössz – hová mész asztaltársaság címkézés éle felém is vág. Ugyanis még kölyökkutya koromban atyámmal, a jó Hikesziasszal be akartuk bizonyítani, hogy a pénz nem érték az ember életében. Sőt, veszély, ahogy az öreg mondta, valahogy így: *„Ezen az idegen közvetítőn át a helyett, hogy maga az ember lenne az ember számára a közvetítő, az ember a maga tevékenységét, a maga másokhoz való viszonyát, egy tőle és tőlük független hatalomnak tekinti: Az ember tehát annál szegényebb lesz mint ember, az az ettől a közvetítőtől elválasztva, minél gazdagabb lesz ez a közvetítő.”*

Persze apám nem fogalmazott ilyen rabbinikus bonyolultsággal, ezt egy eredetileg folklórgyűjtő fiatalember írta így le, aki később a marxizmus atyja lett. Apám egyszerűen csak utálta a pénzt, és eleinte csak a fentihez hasonló eszmefuttatásokkal ostromozta, majd egy hirtelen megvilágosodással az egyik reggel így szólt: *„Ma megfojtjuk a pénzt.”* Rosszat sejtve szóltam anyámnak, hogy gyorsan pálinkát, szalonnát és fogkefét csomagoljon. Nem sokat tévedtem, atyám feltalálta a pénzhamisítást. Ezt az ötletét aztán már végképpen nem méltányolták a jó színopoi polgárok, és száműzték bennünket. Mondhatom, olcsón megúsztuk. Ezt atyám is így vélte, de amikor útra kelve szóvá tettem, milyen jó dolgunk volt Szinopében, nem állta meg, hogy fejemhez ne vágja a következő, azóta elhíresült szentenciát: *„Nem az a fon-*

tos, honnan jössz, fiam, hanem hogy hová mész.” Na, ezt nem kellett volna mondani, mert úgy elhíresült ez a gondolat, hogy félek, emiatt kell most is itt lennem. Emlékszem, éppen egy virágzó lóherés réten haladtunk keresztül. Finom hímpor rakódott sarkunkra, mint ahogy erre a honnan jössz – hová mész elképzelésre is a gondolati egyensúlytalanság lila mohája.

– Állandóan magaddal foglalkozol – zökkenett ki gondolataimból a Létező. – Bármilyen szóba kerül, egyből emlékeidet „nyalogatod”, szellemi bolhászkodásba kezdesz. Bár most bocsánatos módon nem vagy messze a lényegtől. Nem tudom, hogy amikor atyáddal száműzetéses zavarotokban összevissza fecsegtetek, gondolatok-e arra, hogy a földön minden egyszer kiejtett, megfogalmazott gondolat megfog, és változatokon keresztül burjánzik az idők végezetéig. Bölcsebb lenne márcsicsérgést, lombok susogását hallgatnotok...

– És a kutyák éji dalát – vágtam közbe, nehogy véletlenül nagyon elérzékenyüljünk.

– Szóval, gondolatok-e arra – folytatta a Létező –, hogy egyszer majd egy filozófus az „új nemességet”, a „jövő magvetőit” így oktatja: *Ne az legyen ezentúl a dicsőségetek, honnan jöttök, hanem az, hogy hová mentek.* Vagy egy költő egy népfineket azt ajánlja: *Azt, hogy a nép fia vagy, igazolnod, sejh, ma nem azzal / Kellene: honnan jössz, azzal ecsém: hová mész!* Egy újságíró a minap pedig imígyen szóla: Hogy X. Y. honnan jön, aszerint érdekes vagy érdektelen, hogy merre tart, együtt halad-e régi fegyvertárával, vagy szépszerével búcsút vesz tőle. Látod, ecsém – poénkodott a Létező –, így alakul egy

ártalmatlannak tűnő jövész-menészeti szólás törzsi háborúvá. – Erre olyan kerekre nyílt értetlen szemekkel bámulhattam, hogy a Nem Létező megsajnált, s megpróbált a maga módján felvilágosítani.

– Na ide figyelj, kuttyancs, ez a magát létezőnek vélő árnyékvilági kékharisnya annyit fontoskodik, hogy a végén még neked is sikerül megjátszanod a hülyét, és kibújsz a feladat alól.

Abból pedig ma nem eszel, csúnyábban mondva, hogy te is értsd: abból való zabálásod bizonytalan, mint a kutya vacsorája. figyelj tehát. Úgy ezer évvel ezelőtt a zsidó vallású kazárok kitalálták, hogy Európába kellene menni. Ha a vallásuk eljutott már Dél-Arábián keresztül Közép-Afrikáig, keleten Kínáig, északon Asztrahányig, akkor Európa miért maradjon a Krisztus-hívők – akik tudvalevően nem igazhitűek – kezén. Erősen hajtotta őket a hitük, de az erejük kevés volt hozzá. Szövetséges után kellett nézniük. Kapóra jöttek a szomszédos harcos magyar törzsek. Így szóltak tehát hozzájuk: Ide figyeljete, magyarik, hagyjuk abba a törzsi háborút, s menjünk Európába. Az első válasz erre az volt, hogy mi a fenének. Közbevetem, kuttyancs, figyelj meg, hogy az első javaslat a törzsi háború meghaladására, az a menjünk Európába szlogen volt. Azzal a kicsinységgel most ne törődjünk, hogy nem Európáért, hanem Európa ellen trapoltak volna a derék urak. Ám a kazárokat nagyon hevítette belülről a hit parancsa, ezért addig törték a fejüket, míg kitalálták a nagy nyalókát, s így szóltak: Ide figyeljete, magyarik, hagyjuk abba a törzsi háborút, és menjünk Eu-

rópába. Nem azért, amit ellenségeink hazudoznak rólunk, hogy mi ott a hitünket terjesszük, hanem azért, hogy megbosszuljuk azt az igazságtalanságot, ami veletek történt. Ugyanis amikor a frankok megszállták Pannóniát, az avarok kincsét több száz ökrös szekérrel hurcolták el. Az a ti kincsetek is volt, mivel tudvalévő, hogy hunok, avarok, magyarik rokonok. Hosszúra nyúlt ezekre a szavakra a magyarik arca, s rávágta, hogy ez már igaz, és közben magukban már azon dohogtak, hogy ez a jó ötlet is már megint ezeknek jutott eszébe, s így majd aztán risztelhetnek. Rövidre fogva, a történet vége az lett, hogy együtt kalandoztak Európában egészen addig, amíg Augsburgnál a keresztény Európa jól meg nem mogyorózta őket, s meg nem mutatta nekik, hova menjenek – de ne Európába. El is ment a kedvük minden további kalandozástól. Viszont ahogy ez már lenni szokott, förtelmesen egymásnak estek.

A magyarik így: Bozo, meg te kutyaházi, kazár banda, bevittetek bennünket az erdőbe. A kazárok imígyen: Szerencsétlen bugris népség, ha nem értitek a kor szavát, és nem akartok Ejrópába jönni, túrjátok otthon a földeteket, gebedjeteke bele, őrizzeteke koszos otthonotokat, legyetek házi kutyák. Azóta is megy ez a kutyaházi–házikutya viszály. Most éppen megint Európán vitatkoznak vérmesen, kíméletlenül.

Mit lehet Európán vitatkozni? – révültem magamba, s valahonnan messziről, a tudat tengerének tolsztói mélységéből, ahol együtt és egymásból él a háború és a béke, onnan szomorúan, fájdalmasan hömpölygött felém egy mondat: *Én Eu-*

rópába akarok utazni, Aljosa, tudom ugyan, hogy csak a temetőbe megyek, de a legeslegdrágább temetőbe, úgy bizony.

– Ide figyelj, kutyi, én itt történelemórát tartok neked, hogy okulj, te meg mélézol.

– Történelemórát a fenét! – csattantam fel. – A történelmet csak a Létező ismerheti, a soha nem létezőnek még álmai sincsenek a létezésről. Valahogy úgy van ez, mint az, hogy az egyszer már létezett szellemet hiába idézgetik, semmivel sem tud többet, mint létező korában tudott.

Na, ezt nem kellett volna mondanom: a Nem Létező arca megvonaglott, mint az időszódó aggszűz, akinek a fejéhez vágta, hogy miért olyan baszatlan. A Létező oldotta föl a helyzetet. – Ne hallgass rá – mondta –, ha férfi lenne, sértés nélkül is pontosan tudna beszélni, s ha véletlenül, akaratlanul mégis sértene, bocsánatot kérne, átkarolná a vállad, és homlokon csókolna. – Majd így folytatta: – De nem azért jöttünk ide, hogy egymás lelkét masszírozzuk, hanem hogy ezzel a kutyaházi–házikutya üggyel te, a Kutya kezdj valamit.

– Nahát, erről nem volt szó! – háborodtam fel, mint egy kiskutya, akinek toklász ment a fülébe.

– De pont erről van szó – mondta egyszerre a két nő, a Létező és a Nem Létező. – Ezt a két párhuzamos világot kellene a vicinális pályájukról kimozdítanod – mondták, s hirtelen elengedve a fület, eltűntek.

Én, az állandó kívülálló, azt rühelltem leginkább, hogy mint egy káldeus király, magam is hordjam a téglát a templom építéséhez. Ez a két nő most mégis rászorít a munkára, pedig talán

még arra sem vagyok képes, hogy egy csepp bort a nyelvem alatt lenyelés nélkül elvigyek az óceánba. Ők azt remélik, igen, s hogy az akkor már egy új óceán lesz, mint valahol mondtam már. Most kénytelen vagyok ehhez a munkához társakat, igazi cinikusokat keresni közületek. Vigyázatok, jó szemem van, rátok találok, főleg, ha ennek árán kivonhatom magam ez alól a kínos feladat alól. Szóval Heraklészre mondom, figyeltek benneteket, mit gondoltok, mit cselekszettek, és hogy mire vagytok képesek. De különben addig, amíg megtalállak benneteket, felejtsetek a véget, éljete a mának, a pillanat örömeinek, vagy ahogy azt oly szépen csácsogta az Utolsó istennő című képregény hősnője, hogy azon még egy Pizsok Alfréd nevű cinikus alak is ellágyulna, s hogy ti is elérzékenyüljete, idevetítem nektek ezt a képet.

Különben a viszontlátásig üdvözöl benneteket hívetek, aki volt már „*fiú is, lány is, bokor, madár és tengeri néma hal*”,² de leginkább

Cinikus

II. Hét tenger asszonya: az éjszakai

Mikor a hajózó kora délután, még vakító napsütésben a tengerparton boróka torgallyal halat pírít, s hozzá thírai rubin bort iszik, és egy ezüsttestű asszony fekszik a part homokján, az állandó, az örök élet közelében érzi magát, és olyan magabiztos mondatokat fogalmaz, hogy:

*Ha szeretők és borivók elkárhoznak
Holnap már pusztá lesz a menny,
mint a tenyér.*³

Ám lecsúszik néhány pohár bor, elsuhan néhány óra, és az alázuhanó álm már is az éjszaka képeit sodorja felénk olykor filmszerűen, máskor csak egy anziksz emelkedik ki a habokból. Vajon ki dobta oda és miért, hova tart a múltból, vajh miért célozta meg a szívünket? Mit akar? Szelíden csak régi napok vecsernyéjét idézni, vagy fájdal-

² Empedoklész

³ Omár Khajjám

masan a megszakadt vonzalmak keserűségét? Mindenesetre borzongatóan emelkedik ki az álomtenger habjaiból, közeledik az Ég testének két combján egy fekete képeslap, rajta egy fenék – micsoda fenséges fenék – Nizza fölött, a tenger fölött, ott, ahol...

sóhajtásunk megemeli a parti szellő: *Légy kegyelmes drága Luna.*⁴

Helmut Newton: *Winnie at the Negresco, Nice, 1975*

Ilyenkor az emlékezet elsüllyedt tájain rohan végig a gondolat. Az emlékezet derengő tartományaiba hasít bele a kérdés: Ki ez?, létező vagy nem létező? Vélhetőleg nemcsak egy hosszú combú földi asszony, hanem inkább az éjszakai plázán a tenger felett lebegő fehér lábú nőnemű árnyék, *afféle földi királynő személye*, az erkélyen kihajló Princípina őnagysága, aki olyan természetességgel szemléli, hogy milyen Nizza fölött éjjel az ég, mint aki nem hallott még soha arról, hogy a Földön kihaló faj lett az angyal.

Oda kellene állni mögé, nagyfiús lendülettel a fenekére csapni, és azt mondani: *Whats new pussycat? Woah, Woah*

Kezünk lendületét azonban lefogja a felénk forduló arc, és félig dermedten rebegjük: Proserpina..., Perszephoné, te itt vagy a nizzai tengerparton? Hádész szabadságot adott? Hát ismét megtartatik az égei ünnep? Megint megtörténik Izisz leleplezése? – Erre ő úgy nézett rám, hogy egyből tudtam, *virágokkal borított mélységre léptem*,⁵ és egy perc alatt elnyel a tenger.

Boldogult ifjú argonauta korunkban mindig az éj titkos elérhetetlen asszonyával szerettünk volna találkozni, a távoli, a még senki által sem ismert, csak általunk kiismerhető asszonnyal, valójában a boszorkánnyal. Ezért is kéredezkedtünk föl az argonauták hajójára, s mikor nem látta senki, megsimogattuk a hajó orrát, ami akkor csak nekünk jószolt a végzet asszonyáról. Sokan közülünk ott is maradtak a hajón ebben a jóslásos önkielégítésben, soha észre

4 Goethe: Faust II. rész

5 Napóleon mondta Marie Louise-zal kötött házasságakor

nem véve, hogy itt élnek mellettünk csodás asszonyok, Dundi-Danaidák, s bájosan ledér testükön szépen szolgál a selyem. Akik ezt felismerték, kiszálltak az Ister gamójánál, Istergamóban, Esztergomban, a Duna partján, gyerekeket nemzettek, nemzetté lettek, és ilyen történeteket mesélnek egymásnak este a tűz körül: Mi, parasztok vegetatív szerelemmel szemléljük a földet. Csak azt becsüljük, ami hasznos, mint Tót Dóra a tatai kertjében. Így tekintünk a növényekre, a virágokra is. Ami nem ehető – állatnak vagy embernek –, az gaz, az gyomnövény. Legyen akár csodálatos virága is. Itt az Adrián a száraz sivár talajból, a beton mellől kinőtt, kieroőszakoskodott, mint a tarack, egy zöld szörnyeteg. Most mégsem vágjuk ki. Örülünk mindennek, ami zöld. Hálából egy csillagszép ezüstkék virágot hozott. Szinte megszegyenített bennünket. Szerencsére sumák módon hivatkozni tudtunk arra, hogy mi hagytuk élni. Erre ő ránk kérdezett: És Isten?

De miről mesélnek ők? Mi lett azokkal, akik fennmaradtak a hajón, és az Argo ismeretlen távo-

li vizekre repítette őket állandó ígérettel a végzet asszonyáról. Egyre több történetet ismernek. Egyre jobban kábítja őket a titok légköre, vonzza tudatukat az asztrálóceán.

Minden este – mint vénasszonyok májusban a Mária-litániát – mormolják a Tana-li-Tániát:

*Una ambra bianca
Tana, la Dea della Luna
Non mi sfuggorai; sara mia
Bella dea dell arco
Aradia, arcanum Dei, Arcadia
E chiediamo il tuo aiuto
Che tu possa darci
Sempre la buona fortuna
Luna mia, bella Luna
Mia sempre bella Luna
Diana, bella Diana
Mia Madonna Diana⁶*

6 Valahol talált etruszk Hold-ima, olaszra átirát boszorkány-szöveg. Magyarul körülbelül így hangzik:

Fehér nőnemű árnyék.

Tana te a Hold szelleme

Nem menekülhetsz enyém leszel

Íjnak szépséges istennője

Aradia, isten titka, Arcadia

Szegedelmédért könyörgünk

Hogy ajándékozd nekünk

Minden idők legnagyobb szerencsédjét

Holdam, óh szép Hold

Én örök szép Holdam

Diana szép Diana

Asszonyom Diana

Utána a hajón a reményüket sosem vesztő öreg tengerészek sokszor azon vitatkoznak, hogy ez a sok kiismerhetetlen, távoli titkos asszony, Izisz, Persephone, Mirjam, Mária, Nagyboldogasszony, Diana, Tana, Aradia vajon nem egy száznevű, egyarcú istennő, a világ elrejtett, eltagadott, kiismerhetetlen női princípiuma, az örök földi, testi és lelki vágy fókusza, és minket férfiakat, mindnyájunkat:

*Egyazon hajó ringat vele, az égi lánnyal,
vagyam, mint selyem függöny, éjt-nap előtte
szárnyal
messze a jáde város, kertjeiben talál rám,
főnix-szárnyam ha lenne, könnyebben
megtalálnám⁷*

Ebben a helyzetben tornyosul föl a földi tévedés. Mert csacska mediterrán istennők még néha-néha odaadják magukat érdemdús, sőt néha érdemtelen férfiaknak, de Ő – az Anyaistennő, a Teremtés anyja, és sohasem csavargó argonauták szeretője. Ebben a tévedésben a földi bolyongásaiban identitását veszített férfi az el nem ért istennő miatt „szőke nővé” fokozza le a nőket, az istenanyaság szakrális centrumát meg nem értő nő pedig feministává válik. Persze illet az ember a mai hazugan korrekt világban csak egy zavaros álomban mer kimondani, bocsánatért esedezve azoktól az erőktől, akik már nagyobbban képzelek magukat a tengernél, mert úgy vélik, hübriszük már érelmeszesedéssel szorítja a mindenség szívét, s így már az is csak political correctly

7 Po Csü-ji Fan asszonyról írt verséből

ketyeg. Legyintsünk rá, és váljunk szabaddá: Jupiter jelét Szaturnusz jelében változtassuk át.

Ebben a nizzai áloméjszakában lépjük át az erkélyajtó küszöbét, álljunk szorosan a földi nő mögé, és súgjuk a fülébe: Fárasztó ez az állandó kétség. Ma éjszaka, amíg arcom van, visszavágyom a szent éjszaka asszonyi kinyilatkoztatásába.

A nő megfordul és így szól⁸: – *Csacsi Béluskám, kis Zubolyom! Szerencséd van, ma a Hold lehívható az égről, arcom három fázisa ma együtt áll, ma én vagyok a szűz, az anya és a vén, ma én vagyok Daianna, Diana és Diena, Diana – Luna – Hekaté. Csillapíthatatlan örök vágyad, szereid néma könnyörgése meghatott. Ímé, itt vagyok én, az időtlen idők legősibb gyermeke és az utolsó idő koronás asszonya, a természet anyja, minden elemek úrasszonya, szellemek királynője, égi lakók legkülönbike, akinek alakjában minden isten és istennő egybeolvad, aki a menny ragyogó magasságait, a föld illatos mezőit, a tenger segítő szellőit, az alvilág könnyes némaságát parancsaimmal igazgatom, akinek egyetlen istenségét sokféle alakban, százféle szertartással, ezernyi néven imádja a földkerekség. A nagyon ősi phrygiaiak pessinusi istenanyának, a Boriszthenész mellett élő még ősi skhyták Bodugasszunnak, Attica bennszülöttjei cecropusi Minervának, a tenger övezte cyprusiak paphoszi Venusnak, az újász cretaiak dictei Dianának, a három nyelven beszélő sicíliaiak styxi Prosepinának, Elusis lakói ős-Ceres istennőnek, némelyek*

8 Apuleius: Aranyszamár című művéből szövegromlással vagy -javulással néhány sor emeltetett be a szövegbe

Junónak, mások Bellonának, ezek Hecaténak, amazok Rhamnusiának, s az ősrégi bölcs tanítá-sokban dús aegyptusiak igazi nevemen Isis kí-rálynőnek neveznek. Engem tagadnak meg a ju-deaiak vihar-istenük parancsára, s úgy nevezték el egyik alakomról Európát, hogy világot szülő nőiséget homályos vallási ideológiák vastag kárpitja mögé rejtették. De ne sírj, ne jajongj, ne ordíts kínodban, számaragyú, számarbőrű ember. Lenyúzott bőrödet selyemtógaként hamarosan visszakapod. Látod, milyen meztelennek látsz most. Szemérmetlen számarember, vá-gyaddal meg is kívántál, s ha meg nem látod Izis-arcom, most itt ágaskodnál hátulról belém és Nizza fölé, ahol már a tenger is elkurvult, s szolgálja púderes macák micskéit és nyafka, félmeleg férfivágyatok. Hová lett Odüsszeusz belőletek, hova a szabad, tenger-szerelmes férfi stílus, hová a hosszújratú anekdotázó kedvetek, mely Atlantisztól Théráig végigmesélte a Mediterránt, és végigitta az összes parti kocsmá vadborát.

Látod, én nem vagyok meztelen, csak a Lá-zárságotok, vakhályogos szemetek csal meg benneteket. Akik látnak, már látják, hogy se-lyemszöveten ezüsttel szőtt ruhám vállamról a sarkamig drága köpenyként omlik alá, s átha-tolhatatlan szemnek szerszámnak egyaránt. A köpeny szélén hímezett aranysárkányok és hyperboreus griffek masíroznak körbe. Jobb ke-

zemben örök-égő fáklya, fejemen babérkoszorú sugározza a tudott jövőt, s tömjénillat harma-toz onnan felülről. Ezennel megszabadítottál, eléd tárom az Uránuszon áthatoló jupiteri szim-bólumkulcsot. Lásd hatalmammat. Megőriztem neked a dundi Danaidád örök-szép, fiatal arcát, milyenvolt székeségét. Vedd észre, te Ozirisz vagy, menj el az argonautákkal az Isterhez, s följebb a Dunához. Ott Hermészként megtisz-tulhatsz, ott majd meglátod, ki vagyok én, mint földi asszony, mint egyetlen igazi misztérium Tiszán innen, Dunán túl, s túl az Óperencián, ahol az a szemét kis kurta farkú malac túr.

III. Hét tenger asszonya: a napfényes

Ugyan már, Béluska, maga mindig olyan sokat mond, jöjjön inkább úszni. Az efféle mondatok mindig meglepték Hermészt, pedig már oly sokszor hallott ilyeneket hosszú életében. Tudta, ilyen senki más, csak földi asszony képes mondani. Most is ez a szóke, félig kacagva, fogai közül gyöngyözve göcögi felé ezt a mondatot. Olyan csábító szent ledérséggel, mint ama firenzei kalmár felesége, akiről Botticelli festette a Primaverát, amelyről az európai művészettörténészek sohasem fejtették meg igazán, miért ömlik a képen Simonetta Vespucci – micsoda isteni szóke nő volt az is – ajkai közül az a sok-sok virág. Talán csak egy magyar költő került közel a tündéri lényeghez, amikor a jelen lehetőségeihez vonzotta a megbocsátó és a megszépítő időből a virágot vétkezés fogalmát, s ezzel azt a képletet, hogy az igazi nő nem követ el soha bűnt, legfeljebb virágot vétkezik, mint a tavasz. Mint ez a szóke nimfa itt, aki éppen most vette le napszemüvegét, hogy ártatlant játszó nagy kék szemével rápillantson Hermészre és megkérdezze: Különben mit is akart az előbb azal a verssel mondani, Béluska?

Hermész, mielőtt újra elképedt volna, nyelt egyet, és meglegedettséggel vette tudomásul, hogy már magában sem libázza le ezt a nőt, aki a folyókat igéző Tunnavi-rítust valami belletrisztikának, afféle szépirodalmánynak hiszi, és csendesen elismételte a nem sokkal előbb mondott szöveget: „Amikor az Öregasszony eljön a folyópartra, letör egy kis darab kenyeret a part istenének és le-

teszi a partra, majd lisztet és kenyérmorzsát hint szét a parton és borral locsolja a partot, és azt mondja: »Partisten! Nézd! Eljöttem hozzád. És te, Folyóisten, kinek partjairól vettem e darabka anyagot, vedd kezedbe és tisztítsd meg ezt az embert agyaggal; tisztítsd meg testének mind a tizenkét darabkáját!«”

Nagyon szép ez a szöveg, Béluska. Ugye ezt kellene majd öregasszonyként, mikor ti már nem éltek a Tisza-parton, a ti lelki üdvösségetekért elmondani. Ezt szeretem magában, öreg Zuboly, hogy mindig eszébe jut valami okos, emelkedett gondolat mindenről, amivel találkozunk. Tudja, nekem a folyóról csak az jut eszembe, hogy víz, hogy kellemesen körülöleli a testemet, hogy úszni jó, hogy most nyár van és nyaralás. S ezzel be is fejezve a filozófiai vitát, ingét a melle alatt kacérán csomóra kötve, tréningnadrágját csípő alá, popsidombra gyűrve lehevert a fűre terített lószőrmatracokra, kellemes bizsergéssel töltve meg a levegőt a Vöcsök csónakház körül. Hermészt is megérintette a pillanat és a hely furcsa lüktetése, a tiszta, termékeny csábítás, ami ebből a földön fekvő szóke nőből áradt. Egy pillanatra a niklai remete egyik legszebb versének két sora is felvillant előtte: „Tested minden mozgásban / Tündérek mulatoznak” S most, hogy minden titkokat látó isteni harmadik szemével is rápillantott e földi képre, eddig sohasem tapasztalt sugárzást figyelt meg a nő körül. Először úgy vélte, hogy isteni szeme káprázik, de nem. A föld izzott

a nő teste körül, a ruhát nem lehetett már látni a sugárzástól, az alakzat kezdte elveszíteni női test formáját, felmutattatott a HÚS, Gaia legszebb teste, legszellemibb anyaga, a női test, mint a tenger szinonimája.

Hermész döbbenetében csak távolról hallott valami olyasfélét, hogy Béluska, ne nézzon így rám, mert egyből meztelenre vetkőzök. Nem reagált erre a mondatra, már távol járt, azon tűnődött, vajon miért is jött annak idején, vagy kétezer éve az Ister mellé.

Régen volt bár, de most is tisztán emlékszik rá, ahogy Jázonnal, az argonautával és társaival hajóztak felfelé a folyón. Erősen, szinte gyerekesen duzzogott, hogy el kellett hagynia Egyiptomot, ahol a világ legtitkosabb birodalmában ő volt minden titkok ismerője, az idő mérnöke, a kozmosz és az ember sorsának tudója. Most itt csavarog ezen a hideg folyón ezekkel a megszálalt argonautákkal, akik szent együgyűséggel hiszik, hogy az aranygyapjú az élet kulcsa és értelme. Főlényesen tekintett rájuk, bár némi belső remegéssel érezte, hogy az ő eddigi világa most kezd alászállni, valami süllyed. Különben mi a fene űzi ide, a Barbaricumba, testszagú férfiak és bárgyú, festetlen, éhes nők világába. Mélyen érezte és tudta, hogy az új titok, ez az átkozott-áldott örök kihívás, mely őt sohasem hagyja békén, itt van valahol, s ez az új titok lesz az ő új lételeme, s így ismét ő lesz a mindenség titkára.

Úgy a Bika korszakának végén kezdte érezni, hogy azok a titkok, amelyekkel eddig zsonglőröködtek Egyiptomban és a Mediterraneumban, kiüresednek, közhellyé, nevetségessé válnak, s nincs kínosabb, mint mikor a halandók festéktől málló bálványok arcát figyelve észreveszik, hogy nincs már bennük semmi isteni. Hermész ettől a közeli lelepleződéstől félve menekült északra, az új évezred új titkait keresve. Érezte, hogy valahol itt kell lennie, a Duna mentén a kultúrák legelrejtettebb terének, Bermuda-háromszögének, pilises erdejének. Nem tévedhet ő, aki a három Thriától, a szárnyas szűzleányoktól tanulta a jövőbe látás képességét.

Béluska, vegye már le legalább a zakóját, és üljön ide mellém. Hermész összerendezte erre a gondolataiba hasító felszólításra. Most vette észre, hogy a szőke teljesen levetkőzött. Meztelen teste, mint égő csipkebokor világított a parton, a folyón eltekerő vadevezősök kitörő örömére. Ida, azonnal öltözzön föl, elvisz bennünket a rendőr, kiáltotta Hermész, és maga is meglepődött rajta, hogyan kerítette hatalmába a közvetlen földi félelem. Ne féljen, Béluska, hisz a rendőr is em-

ber, s ha még ráadásul férfi is, és nem herélt egyházatya, meghajol a szépség előtt, szalutál, és engedélyt kér csodálkozni. Boszorkány, gondolta Hermész, de végső soron igaza van. Ha boldognak kell tekintenünk azt a férfit, akinek az élete legnagyobb eseménye, hogy vadevez, és közben

Muráti Lili integet neki vissza, akkor ezerszer boldog, aki láthatja ezt a nimfát, Hüpermnésztrát, az egyetlen tiszta Danaidát. De mit is mondott, hogy herélt egyházatya? Hirtelen kínos érzése támadt Hermésznek: Nem nézi őt ez a nő pubinak? Honnan tud ez ilyeneket? Csak nem Origenészre utalt, aki szabadulni akarva a kísértéstől, kiheréltette magát, s hogy utána milyen kínzóbb kísértéseknek volt kitéve, arról árulkodnak írásai, és hallgat a Krisztustól a farizeus prüdériába menekült középkori egyházi irodalom. Tényleg, hogyan volt lehetséges, hogy az Ótestamentum, ez a fantasztikus pszichoanalitikus álom így eluralta a krisztusi egyházat, kiirtva belőle szinte mindent, amit Mária Magdolna, Zaratrusztra papnője képviselt. Például a mosolyt, ami nélkül „isten nem tartja vendéglátásra méltónak a földi embert, sem istennő szerelmére”. Hogyan jutott el az egyház az élő Jézus nőtiszteletétől a Pál apostoli nőellenességig és Tertullianusz vérvádjáig: „Olyan könnyedén tönkretett a férfit, Isten kép-

mását. Bűneid miatt kellett Isten fiának is meghálnia.”

Hermésznek ismét eszébe jutott az előbbi meglepő látomás, a HÚS kinyilatkoztatása. Homályosan derengeni kezdett előtte valami, s a nagy felfedezések előtti, belső szellemi remegés

már érezte vele, hogy közel jár küldetése lényegéhez, hogy tárulkozik fel előtte a titok.

Na, Béluska, most már azonnal fejezze be ezt a mélézást, ezt az egész pofijára kiülő szellemi kérdőzést, fontos dolgokat akarok megbeszélni magával. Menjünk evezni, hozza le a csónakot és a gramofónt, mert én úgy szeretem, ha a hullámok között suhanva valami érzелgős tangót dalol a Szegő Miklós, a Víg Miklós, vagy a Kriszár Miklós. Béluska, ismeri maga például azt a nótát, hogy:

*Őszi szél ringatja csónakom
Szeretlek téged nagyon
Füledbe súgom, hogy légy enyém
Rettentőn imádlak én*

Drágám, mondta Hermész, vegye észre, hogy az egyháztörténet is másképp alakult volna, ha így és időben találkozik magával Origenész. Ha most maga így beül a csónakba, akkor a Szomjas Krokodil nevű vendéglőn túl minden vadevezős V-alakban szorosan mögénk sorakozik, és elhúzzhatunk Szentendre felé, mint a vadlibák.

Ne hízelegjen, Béluska, ez magának nem áll jól, én magában azt szeretem, hogy olyan megfontolt és tartózkodó. Olyan, mint egy klubtag a Szent István Evezős Clubban, tudja, ahol erős kikötés, hogy a klubnak csak az lehet tagja, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, hazafias érzésű, feddhetetlen jellemű egyén, és aki a sportot nem üzletszerűen gyakorolja... Na jó, engedményt teszek magának. Jó lesz, ha így felveszem ezt a kis fehér inget, és így felteszem a napszem-

üveget. Ami tudvalevőleg magában is öltöztet, főleg ha ilyen márka, mint az enyém!

Hermész csendesen megfordult, s elindult a csónakház felé. Szerette ezt az épületet, mindig megnyugtatta az arányosan ácsolt faszerkezet. Valamikor régen építették inas vándoréveiket errefele töltő százsz ácslegények. Ha ránézett erre a kitűnő munkára, mindig valami egyszerű öröm töltötte el, mint azokat, akik nehéz gyalulás után ujjaikkal végigsimítják a fa felületét.

Amikor ilyen szép faszerkezetet látott Hermész, mindig Bodor Feri is eszébe jutott, a biedermeier ifjú a Szent István körútról. Ferinek két nagy szerelme volt: a faszerkezetek és a nők, de mindenekelőtt a faszerkezetek. Hermész tud-

ta, ha most bemegy a Szomjas Krokodilba, ott találja Ferit, Sándort és Emilt, és abban is biztos volt, hogy örök témájuknál tartanak. Emilt ugatják, hogy azon a feledhetetlen nyári délutánon nem is integetett vissza neki Muráti Lili. – Jó napot, urak – mondta Hermész, és leült a kockás damasztterítővel takart asztalhoz. – Én hiszek Emilnek, tudjátok, én ismertem Lilit, valamikor együtt éltem vele, akkor még népdalokat énekelt. Közvetlen teremtés volt, biztos vissza-integetett. Különbén nincs szerencséd, Feri, mert azért jöttem, hogy nem találtad-e már meg véletlenül azt a negatívot, amit nagyításra odaadtam, tudod, amin az a szőke nő és a tenger van. Tudod – folytatta Hermész –, ma valami olyan fantasztikus dolgot láttam a parton, s ahogy értékelem magamban ezt a jelenséget, egyre inkább rádöbbenek, hogy ezt már azon a fotón is észre kellett volna vennem, sőt már azon az anzikszon, ott Nizzánál, ott az asztráltengeren.

– Na mi van, Béla, csak nem valami meztelen nő kápráztatott el megint? – gurgulázta Feri, és ismét belekezdett a zavaros történeteibe a fotó elvesztéséről és Reznicek úrról, a borbélyról, és hogy ma este az Urániában néger királykisasszony is játszik az Elszabadult erkölcsök című filmben, és a pesti úrifükről, a kiérdemesült snobisme-ről, akik úgy élnek, mint aki tangóhoz tejet iszik.

Hermész órák múlva került vissza a partra. Jó hangulatban volt, kedvét emelte az a néhány pohár fröccs, mely az arácsi bor és a parádi bűdös víz elegyeként állt elő. Atyaúristen!, mondta ma-

gában Hermész, ez itt közben meztelenül elaludt a parton, s kerek fenéke szembevilágít a hunyorgó nyári napnak! Honnan van ennek akkora belső ereje és bizalma a világhoz, hogy érzi, vele nem történhet meg, amit nem akar. Pontosan tudja, hogyha véletlenül kéjenc vénnek meglesik és megszarolják, mindig lesz egy Dániel nevű ifjú, aki megállítja a kivégzésre induló menetet.

És újra, és újra itt ez a vakító új látvány a HÚS-ról, tenger-asszonyok húsáról. Hát mégis igaz, hogy fölfoszlik ennek az utolsó trójai háborúba ájult, túltömött világnak a legnagyobb titka. Mi ez a millenáris remény, miért hiszik városokba száműzött sámánok kései utódai, hogy is-

mét hármát dobbantott az aranyszarvas, és „akkor ama harci lármával telt végkorszak múltával jön a megváltó ezredik év”? Soha többé nem vonulunk olyan transzparenszekkel, amit ez a súlytalan szívű, előlmosodott szellemű század kitálat, hogy Éljen a háború. Hát nem, éljen az élet, ha már le kell ereszkednünk a naiv szent tautológiák szintjére. Hermész most vette észre, hogy amíg ő némileg a bor hatása alatt is – és így megbocsáthatóan éterien – meditált, addig a szőke nő megfordult álmában itt előtte, a formákat most engedelmesen követő lószőrmatracon, és Hermész érezte, már nemcsak a szeme káprázik, hanem a füle is cseng, vagy megbolondult itt a Duna is, mert csak azt mormolják a hullámok, hogy

*Danu, Don, Donau, Danube, Duna
Éljen Duna-Ida
Danu, Don, Donau, Danube, Duna
Selyemsárhajú Magyar Ilona
Danu, Don, Donau, Danube, Duna*

Hermésznek tetszett ez a varázslat, évezredek óta nem érezte ilyen boldognak magát, s rájött, hogy összes eddigi félelmetesen nagynak hitt titkát odaadná ennek a nőnek a mosolyáért, és az igazi titokért, a HÚS titkáért. És ha küldene egy anzikszot nektek innen, a Dunáról, akkor azon ez a remek szőke nő lenne, egy a folyóhoz, a tengerhez, az ágyékhoz, vissza, az ünnephez vonzó, dundi Danaida, Duna Ida őnagysága, Duna Ida, szerelmem. Az üdvözlés pedig így szólna: *Azt üzeni a tenger, szeressétek az emberi húst, mert nélküle a világ jelentés nélküli tárgyak káosza, vagy valami hasonló lenne.*

KÜLönben csokol bennafakat:

BÉLA

7. F E J E Z E T

Atlantisz lebeg

(Egyszer volt, egyszer lesz...)

*a Mindenható az emberek iránti szeretetétől hajtván,
bizonyára elrejtett a világban néhány csodálatos
arkánomot, melyek által is az egész világ minden
tökéletlen, beteg és hiányos dolga megújítható
és visszahozható azok valamikori életereje.*

Museum Hermeticum

*Az illusztrációsorozat Samu Géza,
a legnagyobb atlantiszi-magyar szobrász emlékére készült*

Előszó a kisMacsek meséihez

A mindenkor várható szimbolikus vagy valószínűsítő vízőzön képei elől menekülve a szellem elrejtett, lelki tartományok energiáihoz zárándokol. Odautazik az időben, ahol az ember még fénylő templom volt, és a szó teremtett minden dolgot, a szabadon szárnyaló igaz szó, amit egyszerre és jól értettek az emberek és angyalok. Abban az időben a papok friss fehér lenvászon ruhákban jártak, és nyelvükre zöld tintával strucc-tollat rajzoltak, az igazság jelét. A templom oltárára pedig az volt írva: *Ó ember, ismerd meg önmagadat, mert tebened rejlik a kincsek kincse.*

Ha ezt a szent közhelyet sokszor cinikusan is mertük értelmezni, azért néha a lélek különös, tiszta pillanataiban egyetértően arra gondoltunk, hogy mégis vannak a belső világ dolgaiban örök és teremtetlen kapcsolatok. Teremtetlen, mint a fény. Kimondhatatlan kapcsolatok, amit csak a francia correspondance (eredetileg talán együttáncolás) szó fejez ki éteri illékonyssággal és főleg szemtelenül, mert mi az, hogy teremtetlen kapcsolat. Ebben a vakmerő jelzős szerkezetben egy anyag mozdulattal láváltatik (-tetik) a Teremtő, legalább is az Ő onnipotenciája egy hübriszes képpé, ahol a teremtő fény Teremtéstől független létezővé tornázza fel magát, szerénytelenül és sátánian. Egészen odáig, ahol a

Méltóságos MacDonalds és a fáradt Vörös Ketchup trónol leválthatatlan pimaszsággal. Innen kell visszatapogatózni azokhoz a szavakhoz, amelyeket csak egy frissen teremtett ember, a gyermek ért, s talán egy macska, amelyik leveszi tappancsát egy masírozásban elfáradt hangya zsibbadt fejéről (már megint).

Ilyenkor babérlevélillat árad szét a szent ligetekben, vélhetőleg. Vélhetőleg, mert ott még nem jártunk, ugye, fiúk, hiába csavarogtuk végig az egész Adriatikumot jókedvű cimborákkal és a ravasz Odüsszeusszal. Tud meg, ha babérilatot érzel, a jóslás ideje közelít feléd. Babérrágó Pythia jósnő megoldja saruját, és elhálni kíván szikár férjijövőddele. Te pedig a borba babért teszel. Az idő megzavarodik, a múlt átfúródik a jövőn, a jövő beleájul a múltba, s tudatodban elnyújtózik a tudattalan macskája. Ebben a csont nélküli rugalmasságban a tér és az idő féregösvényei kitérülnek, hogy teret nyissanak minden szabad gondolatnak. Van-e még szabad gondolat a Földön, most majd kiderül. Vagy már minden gondolat belecserepesedett tudati rab mocsarak iszapjába tisztíthatatlanul, lemoshatatlanul, s fehér lenvászon ruhánkat sem tisztítja ki semmilyen hamu immár, még anyánk faggyúból főzött kilós szappanja se már soha?

KisMacsek meséi

A világügyelő macsek

(A majd egyszer születendő leányunokámnak)

*It was many and many a year ago
In a kingdom by the sea...¹*

Lee Annácska, kismacskácska, jómagam fölsé-
táltam a *kibontakozás létrájának*² a tetejére, hogy
világügyelő macsekként megsejleljem a tenger
csigás kertjeit, mielőtt a végső nagy vihartól meg-
zúdul a víz, mielőtt elbődülnek a tenger borás tor-
kai, mielőtt végképp megsértjük az álom istenségei-
nek tartózkodó szemérmét. Ami most itt kezdődik,
nem tengerjáték lesz, nem csacska árapály s dagály.
Holnap kezdődik... Holnap Atlantisz elsüllyed.
Tudtam ezt már régen, ezért állítottam fel ide a
sziklatetőre ezt az atlantisi szeizmográfot, ponton-
san úgy, ahogy Nagypám tanította, aki elküldte
Egyiptomba Amaszisznak, a részeges fáraónak a pi-
ramisépítéshez a szent számot és Dávidnak a lézer-
parittyát. Azóta mindenki azt az új nyelvet tanulja,
amelyen a túlélőknek majd ott a távoli hazában be-
szélniük kell, mert úgy döntöttünk, nyelvünknek,
ennek a hazugnak is el kell sülyednie, mert ő okoz-
ta hübriszünket, s így tőle fogantatott a pusztulás.
Beteljesülni kíván a nagy atlantisi költő jóslata:

¹ Edgar Allan Poe: Annabel Lee (Lee Annácska)

² Platón szavai

*A barna felleg szárnyain az éj
A földre borzasztó árnyékot hint,
A hold csillámló fénye béborul,
Homályba süllyednek csillagjaink,
A záporral terhes köd megszakad,
S özönbe fojtja el a természetet.
Nézd, a gyilkos villám mint hempereg,
Mint csattogtatja mennykövét alá
A zordon ég. A pusztító tüzek
Hasítják a kősziklás bérceket.
Az öldöklő villámok fényinél
A halvány orca rettegést mutat.
Felréműl ágyából a jámbor hit,
S szentelt világgal úzi a halált.³*

Ahogy most, az utolsó pillanatokban, itt ülök a pusztulás előszobájában, már a rettegés is elhagyott. Ilyenkor az ember még akkor is, ha egy érzékeny macska, olyan üressé válik, mint a templom Isten nélkül. Most ebben a végső szorongatásban csak egyet kérek, Uram: ne hagyjál kutyává válni. Hogy ti se váljatok azzá, elmesélem, mit lehet tenni még egy biztos pusztulás előtt is. Mit tehettek, ha még egyáltalán szabad népek, bátor emberek vagytok, mint mi, a macskák népe. Mostani látszatjólétetekben ne legyintsetek erre. Tudjátok meg, még az égei ünnep is mindig a Vízözön árnyékában él.

3 Dajka Gábor: A rettenetes éj

Szigettemető zászló

Sohasem hiszem el, hogy a sziget elsüllyedhet. Mégis, ha nagyapám szól, mennem kell, hogy tisztelgő zászlót készítsünk a tenger nagyvadjának skalpjából. Indigószínű, lilás-fekete zászlót. Eddig fehér volt, ezután fekete lesz a gyász színe a Földön.

Délután, amikor a cipruslomb az olajfák kertjébe veti kóbor árnyékát, a lemenő nap utolsó fényeivel kell kimenni a Petrinali-öbölbe, ahonnan még tisztán látszanak az orichalcummal, az aranyrézzel borított piramistemplom falán lecsorgó fények.

Feladatunk a nagy polip kifogása. A csapat Bock udvari főborászból, Mehringer Sógor főhalászból, Zorró nagyapámból, Janó bátyámból és belőlem, kisMacsekből áll. Alig hagyjuk el a kikötőt, nagyapám – fősámán és borsómen – azt ajánlja, igyunk egy 2000-es tokaji furmintot, mert királyi bor illik a királyi vadászathoz, amire most készülünk. Bock főborász tromfol, hogy igyunk inkább egy könnyű rosét. Da a stílus! – korholja nagyapám. Bock visszavág, milyen stílusunk lesz akkor, ha az erős tokajidtól gyorsan berúgunk, és még isteneinket is összekeverjük, mint zsidó testvéreink a pusztában. Abban maradtak, hogy megkóstolják mind a kettőt. Csak ámulok: *világok pusztulásán itt vagyok* velük, és csak a stílus érdekli őket, na meg a jó bor, amit – mentségükre legyen mondva – a Jézus Krisztusnak sem volt kedve kihagyni az Eucharisziából.

Nem vettük észre, hogy közben Mehringer lázasan szerel, s közben inkább saját siklósi rizlingjét issza, mert csak abban bízik eleitől fogva. Hiába, a horgászok még a borászoknál is megszállottabbak. A tenger furcsán csendes. Nem lesz itt kápas. Nagyapámnak és Bocknak persze állandó kápa van, a végén még bekapnak.

Atlantiszi polippörkölt¹

Ha magad fogod a polipodat, mint mi azon a nevezetes délutánon, akkor tudnod kell, hogy a halászok régen úgy ölték meg az ilyen állatokat, hogy a parton élesen bordázott sziklákhoz csapkodták, így mintegy klopolták az öregebb polipok – egyébként rágós – húsát. Az első lényeges lépés, hogy le kell nyúzni a bőrét a fején. Ez egyszerű, csak a szemek felett egy éles késsel körbevágjuk a bőrt, de ügyelni kell, nehogy levágjuk a fejrészt, mert akkor megnehezítjük a további munkánkat. Miután körbevágtuk kicsit megkezdve, alányúlunk, és egyben le lehet húzni a fejről a bőrt. A mi áldozati polipunk fejbőrébe majdnem egy vödör víz belefért. Ha lehúztuk a bőrt, akkor vágjuk le a fejrészt, de a szemek felett. Próbáljuk meg kisedni a belsőségeket, és minél hamarabb kifordítani a fejét. Ha ki van fordítva, akkor tudjuk rendesen tisztítani. Fontos, hogy a belsejéből lehet megállapítani, mennyire friss. Ha fehér vagy épp csak sárgul, akkor jó, de ha már kezd nagyon besárgulni vagy barnulni, akkor ki kell dobni. Ezután a megmaradó lábakat is lenyúzzuk, amihez igazán fontos egy nagyon éles kés, mert a szemeknél meg kell ragadni és késsel lekarni a bőrt. (Fiatal példányoknál

nem szükséges.) A nagyobb polipok tapadókorongjaiban kör alakú fogazott porcok fejlődnek ki, ezeket legegyszerűbben úgy tudjuk eltávolítani, ha a körmünket végighúzzuk a korongokon. Ha ezzel megvagyunk, vékony karikákra vágjuk a lábakat és a fejet.

Ezután jön a konyhai előkészítés. A hozzávalók mennyiségét nem írom le, mert ez az adag nagyságától és az ember saját ízlésétől függ. Egy tálba bőven öntünk olívaolajat, pont annyit, hogy ha beletesszük a polipot, akkor teljesen ellepje. Közben fokhagymát tisztítunk (jó sokat), és a kertből friss oregánót és bazsalikomot hozunk, de mindenképp az oregánónak kell dominálni! – esetleg egy kevés mentát is tehetünk hozzá. A fokhagymát átpaszírozuk és az apróra vagdalt fűszerekkel együtt belekeverjük az olajba, aztán kézzel jól összedörzsöljük a polipkarikákkal, majd fóliával szorosan lefedjük (ne az edény tetején, hanem a pácon legyen rajta a fólia, hogy a lehető legkevesebb levegő maradjon alatta). Ezután legalább 6-8 órát érni hagyjuk, de két napnál tovább semmiképp se! Olajat hevítünk serpenyőben és kevés hagymát üvegesre párolunk benne, majd hozzáöntjük a polipot pácostul. Figyeljük, hogy mielőtt beleöntjük, nagyon forrjon az olaj, majd sűrűn kavargatva megvárjuk, hogy elkezdjen rotyogni, ekkor érdemes egy-

¹ Ez Janó bátyám receptje, de az Atlantiszról menekült katalánok is megőrizték ezt a tudást.

két szem paradicsomot meghámozni, alaposan összepaszírozni és hozzáadni. Teszünk hozzá még pirospaprikát, lehet erőset is, és megvárjuk, míg összesűrűsödik. Érdemes egy kevés ideig fedő alatt párolni, hogy az ízek összeérjenek. Fontos, hogy nekünk kell eldönteni, mennyi ideig főzzük, ez függ az edény vastagságától, a mennyiségtől és a polip korától. Értelemszerűen ha kevés van és fiatal a polip, akkor pár perc alatt kész van. Tálalás előtt megszórjuk kevés oregánóval és bazsalikommal, lehetőleg frissen szedettel, mert annak fantasztikus illata van.

Éjjel szirénekkal álmodtam. Odüsszeuszként oda voltam láncolva egy keresztfa alakú árbochoz, égi szél ringatta a bárkát. Madártestű nők jelentek meg hármásával. Veszélyes szirének, szabad madarak... Mit jelent ez?

Később hallok valahonnan, talán belülről: *Meneküljünk a megszokástól, meneküljünk, mintha veszélyes szirt, Kharybdisz fenyegetése, vagy a mesebeli szirén lenne. A megszokás megfojtja az embert, elfordítja az igazságtól, eltéríti az élettől: Kelepce ez mélység, árok, leselkedő gonosz... Amott egy átkozott sziget fekszik, amelyen halomban hevernek a csontok és tetemek, és egy ragyogó szépségű szajha, a gyönyör énekel...*¹

Reggel arra ébredtem, hogy azt nyögöm: Szígethazám.

Kapás van, kiáltja a főhorgász, s már látszik is a fölfelé húzott szörnyeteg. A szőröm is föláll: ez száz karjával száz cicust tudna egyszerre magához ölelni halálos ölelésben, brrr... Vagy legalább egyszerre három embert. Most a leküzdéséhez is négy ember kell. Lassan leküzdjük. Mehringer sógor nevetve kérdezi: Tudjátok, mivel fogtam? Kérdően nézünk rá. Hát egy 5-ös kis pontyfogó horoggal. A közelgő tragédiát feledve felszabadultan nevetnek, aztán *magnum aldumas fecerunt*².

¹ Ezt valahonnan álomban idéztem, ezért elfelejtettem, honnan

² Anonymus írja így „latinul” a magyarokról, hogy nagy áldomást rendeztek

Az áldozati ételt Janó bátyám készítette a mellékelt módon.

Hogy tudnánk mi itt a földön, szigetházamban élni! Csak az eljövendő pusztulás képét tudnánk feledni. Vagy feltárni azt, hogy mi hozza felénk a pusztulás fenyegető képeit. Így észrevenni, hogy nem is lesz pusztulás, mert az utolsó Vízözönnél megígérte az Úr, hogy nem bocsát több kataklizmát reánk. A BRIT, a szövetség most már örök. Ha tartjuk, ő tartja, de tartjuk-e? Vagy már sokan közülünk megint elháltak szellemileg lázadó angyalok új eretnek álmaival, egy új kor (New Age) sanda ígéretével?

Lemegyek a könyvtárba. Meg kell keresnem néhány sort a legbölcsebb öreg atlantiszi macska, Goethe Faust című művéből. Bár nagyapám sokszor fitymálta ezt a könyvet, azt állítván, hogy az csak egy kiábrándult illuminátus beavatásának széplelkű története.

Valami igazsága van az öregnek, mert Goethét az új időszámítás után, 1780 Szent Iván éjjelén avatták be. Sohasem értettem, hogy lehet egy ekora szellemet beavatni, és mibe. Ki az, aki nála többet tud a világunk rejtett titkairól?. Több igazságot, több féligazságot, több szélhámosságot. Ki az, aki jobban ismeri a szertartások, főleg a hamis szertartások papi álarcai mögött kongó tautológákat, a hámozott ürességeket, a helyi érték nélküli, nagy, ámító semmiket? Vagy ha mégis, mégis a sötétből előbukkan a Gonosz, nincs más út megállítani, csak egy tett: minél közelebb türemkedik a pokoli, annál erősebben idézd a mennyeit.

Mikor engem, kisMacsekot beavattak – mert hát itt nálunk minden jó családból származót be-

avatnak –, majdnem hangosan kacagtam a közönség által nagy méltósággal mondott fogadalmon: *nem mondhatja el hangosan, sem suttogva, nem mondhatja el sem szóban, sem írásban, nem ábrázolhatja szoborral és nem festheti le és más-képpen sem közvetlenül, sem közvetve példa-beszédekkel, vagy szimbólummal.*³

Mikor megkérdeztem, hogy jó, egye fene, nem mondom el, de mit nem? Majdnem letépték a farkam. Úgyhogy ezt a kérdést többet nem forszíroztam, csak magamban morfondíroztam néha a Grál titkáról, a kígyókirályoktól – Krisztusig. A félig elfordult keresztről, az elsüllyedt Nagy Anya mitológiájáról és a tavaszi virágzásról, mint igazi nagy titokról. Végül arra jöttem rá: milyen nagyobb titok van annál, hogy az emberfia kinyilatkoztatta, mindnyájan Isten fiai vagyunk, kiközösíthetetlenül és végérvényesen. Elhatároztam, hogy erről már többet nem is nyitok vitát, mert még úgy járnék, mint a részeg macskák, akik illumináltus állapotban a kutyák éji dalát is megkedvelik, és katulinusok lesznek, eb módjára cselekvők, ebtől való.⁴

Estefelé nagyapám, ez a fanyar göröngyös és örvényes lelkű öregember, szelíden megfogta a kezem, és halkan azt mondta: Gyere, próbáljuk meg a lehetetlent, próbáljuk megmenteni a szigetet. Megijedtem ettől a szelídségtől, és hirtelen visszakívántam azt az időt, amikor úgy szitkozóz-

3 Walter Scott beszámolója egy beavatásról

4 Pápai Páriz Ferenc: Dictionarium: katulinus = ebtől való

dott, hogy marjon meg a láncos törpe csörgőkígyó és a gödörkés arcú vipera.

Figyelj, ne mélázz, szólt rám, majd így folytat-
ta: a tenger mitológiája Atlantisszal kezdődik és
végződik. Ha Atlantisz elpusztul, a tenger lelke
pusztul el. Én már nem tudom megmenteni a szi-
getet, csak te. Készíts egy emlékkertet. A kert kö-
zepén álló kígyós-almás Fa árbocára feszítsd fel a
polip-zászlót. Idézd oda a szőlő, az olaj, a bor, a kő,
a fa, a kígyó, a kagyló szimbólumcsokrát. Idézd
oda a szív sóvárgása és röpke kívánságai közé szőtt
isteneket.

Vigyázz, hogy a szodomai alma és az ebkolbász
magjai oda ne keveredjenek. Tudd meg, bár min-
den esély megvan rá, de azért nem biztos, hogy el-

süllyed a sziget. Tőlünk függ, de leginkább tőled.
Mondjál érte egy imát!

Éjfélkor még kiültem a kibontakozás létrájára.
Néztem az Óceánt és a csillagos eget. Néztem ezt
a kertet itt a tenger fölött, amire nagyapám azt
mondta, olyan ez az emlék-kert, olyan itt, mint
öreg szívvel szeretkezni elmaradt fiatalkori szeret-
kezések emlékére. Ezt nem értem, csak azt, hogy
az öreg már nagy harcban van az idővel, ami már
szemtelenül a szívét szorongatja. Közben mély
csend, mint a köd, ülte meg körben a vizet. Már
csak én, kisMacsek voltam ébren itt lenn a Szi-
geten, és ott fenn a csillagok. Felettem a fa árbocán
egy nyálkás polip-zászló ügyelte, hogyan remeg
pusztulás előtt az emberek lelke.

Az atlantiszi borászat emlékére

Látjátok, elhoztalak benneteket a kertemhez, a szőlősömhöz. Nem igazi, csak olyan emlékkert: az atlantiszi borászat emlékére. Mert tudnotok kell, a bor, a csillagtűz először Poszeidon istenünk

földjén, Atlantiszban született. Jobban mondva a vinum Atlantiszban, a bor pedig Ataiszban. A Földön azelőtt sehol annyi fűszerillatos növény nem ter-

mett, mint itt, a Sziget-birodalomban. Itt minden fa, cserje, bokor, virág egész évben árasztja magából fűszeres lelkét, tömjén, ámbra, balzsam, ánizs, gyömbér és mindenén túl diszkrét pézsmá illatát. Mikor tavasszal a bódító illatvirág, ez a tíz méterre is megnövő ehető termésű fa virágba borul, elszabadul a fiatal lányok, a fiatal macskalányok ábrándos képzelete. Tűlszárnyal az óceánon, túl az emberi érzékelés határain, oda, ahol a világ lelke és a virágte-remtő Erosz működik fékezhetetlen gazdagsággal, és együtt-teremtésre csábítja a női jelenséget. Nagypám ilyenkor nekünk, fiatal macskalányoknak illatos macskamentából főz teát a láz ellen és a tűz ellen. Azt mondja, azért, hogy korán meg ne égjünk, hogy korán el ne égjünk, mert csak a jó idő jó tüze építi tovább az élet szeretnivaló tereit. Én azért már mostanában, mikor nem látja, kiköpöm ezt a levélhónalj ízű macskamenta teát, mert már jobban érdekel a tűz, mint a tűzoltóság. Szívesen és titokban hallgatom veszélyes öreg barátom, az udvari költő kábító szavait:

... mikor átcsap kezembe villamos
tested szikrázó lüktetése
... Állat lényednek deleje
akár őserdő ereje
Hadd szédülök mély-mély pokol-szemedbe
Amely merő érc és agát¹

1 Baudelaire- és Weöres Sándor-idézet, némi szövegromlással

Nagyapa is azt mondja, hogy én, kisMacsek csodadologra lehetek képes. Láttam ezt már kölyökcsica koromban, mikor azért korholt, miért van lépve a kertben az összes gyík és kígyó farka. Zokon vette, hogy szerinte új faj létrehozásával kísérletezem, mint egykor a nephilimek, csak ők nem egy farkatlant, hanem egy farkast kreáltak: az embert. Azt is mormogta, hogy egy nősténymacskának nem kéne annyira utálni a farkat, amit akkor nem értettem. Azért az öreg valahol mélyen büszke volt az ügyességemre, mert megkérdezte: Hogy a csudába kapod el ezt mind? Büszkén meséltem neki, hogy felülök a kislétra tetejére, és őrzöm a kertet, mint a sziámi macskák a rájuk bízott templomi kincseket. Ezért az örök koncentrációtól az igazi sziámi macska, az kancsal, kancsal, mint én. Amint meglátok egyet

az ősellenség, a sárkánykígyó fajtájából, lerohanok, és egy tripla mandarinkacsa-rúgással leterítem őket.

Mi az, hogy ősellenség, kitől hallasz te ilyeneket, nekünk a kígyó és főleg a sárkány nem ősellenség, hanem Ős, mormogta a tata.

Hát az árokásóktól a Fórumon.

Mit tudnak azok a politikailag többször vedlettek, mi az, hogy ellenség, s ami még több, mi az, hogy barátság, motyogta fogai között az öreg.

Én viszont elég sokat tudok, mert titokban olvasgatom a könyvtárba elzárt régi beavató könyveket, amelyek arról írnak papos titokzatossággal, mit jelent a kígyó, a sólyom és a macska, a földi létezésnek ez a három összimbóluma. Összeesküvés-elmélet szerint Bábelben, Nimród és Jahve ősvilágháborújában és főleg utána azzal a trükkel sikerült összezavarni az emberek tudatát, hogy meghamisították a szimbólumok eredeti teremtetéstörténeti jelentőségét. Az eredetileg jó sárkánykígyóból ősgonoszt kreáltak, és egy nyavalyás cingár sárkányölőt hoztak ki hamis pontozással győztesnek vele szemben. Az őssólymot, a turult, ami eredetileg Hórusz csillagkapu szemét, a fizikai, szellemi és morális felemelkedést jelképezte, lenacionalistázták. A macskát, a szerelem, a termékenység, az áldás, a védelem és az anyaság jelképét pedig megtették az álnokság és a hűtlenség jelképévé. Amint látszik, Bábelben elsődlegesen nem nyelvrontás, hanem szimbólumrontás volt. Leváltották a teremtés eredeti és igaz történetét. Végző soron ezért jutottunk ide, hogy most a mi csodás Atlantiszunk valószínűleg elsüllyed...

Nagyapa tegnap egy tiszta fehér papírra ezt írta:

Ha van remény, akkor az, hogy *csak mély sötétségben láthatod meg a fényt.*²

Éjszaka megérkezett az első csapás: a föld remegett, és titkos fénytelen sugárzás borzongatta az olajfák levelét. Az emlékkert kerítése is szétdőlt. A szőlőtermés eltűnt titkos tolvajok kezén. A

² Ezt Csuang-ce mondta, aki „még azt sem” tudta eldönteni, ő álmodja-e a pillangót, vagy a pillangó őt, vagy mindketten Szabó Lőrincet.

sugárzástól köveket rákosodott ki magából a fa. Felakasztottam rá a két kis sűrűn szőtt szalmazászlót és a kagylókból szerkesztett szeizmográfot. A Hesperidák kertjét már csak én, kisMacsek őrzöm. A kert védelme kezdettől fogva a macskák szabad népére volt bízva. Akkor kaptuk ezt a feladatot, mikor Gea, az anyaföld istenasszonya, Földédesanyánk ebben a bűbájos kertben ránk bízta az aranyalmák őrzését. Most itt vannak ezek a kőalmák szorongató reménytelenséggel vonzva magukhoz és a szigethez a végső pusztulást itt, az Oceánus szélén, az Átláti tartományban. Mit szól Herkules, ha megérkezik, és nem találja az aranyalmákat, és nem tudja elvinni Zeusz és Héra lakodalmára. Talán még az esküvő és a hierogamosz, a nagy nász is elmarad. De mi marad akkor a teremtből, mi lesz a teremtéssel, ha az istenek nem szülnek fiaikat, nemeseket és nemteleneket, és az emberek, mint a templomok, üresek lesznek, nemhogy istenné, de emberré sem tudnak válni igazán. Vagy erről szól itt ez az egész pusztulástörténet, a Gonosz evangéliuma, ami most már végképp megakadályozza, hogy eljöjjön a Jóhír közénk. A kő és az alma vált eggyé a kő és a rózsá helyett. Itt a nagy infláció – ami felfuvalkodás –, az aranyalma megkövesedve elfoglalta a keresztet, kiszorítva onnan a rózsát.

Reggelre levetkőzte minden zöld-zelnyk színét a fa. Ott szégyenkezett pucérrá csontosodva, mint meztelenre vetkőztetett tanyasi öregasszonyok, gázkamrára ítélt zsidó páriák. Csak a két hűséges kőoroszlán őrizte a tövét. *Mert a kő marad...* Még a rózsák is hűtlenebbek, mint a kő.

Elmúlt rózsavirágzás-ünnep kísért valahol távol. Rozália, a hűtlen messzire surran az elveszett lépések csarnokán keresztül. Atlantiszi Ophéliaként félőrrülten keresi, miért nem szereti őt Hamlet, és miért nem Hamletet az ország, és miért nem kell már Fortinbrasnak sem egy süllyedő sziget. Mitől halmozódott fel úgy a hazugság, hogy higanynehéz súlyával rettenetes erővel nyomja víz alá az egész szigetet, Poszeidon egykor legszebb, legtisztább világát.

Mikor a nephilimek negyvenöt évre megszállták Atlantiszt, beindították a kiméra projectet, s mint a mókus fenn a fán, lendületbe jött a projekció, ami tudvalevőleg erekció és ejakció, és megkezdődött a nagy génmanipuláció, a nagy keresztezés. Először a nősténykecskét, a khimairát keresztezték a kígyóval. Majd az oroszlánok kerültek sorra. Mivel azok először ellenálltak, sorba gyilkolták vagy kitelepítették őket. A megszállás végére maradt oroszlánok tartótisztjeik engedélyével nyúlra magyarosítottak. Az egész program egy ősfélreértésen alapult. Az idők egyik kezdetén a Seregek Ura kiadta a parancsot, hogy a földlakókat keresztelni kell, hogy fészket rakjon szívükben a szeretet a víz és rajta keresztül – s amin kereszt ül, az jó – a Teremtés iránt. Csakhogy a nephilimek, akik büszkéek voltak arra, hogy minden nyelven kitűnően beszélnek, nem merték bevallani, hogy csak egy nyelven, az angyalok nyelvén – ami a magyar nyelvnek egy kezdetleges formája volt – nem tudnak jól. Így a keresztelés helyett beindult a nagy keresztezés. Még Isten fiát is megkeresztelték, pedig a döntésnél egyenként mind keresztelést kiáltottak, de ez együtt keresztezésnek hangzott.

A legnagyobb baj akkor következett be, amikor a nephilimek úgy tizenöt éve, látva a csődöt és félve az Urat, mint a vándormadarak, elhúztak a még művelhető csillagokba. Na, azoknak azóta is vészjeleket küldünk. És magunknak is. Belső világunk távoli zugaiba is állandóan küldjük az SOS-t, s mindenkit felszólítottunk, hogy mentse a lelkét, ha tudja. Mert nem az volt a fő baj, hogy csúnya és ormótlan kiméra-lények szület-

tek, hanem az, hogy az emberek és a nephilimek úgy húsz, harminc év után elkezdtek együttműködni. A nephilimek bevezették a bársonyos diktatúrát, ügyes kádárok barrique hordókat készítettek, azokba a nephilimek cukros bort hamisítottak, mint Mefisztó a tokajit az Auerbach-pincében, és ezt védelték együtt. És énekeltek is együtt olyan nótákat, hogy: Nephilim, a szívem nephilimje, vagy azt hogy: Ne búsulj, nephilim. Így nem sikerült elérni erőszakkal, hogy az embereknek kimérateste legyen, de azt, hogy kiméra lelke legyen, azt igen. Csak ez a lélekfertőzés a nephilimeket is elérte, így elmenekültek. Mi meg itt maradtunk kételyek között. Gyanúsan méregetve egymást, ki mennyire kiméra. A legveszélyesebbek

köztünk a később születettek, a hübriszes tiszták, akik természetesen tiszta hübriszesek. Még azt se látják át, hogy két kiméralelkű ember gyereke micsoda. Én, kisMacsek, látom, és mondhatom, feláll a hátamon a szőr. Én azt is látom, mit lehetne tenni ezzel a kiméralelkű országgal. A szeretet piramisával kellene átvilágítani. Csak hogy ezt pontosan végiggondoljam, koncentrálnom kellene. De nem tudok, mert egy makacs atlantiszi tengerésznóta itt csörömpöl a fülemben:

*Baj van a részeg tengerésszel
Baj van a részeg tengerésszel
Baj van a részeg tengerésszel
Tida, dida, didam*

Le kell állítani a macskák szelekciós tenyésztését

De mégis milyen erős, tiszta, derűs csalóka a fény. A városban még senki sem sejt semmit. Arról, ami itt a tenger mellett történik. Vasárnap van, a templomtoronyban misére harangoznak. Úrimádásra ösztökélik az áhítatra vágyó lelkeket. Két ágat vörösre és feketére festek. Mikor újra tetejére akasztom a kagyló-szeizmográfot, a rajta lévő négy ezüstsíp erősen ki-

leng jobbra. Felvisít bennük a legmagasabb hang, az Éj királynőjének háromvonalas F-je. Uram, ne pazarold az időt arra, hogy nekem, kisMacseknek lábát mosod. Mentsd meg világunkat világodnak!

Próbálkozom a lehetetlennel. Le kell állítani a macskák szelekciós tenyésztését, ami már nemcsak testi, de lelki torzuláshoz is vezet a macskák szabad népénél. Amikor a történelem kezdeténél elkezdődött az állatok domesztikációja, a macskák utoljára az embert háziasították. Ez annyira sikerült, hogy ez a burjánzó agyú majom macskatenyésztésbe kezdett, s mivel ízlése sohasem volt, olyan torzszülötteket teremtett, ami már egész világunkat pusztulással fenyegeti. Szerintünk például ezért kezdett el süllyedni Atlantisz. Ki kell tehát mondani a birodalmi nagy tanácsnak, hogy nem tenyészthetők a következő fajtátípusok:

A törpe változatok (pl. munchkin);

Amelyek egyedei hajlamosak a légzési és ellési nehézségre, valamint szaruhártya-gyulladásra (pl. modern perzsa, himalája);

Amelynek szemhéja előreesik (entrópium);

A kopasz macskák (szfinx);

Amelyek pigmenthiányból fakadó veleszületett sükettségben szenvednek (pl. török angóra);

Amelynek nincs farka, vagy farokhibás (pl. japán csonkafarkú, cyrmic, Man-szigeti macska)

*Amely csípőizület-ficamos, térdficamos, homozigóta lógófülű (pl. skót lógófülű, amerikai kunkorifülű)**

Én mondom nektek, kisMacsek, el sem tudjátok képzelni, milyen nehéz tisztán gondolkodni a borzalmas holnap árnyékában. Jó lenne, ha – amíg nem késő – ezt gyakorolnátok. Tudjátok, milyen szörnyű, mikor a növekvő sugárzás hatására virágzó pompájában kiég a zelnicze, a magtörő pinyek legkedvesebb eledele. Az óriáspöfteg gomba – amit az egyszerű nép lóposzogónak, lófinggombának nevez – anélkül, hogy ehetővé válna, egyből fekete porfelhővé robban. És a madarak, a madarak is mind elrepültek a szigetről. Ráadásul nem egymás után, lassan, hanem egyszerre elhúztak, mintha egy láthatatlan Prospero varázspálcájának engedelmeskednének egy néma tavaszban.

A birodalmi királynak, aki különben egy másik szigetről származik – ezért korzikai a neve –, más nem jut az eszébe, mint hogy az új sereget, a rendfenntartókat szervezi.

Az új sereg neve: jani cseri, jönnek a janicsárok, és Atlantisz az ökokatasztrófától való félelemben és rá hivatkozva bevezeti a diktatúrát. Öreg madárjósok szerint valójában a madarak is azért menekültek el, mert rájöttek, hogy az ő megfertőzésükkel (influenzájukkal) akarják az embereket megfertőzni. De a különben kegyetlen hegyi terroristák is elhajóztak, mert megtudták, hogy ők lesznek a bűnbakok és a hivatkozási alap az állami terrorhoz.

Csak a virágok hűségese, csak ők nem tudnak elmenni. Sőt, összefogva a tavasszal, burjánzó virágzásba kezdtek. Virágözön az egész sziget. Nyílnak a remény virágai. Most minden virág a remény virága, és azt sugallja, hogy mégis megtartatik a Bárány menyegzője.

* A holland parlament 2003-ban az állatok jogainak védelmében ilyen új törvényt fogadott el.

A fekete kígyó felemelkedése

Az oroszlán kőfejek közül a kagyló-kígyó egyre följebb mászik a fán. Egyre szemérmatlanabbul magasodik a tenger fölé. Mindjárt eléri a kereszt centrumát. Ez a kelet mágikus kígyója, amelyik az

*a kígyó egyre följebb mászik a fán,
egyre szemérmatlanabbul magasodik a tenger felé*

öreg fák tövéhez bújva gyűjti a jósköveket jövőző jósláshoz. Ő Ureusz, aki úgy védelmezi a napistent, hogy még a szárnyas napkorongot is közrefonja. Nem, ő Apóphisz a sötétség démona. Már kerülgeti a lenyugvó napbárkát, hogy rácsavarodva egy halálos ölelésben a mélybe húzza Atlantiszt, Poszeidón legszebb bárkáját. A Pneuma Hagion, a Szent Szellem remeg az Őshonban. Van-e választásunk még, hogy mindent elrejtünk, ami érték, valahová messzire, valahová mélyre vagy magasba, vagy legalább csak a szívünkbe. Vagy választhatjuk a lehetetlent, azt, hogy megmentjük a szigetet, mert vagy megmentjük az Egészet, vagy úgysem tudunk semmit.

Oculus imaginationis¹

Angyalai most is vannak az úrnak²

Az aszú-idő palackjának a dugóját ne húzd ki, szokta volt mondani nagyapám, vagy ha mégis, akkor nagyon tágra nyisd képzeleted szemét, mert olyan nagy titkokat őriznek Karthágóban és Washingtonban, hogy abba könnyen belevakulsz, mint Heliopolisz/On a napkultuszba. Bár máskor meg olyasmiket morog, hogy a szabadkőművesek se a régiek már, nem Mozart Varázsfuvoláját tisztelik, hanem újsütetű szabadkőműves operetteket játszanak:

... Repülj kis hajóm az Újvilág felé ...

Közben is nehezen igazodom el mostanában az öregem. Megdöbbenő gondolatokkal és elképesztő hülyeségekkel áll elő. Egyszerre komorkodik és bohóckodik. Ilyeneket mond: Az ember nem tudott emberré válni, a krisztusi kísérlet hatástalan, az ember nem emberré, hanem mutánsná válik önként és dalolva, na persze hülyítve is. A másik pillanatban meg felszabadultan ilyen receptet ajánl potenciálisan gyengélkedő barátjának: Helyreállíthatod magad zellerrel és répával. Majd a *hogyan kell elkészíteni a receptet* kérdésre azt válaszolta: Sehogyan. Egyél zellert, és kössél répát a farkad mellé.

Atlantisz meg sülyyed közben, még itt, álmomban is, ahol az oculus imaginationis álommal keresztvezett technikájával a tudat háborgó óceánjá-

nak még nyugodt, még termő talapzatait kutatom kétségbeesetten, de makacsul.

Ó, dicső természet! Mikor meghívtad a világba Isten lehetét, felmérted-e, hogy most már milliószor nagyobb a felelősséged, mert most már nemcsak magad gyúrta-alkotta-szépítette formád kell megőrizni a pusztulástól, a gonosztól, hanem Isten anyagba szentelődött lelkét is, az Aljirából idecsábított, visszacsábított lelkeket.

Ha tudtad volna, hogy biztos a pusztulás, mered volna ezt a kísérletet? Milyen elvadult, steril, cinikus tudat képes lelkes lényeket az élet lakomájára csábítani úgy, hogy tudja: halotti torra szól a gyülekező. Vagy elképzelhetetlenül nagy csábítás az, ha egy minden valónál szebb, kedvesebb alak fogalmazódik meg költői képzeletedben? Egy magasan álló, délcegen tekintő lény, akibe érdemes belekérni Isten lehetét.

Vagy felment téged, Ó Természet, hogy te csak vegetatív, tudattalan virágzásra rendezkedtél be, és ebbe a nyugodtan burjánzó tenger-természetbe, természet-tengerbe egy kotnyeles Demiurgosz, egy beképzelt kézműves belelopta, belerántotta a Fény urától a megszádlott lelkeket? De akkor igazuk van a kataroknak, hogy meg akartak szabadulni ettől a fénycsapdától, ettől a lélek-gö-

1 A képzelet szeme

2 Na, ki mondta ezt?

dörtől, az emberi testtől. Akkor a megváltás az Atlantisz pusztulása, és mindnyájan rablelkek egy

nagy hallelujah-val visszatérünk az igazi teremtőhöz, a Mindenhatóhoz.³

Atlantisz közben félelmetesen remeg, vagy emelkedni fog, vagy süllyedni, de így nem marad. Vélhetőleg nincs köztes állapot, vagy ha van is, csak egy másik, egy magasabb szinten. Olyan, mint egy kábítószert fogyasztott ember, aki úgy érzi, emelkedik, és ebbe az emelkedésvágba egész teste beleremeg és belerokkan. Mintha az atlantiszi faj is elhatározta volna, hogy elindul a csillagokba, és ebbe a féltékeny bolygó magjáig beleremeg, és elnyeli a távozni készülő hűtlen népet.

Mi gyógyítaná meg ezt az elvakult népet, kérdzem vajákos aggyal. Talán a szíriai rutafű, az árja Védákból ismert Szóma elvezethetne bennünket a növények rejtett és titkos lelkéhez, mert minden növény *Isten egy-egy gondolata*⁴. Ők őrzik a Szent Evolúciót, bennük van kódolva a mindenség fejlődésének teleológiája. Az ő létezésük megpiszkálatlan,

megpiszkolatlan evolúció. Ők ösztönösen tudják, a legfőbb kérdés: *az, hogy mit is etetünk viselkedésünkkel, gondolatainkkal, érzelmeinkkel, vagyis: Mi az, ami belőled táplálkozik?*⁵ A világ anyagi és transzcendens társlétezésében milyen létezőt tartunk el fenn, a mennyben, és ő milyen itt, a földön. Nagyon gravitál és levitál a lélek ég és föld között. Csak azé az örök élet, csak az menti meg Atlantiszt, aki *virággal vétkezik*⁶.

Én, kisMacsek, látom már, szégyenszemre vegetáriánus macskává kell válnom, vagy ó szent megalkuvás: Elég, ha csak a lelkem lesz vega?

3 Szövegátírás Jókai Mór: Óceánia című művéből.

4 C. G. Jung

5 G. J. Gurdijeff

6 Kormos István

Kigyógyulás

A vörös fakígyó és a fekete kagylókígyó orra összeér, villás nyelvük spirális kigyócsókban fonódik össze. Nagypám azt mondta: ebben a pillanatban kell átfúrní egy olajfa rudacskával a vörös fakígyót úgy, hogy rá tudjuk akasztani a kagylókígyó-gyöngy-szeizmográfot és ebben a pillanatban a

földi horizont fölé emelkedik az igazi cél, keresztet formál a fa. A Nagy V jel Magába foglalja a keresztet. Ez az a pillanat, amiről Vergilius jósolt:

*Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna
Iam nova progenies caelo demittitur alto.**

Én, kisMacsek is érzem, meg fog születni az Emberfia. Rügyeket hajt majd a szőlőtőke és a szőlővité Krisztus-gyümölcsöt terem. Eretnék tolvaj rókák visítva menekülnek s a vad darazsak is messze elkerülik szőlőfürtjének fűszeres muskotály-méz ízét.

Nem halál lesz itt, hanem születés, mert még a halál is újjászületés, akkor miért ne lenne születés az, ha egy pillanatra felfüggesztetik a halál, mert a kereszt elválasztja egymástól a két buja kígyó nedves orrát. Én meg ebben az áldott pillanatban egy tripla mandarin-kacsarúgással elkábítom őket, és letépek a farkukat, fonott kígyókalácsot készítek belőlük – fűszeres macskavacsorát. Janó már feni a kést és gyűjti a sziget száz varázsos fűszerét.

Én pedig befűtöm a házi oltárát a tűznek.

* Vergilius: IV. ecloga

(Már megtérhet a Szűz, meg az ősi saturnuszi korszak Már új sarjat küld le a földre az ég a magasból.)

A rózsza köve

A kő újra kihajt olajágat terem. Megjelenhet Vízözön nélkül is az olajág. Varjak vagy galambok hozzák a magot, vagy a mag örökké ott van a kőben, nem fogja se átok, se sugárzás. A kő a

klónozástól is elrejti a magot. Vigyázzatok a kőre, a rózsza kövére! Belőle fakaszt vizet Mózes és

Krisztus is gyémántkő-magából az üdvösség életető vizét.

*A legjobb művész sem tud olyan eszmét, mit fölöslegével nem rejt a kő magába**, mondta nagyapám, miután úgy látom, neki is nagy kő esett le szívéről és úgy érezhette magát, mint aki elhagyta a vesekövét. Arról is mesélt, miről vitakozott Origenész és Celsus, mikor eldőlt, hogy római lesz-e a kereszténység, vagy jeruzsálemi, vagy Rómában jeruzsálemi...

Az öreg, ha egy kicsit ivott, olyan dolgokat mesélt, amiktől még a beavatott ivócimborák szeme is tágra nyílt.

Egyszer például az ősbűnről beszélt és azt állította, hogy az időutazás technikáját a lázadó angyalok találták ki, hogy egy ilyen egyszerű trükkel megismerjék az Úr terveit. Így ismerték meg az Úrnak azt a kegyelemteli tervét is, hogy Megváltót küld a Földre, hogy megszabadítsa a balgataz embereket az ősbűntudattól, mert elég az is, ha csak a saját magunk által elkövetett bűneik miatt van bűntudatuk, elég, ha csak attól szoronganak, s nem egy soha el nem követett ősbűntől. Az ősbűntudat keltés volt az a zseniális technika, amivel a lázadó szellemek és vezetőjük, az Álszent Lélek sanyargatta az emberek lelkét, ezzel megakadályozva, hogy felszabaduljon a lélek szent kreativitása, amely egyedül képes felemelni a lelket a Teremtőjéhez. Mikor a lázadó lelkek időutazó gé-

* Michelangelo: 44. szonett

peikkel megismerték a Megváltás földi történelmi folyamatát, elkezdték az elhárító, elkábító hadműveleteiket. Beindították a Nagy Orákulum projekteket (ez nefilim szó). Különböző igazságokat, féligazságokat, hazugságokat keverve, zseniális jóslások formájában elárasztották dezinformációikkal (ez is nefilim szó) az embereket. A leghíresebb ókori orákulum a delphoi jósda volt, ahol a médium egy Püthia nevű vénasszony volt, aki férjétől külön élt (ezt az nem annyira bánta), és bakfis lánynak öltözködött. A téli hónapokban nem működött a jósda, mert az Apollón vezette nefilimek északra mentek a hüperboreoszokhoz síelni. Nyáron azután teljes gőzzel ment a nagyüzem. Nehezebb dolga volt a nefili-

meknek a zsidókkal, mert nekik a Tóra megtiltja, hogy olyan praktikákhoz folyamodjanak, amivel megismerhetik a jövőt. Ezért a lázadó szellem a bibliában egy okkult kódot rejtett el, amin keresztül a beavatottakkal, Fausztjaikkal közlik a jövőt, többnyire az általuk sugallt hamis jövőt, önbeteljesítő csalárd jóslatként. Hübriszes tudósok, mint az új atlantiszi időszámítás előtt élt Nyú Tóni és Egykövű egész életében ezzel a rejtett kóddal babrált, s közben olyan energiákat szabadított föl, hogy Atlantisz majdnem belepusztult.

Ilyenkor szoktam én, kisMacsek közbeszólni: nagyapa ne igyál és ne fecsegi többet, mert elvisz a májad, de ha az nem, akkor a nefilimek, az biztos.

A fény evangéliuma

– avagy kevésbé fontoskodva: macskológia

Majd ha a kagyló felett, mint egy eltévedt ufó, ott lebeg a fény, akkor születik meg a remény.

De én, kisMacsek, hogyan idézhetem meg a fényt, mikor már a mágus papok is csődöt mondtak. Hiába gyűltek össze Atlantisz közepén, Poszei-

don templomában, az orichalcum, az aranyrész oszlop körül. Hiába keverték össze egy tál bort a bika megalvadt vérével. Hiába merítették belé aranykupájukat és emelték áldozásra, s maradékát hiába öntötték a tűzbe.¹ Mégsem állítja meg a Mindenható, hogy ne gyülekezzenek a vizek egyetlen helyre.

Nagyapám adott egy mesekönyvet, abban az aranykirály és a zöld kígyó beszélget. A király azt kérdezte:

- *Honnan jössz?*
- *A hasadékból, ahol az arany lakik.*
- *Mi az, ami fényesebb, mint az arany?*
- *A fény – válaszolta a kígyó.*
- *Mi lehet üdítőbb, mint a fény?*
- *A beszélgetés – válaszolta az.*²

Főleg a beszélgetés a fényről, tette hozzá nagyapám. Szerinte a pusztulás azért közelít, mert elvesztette fényét a kultúránk. Fényét, sőt szemefényét vesztett, vak kultúra a miénk. Meséli az öreg, hogy régen a festők úgy tudták a fényt festeni képeiken, hogy attól még a főtemplom orichalcum kupolájának fénye is elszégyellhette magát. Akkor az emberek még tudatában voltak

1 Platón a Kritiászban ír erről az állatáldozatról

2 Goethe meséjéből

annak, hogy földi küldetésük csak annyit ér, amennyi fényt össze tudnak gyűjteni, és vissza tudnak vinni lelkükben tartva a Teremtőhöz, a *túlso partra*. A szentek azzal lepik meg az Urat, hogy több fényt visznek vissza, mint amennyit Ő teremtett. Istennek és a szenteknek ebből a furcsa együttműködéséből van a teremtetlen fény – vélhetőleg. Legalábbis én, kisMacsek így fejtem meg a teremtet és teremtetlen fény ellentmondásait. Úgy képzelem, hogy van a mindenség szívében egy világokat kápráztató fényorgona, és a látók, a Máriások: Művészek, Mágusok, Munkások, magukba szívják és tovább sugározzák a világokat pásztázó kóbor fényeket. Ezek a lelkek Isten fényképészei. Atlantisz abba pusztult bele, hogy a földi hamis energiák hamis fényei, vakui, horror vacui, az irtózás az úr tiszta fényétől elvakította az embereket, és a festő a festményén nem tudja megjeleníteni az isteni fényt, és az emberek sem ismerik már az igazi fényt. Nagypám írta valamikor:

... *Fény vagyok, fény vagyok,
ezért tudsz szeretni engem...*
... *ki történetekben sétálsz, vagy elnyugszol
gyors macska, vagy áldozati csésze, vagy
csak árnyéka valaminek
s kiről azt se tudom: más vagy-e? vagy én
vagyok?*²³

Beszélgetni a fényről igazán a virágokkal lehetne. Csak hát szóba állnak-e velem, kisMa-

csekkel a virágok. Velem, senki kismacskával, mikor ők megszokták, hogy őket mindig Isten becézi, simogatja elő a létbe könnyörtelen szeretettel. Tavasszal, ha körbeszimatolom a kertben az illatos zsálya bundás virágait, az ázsiai boglárka pipacs-piros, a borsmustár szűz-fehér, a zergegalagonya csoportos, a borzas szuhar sárga-fehér virágait, az illatorgiától a szőröm is feláll, s ezért az élményért még azt is elviselem, hogy az álnok borzas kecsketövis beleakasztja töviskarmait a bundámba, s közben azt sziszegi: *Vigyázz... vigyázz...*

Nem így kellene nekünk is magunkban a fényt őrizni, ilyen féltékeny szeretettel, mint ez a tövises bokor a virágait? De mielőtt elöntene mindent itt a lányregény túlcsoorduló romantikája, térjünk vissza a fényhez, a fény lényegéhez, ahhoz az áthatoló bajnokhoz, amit még a fekete lyuk sem nyel el, csak mint egy váltó, átfordítja egy másik dimenzióba. A mi világunk is valami fekete lyukba juthatott, mert a fény nálunk már csak inkognitóban van jelen. Most dől el, merre fordul – vissza, felénk, vagy el tőlünk. Ilyenkor kellene tudnunk, hogy a csoda segít, vagy a mágia? De mi a fenének van egy kismacskára bízva a világ ügye? Nevetséges egy világügyelő macsek. A végén még világügyetlenségbe keveredek. Csak azt tudom, hogy Isten visszavonzza magához a fényt, és az új szövetség a fényszövettség lenne.

De én még csak egy kis macsek vagyok, játszani akarok, mint a fény (na tessék, megbolondulok). Könyörgöm, engedjétek a kis macskát a

3 Weöres Sándor: Atlantisz

saját farkával játszani, nem akar mást, mint felismerni a fény legbensőbb lényegét, a játékot.

Nagyapám szokta mondani, hogyha egy kis-macska a farkával játszik, ördögűzést végez, s a helyesen kiűzött ördög hült helyére beáramlik a fény, és ebben az üde pillanatban az embernek kedve támad ilyeneket mondani:

... *Benedictus qui venis...*

... *a bolondok a fényre térnek...*

... *manibus a date lilia plenis*⁴

Ebben a macskafark-táncoltató gyakorlatban van valami analógiás mágia. Ilyenkor kedvet kap a végzet is, hogy a saját farkába harapjon, mint Kronosz öreg kígyója. Én pedig, kisMacsek, felkiáltok: Nagypapa, megcsináltam! Atlantisz nem sülyed, hanem emelkedik! Az öreg, érzem, köz-bemorog: Csak emelkedik-e vele a fény is? Mert amíg te telt kézzel hinted a liliomot, a Sötétség Ura már kiadta a parancsot, hogy „*Lilia destrue pedibus*” (Taposd a liliomokat lábbal).⁵

De mitől tud emelkedni a fény? Mitől foglalja el a fény a központi helyet az emberi kultúrában? Vagy csak az történik, hogy kezdeti fiatalos induló fényét veszti fokozatosan minden kultúra

reménytelenül, és akkor hiú remény Atlantisz megmentése is. Lehet-e élni a halleluja ujjongó, istendicsérő kiáltás-idejének az eljövetele nélkül? Lehet-e anélkül élni, hogy higgyünk a megváltásban, ami nem más, mint az Istent, embert összehangoló kozmikus fényorgona újrahangolása egy nagy hallelujában, amikor az egyszerre teremtvő és megváltó hang, az isteni Fény rezgése ráesik az Éter első kozmikus kiterjedésére, a „vizek felszínére”,⁶ és ilyenkor „JHVH vizek fölött zengő hangjában” (Zsolt 29,3) a mindenség egy örömkkiáltásban magára ébred. Amikor ez az első hallelujah összekapcsolódik a másodikkal, a húsvéti feltámadás örömét hirdető hallelujával, akkor jön létre valami olyan csodálatos alap, valami olyan visszafordíthatatlan új szövetség, ahonnan már ezen a világon minden pusztulás, minden gonoszterv túlélhető, leküzdhető. Legalábbis én, kisMacsek, csacska macskaggyal erre jöttem rá az elmúlt három nap alatt itt, a tenger felett azon gondolkodva, hogy megmenthető-e szigethazám. Rájöttem, két fény van bennünk: a teremtés és a megváltás fénye. Ha ezt a két fényt egyszer a szeretet piramisának prizmáján átengednénk...

Meg kell szerkesztenem a szeretet piramisát.

4 Dante: Isteni színjáték, Purgatórium XXX. ének. Ön-kényes idézetek. Benedictus qui venis... Dante itt Máté evangéliumát idézi: „Áldott, ki jössz az Úr nevében.” – ...manibus a date lilia plenis: „Hintsétek telt kézzel a liliomot”. Ezt Vergiliustól idézi.

5 Cagliostro perirataiból származó, rejtett értelmű mondás (L.D.P.)

6 Leo Schaya: Az ember és az abszolútum a kabbala szerint című művében fejti ki ezt. A halleluja eredetileg Halalu Jah. (Dicsérve legyen Jah.)

A SZERETET PIRAMISA

HA

EMBEREKNEK
VAGY ANGyalOKNAK
NYELVÉN SZÓLOK IS,
SZERETET PEDIG NINCSEN ÉN
BENNEM, OLYANNÁ LETTEM, MINT A
ZENGŐ ÉRCZ VAGY PENGŐ CZIMBALOM.

ÉS HA JÖVENDŐT TUDOK IS MON-
DANI, ÉS MINDEN TITKOT ÉS MIN-
DEN TUDOMÁNYT ISMEREK IS; ÉS
HA EGÉSZ HITEM VAN IS, ÚGY
ANNYIRA, HOGY HEGYEKET
MOZDÍTHATOK KI HELYÖKRŐL,
SZERETET PEDIG NINCSEN ÉN
BENNEM, SEMMI VAGYOK

ÉS HA VAGYONOMAT MIND FELÉTETEM IS, ÉS HA TESTEMET TÚZRE ADOM
IS, SZERETET PEDIG NINCSEN ÉN BENNEM, SEMMI HASZNOM ABBÓL.
A SZERETET HOSSZÚTŰRŐ, KEGYES; A SZERETET NEM IRIGYKEDIK,
A SZERETET NEM KÉRKEDIK, NEM FUVALKODIK FEL. NEM CSELEKSZIK
ÉKTELENÜL, NEM KERESI A MAGA HASZNÁT, NEM GERJED HARAGRA,
NEM RÓJJA FEL A GONOSZT, NEM ÖRÜL A HAMISSÁGNAK, DE EGYÜTT ÖRÜL
AZ IGAZSÁGGAL; MINDENT ELFEDEZ, MINDENT HISZEN, MINDENT REMÉL,
MINDENT ELTŰR. A SZERETET SOHA EL NEM FOGY: DE LEGYENEK BÁR
JÖVENDŐMONDÁSOK, ELTÖRÖLTETNEK; VAGY AKÁR NYELVEK,
MEGSZŰNNEK; VAGY AKÁR ISMERET, ELTÖRÖLTETIK. MERT RÉSZ SZERINT
VAN BENNÜNK AZ ISMERET, RÉSZ SZERINT A PRÓFÉTÁLÁS: DE MIKOR ELJŐ
A TELJESSÉG, A RÉSZ SZERINT VALÓ ELTÖRÖLTETIK. MIKOR GYERMEK
VALÉK, ÚGY SZÓLTAM, MINT GYERMEK, ÚGY GONDOLKODTAM, MINT
GYERMEK, ÚGY ÉRTETTEM, MINT GYERMEK: MINEKUTÁNA PEDIG
FÉRFIÚVÁ LETTEM, ELHAGYTAM A GYERMEKHEZ ILLŐ DOLGOKAT. MERT
MOST TÜKÖR ÁLTAL HOMÁLYOSAN LÁTUNK, AKKOR PEDIG SZÍNRRŐL-

SZÍNRE; MOST RÉSZ SZERINT VAN
BENNEM AZ ISMERET, AKKOR PEDIG
ÚGY ISMEREK MAJD, A MINT ÉN IS
MEGISMERTETTEM. MOST AZÉRT
MEGMARADAHIT, REMÉNY, SZERETET,
E HÁROM; EZEK KÖZÖTT PEDIG
LEGNAGYOBB.

A

S Z E R E T E T

A kereszt rakétája tudja csak
a piramist felemelni.
Szent Pál tudta ezt.
Az egyszerű obeliszk
csak a demiurgoszi teremtés
emlékezete, a földi életé,
a kereszt obeliszkje az örök életé.
Ezt senki sem érti,
csak ők és én.

*Kezd feltápaszkodni a kert.
Összekapaszkodik a kerítés.
Vidáman lebeg a szalmazászló*

És ismét áll a kert. Szőlő csüng szőlőn. Ritkul a kő. A kígyó megszeliült kagyló-pikkelyeivel őrzi a törzset. Mint egy organikus világítótorony, mint egy zöld jelzőrendszer, vidáman integet újra a szőlőinda és az olajág a távoli hajóknak.

Neküia

A neküia, az alvilágjárás véget ért. Atlantisz most már örökké itt gravitál és levitál a lelkünkben. Jól tudják ezt ma már mind a graviták, mind a leviták.

Én, kisMacsek meg azt sejtem, végéhez közeledik a júdási földi messiásvárások kora. Sejtik ezt már „szodomista” bukott angyalok is. De tudjátok-e *ti szent férfiak, igaz izraeliták, akikben nem álnokság rejtezik, hanem életszentség*¹.

Néha álmomban az atlantiszi Mózes az ataiszi Krisztussal beszélget Heliopolisz/On-ban. Olyan az, mint egy igazi tengerének, valódi tengerkönyv.

Amíg ezeket az álom-dialogusokat nem hallottam, sehogy sem értettem, miért akart a zsidóságban találkozni az egyiptomi Mózes és a szíriai Krisztus.

Miért áldozta fel bennük és általuk mindkettő önmagát, és őket miért áldozza fel ez a cselekedetük?

Ez vajon Atlantisz és Ataisz igazi rejtélye?

Atlantisz-Heliopolisz/On kibékül-e Ataisz-Pilissel, és ezt a békét jóváhagyják-e a Nagy Építőmester bölcs hívei úgy, hogy ahhoz vigyázban áll és tiszteleg Joachim és Boáz.

Gondoltátok volna, hogy én, kisMacsek, fel merem tenni ezeket a kérdéseket?

Ha igen, ha nem, gebedjete, s gondoljatok arra, hogy a kvark nem jár egyedül.

Különben ezek csak az álmokban rejtekezés „óvatos” kérdései, de ki merészeli józan ésszel letepni az egyiptomi istenek fejről az állatmaszkat?²

1 Mátyás király mondta ezt a pálosokról.

2 Ki mondta ezt, vagy ezt is csak álmodtam?

8. F E J E Z E T

Pentaton tenger

Szerelmem, tengerszerelmem, szíriuszi rózsá

(Oannész éneke)

*A sziréneknek még halálosabb fegyverük van,
mint az ének: a csend...
éneküket még csak-csak ki lehet kerülni,
de a csendjüket soha.*

(Franz Kafka)

Magnificat tör elő belőlem, aki jövevény vagyok a földön, Isten kegyelméből itt, a tengerben, és tengerszerelmedben. Általad és tebenned ismertem meg a tengert is, jöttem rá, hogy az nemcsak unalmas sós víz, hanem az örök-kevaló azúrkék Thalassa, Vénusz-világok gyöngy-kagylós bölcsője.

Mikor néha egy-egy pillanatra elenged a lélek titkos óceánmélye, feljövök ide a szikla szélére, ahol olykor megpihensz. Kígyónyakkendőimet megigazitom, és bámulom, ahogy a vakító napsütésben vörös hajaddal vérzik a szikla – így mondom, ilyen giccsesen, szépen, *ahogy a csillag megy az égen*, és titkosan, ahogy Szíriusz kódja bujdoskol a génjeinkben.

Kóbor sirály-szirének ügyelik a vizet, hogy semmi se zavarja ezt az örök meghitt pillanatot.

Én, a tenger szegénylegénye, ilyenkor a szerelem sáfárának képzelem magam, a földi szerelem szíriuszi jószágigazgatójának. De milyen jószág a földi szerelem, talán te tudod, szíriuszi rózsá, te, az öregedő Oannész utolsó reménységtartaléka.

Már eltűntek belőlem az asszonyok között ingázó kóbor szerelmes indulatok, a szeretet Hany Istókjai, a holdvilágok utasai, el mind a szerelem pigmeusai. Ahogy itt téged figyelek, időzárványok szakadnak le a szívemről, és egybefonódik Szíriusz-hazánk lüktető lelke és az Égei-ünnep tengeri bálja.

Csillagvágy, desire munkál bennem. Desiderare, csillagoktól eltávolodott lényem a csillagvágyból egy új világot tapaszt nomád Demiurgosz-kézművesként. Mi, a Szíriusz malakiásai azért jöttünk ide, hogy az óceán csigás kertjei korallt virágozzanak, és megszülessenek földi gyermekeink, rózsavirág-gyermekeink, és tövis-gyermekeink is, tulipánfejű lények, az Isten és az állat között.

Áldom az Urat, szerelmem, hogy *vigasztaló jelenléte és megkönnyebbülést hozó mosolya nélkül* sem válok mélabússá itt a tengeren, mely *ellenáll minden makacs kutatásomnak. Hol kezdődik a tenger vége? Vagy mit mondunk, amikor azt mondjuk: tenger?*¹

Mi történik velünk, ha összeér valahol bennünk a belső tenger és ez a külső azúrró, amiből vétettünk. Vagy megőrülünk, és gyorsan kiszámoljuk a π első kétezer számjegyét, vagy rádöb-

1 Szövegromlás Alessandro Baricco: Tengeróceán című könyvéből

benünk, most már végképp le kell törölnünk minden léha jegyzetet, nem segít már semmilyen óvatos tapogatózás gondolattól gondolatig:

Nem a régi s durva közelítés, mi szótól szóig így kijön²
3 1 4 1 5 9 2 6 5 3 5

Nem írja le a világunkat a matematika sem, vagy ha igen, olyan sötét kabbalába fordul, ahol eltéved a lélek, és egy nulla szaldójú örvény mindent magába nyel.

Legszívesebben maradnék a himnuszok léha Dionüszoszaként a borszínű tenger hullámai között, ha örökkön örökké nem vonzana vissza a szárazföldi világba szerelmünk, tengerszerelmem hozzád. Mégsem marad más, csak a lelki aranyosás: találni olyan szavakat, melyekben a lélek örömét leli, és általa szerelmünket megáldja a titkos értelmű rózsza. Különben egész életünkben tengődünk meddő tengerek sóltan vizeiben, mint élettelen haláltalanok, a *halhatatlanság koldusai*.

Már sokszor gondoltam rá, szerelmem, hogy ha két ember egy életen át együtt szeretkezik, az Úrnak csak egy testet kell feltámasztania, csak egy, a kettőből még tisztábbá nemesült, még fényesebb lelket alkotnia. Végül is az ember szeretne némi munkát megspórolni az Úrnak, hát ha könnyebben megbocsát.

² Szász Pál matematikus verséből az első sor – amit a π szám első 30 számjegyére írt

Talán ezért engedi meg az irigy idő is, hogy hosszú szerelmünkről balga reményt szőjek, s fölcsigázzam buja asszonyi tájakon bolyongó képzeletem.³

Ráadás nekem itt az élet a Déltengeren, ahol egy földöntúli vörös asszony áldásának harmatára elül a láz. Töröld le korall-

vörös hajaddal hideg haltestemet. Kend meg fejemet nárduszolajjal és a himalájai rózsza titkos olajával.

Amíg veled nem találkoztam, balga képzeletem képtelen volt felfogni, miért teremtette Isten a testet. Miért zárta az Úr a lelket, az istenivé nemesedett teremtetlen fényt a földi sárba, a földi testbe, miért keresztezte ezt a nagy-nagy gazdagságot ezzel a nagy-nagy szegénységgel. Miért születik ez a milliárdnyi lélekbölcső a földre, kételyek közé kiszolgáltatottan, kiverten?

Kerestem mindig az ésszerű magyarázatot, gnosztikusan és agnosztikusan, teistaként és ateistaként, szelíden és könyörtelenül. De nem tárult fel, mi az a több, ami két test találkozásánál két lélekben kigyúl. Testi szerelem vakjaként léleksötétben tapogatóztam. Fiatalon kiszolgáltam a világ vakhiteit, szexuális vakhiteit is, bűnösen és büntelenül. Nem kerültem közelebb se a hús, se a lélek mélyebb titkaihoz. Méla egyházatyák teológiai csapdáin morfondíroztam, tudatilag vakulva olyan kérdésekben, hogy a test a lé-

³ Nem vendégszövegek hálnak itt el tolvaj képzeletemmel?

lek miatt jött létre vagy a lélek a test miatt, és melyik a nagyobb csoda.⁴

Válaszként csak vizes-boros gondolatokat találtam egészen addig, amíg meg nem érintett tengerszerelmed egyszerre kívül s belül. Ez a virágzó, szerelmes másvilágom részeg hajómat, másnapos lelkemet megnyugtatta, *s züllött utamra rózsát sodort a tajték*⁵, mint a zseniális kamasznak.

Most már megnyugodtam. Töröld le hát vöröskirálynő-hajaddal hideg haltestemet. Kend meg fejemet nárduszolajjal és a himalájai rózsa titkos olajával.

Istenben bízva űzöm el a bűn hidrafejű kígyóit.

Segít ebben rózsa-mosolyod, mely még a halált is messze üldözi. Szerelmem, tengerszerelmed vakmerővé tesz. Gondolataim pörgőgalambjai odaszárnyalnak, ahol az Isten nagy kalandja, az az élet, amelyben minden lehetséges. Még a mi közös lélekvándorlásunk is, amelyben én is szeretnék újból magammá újjászületni, nem magamért, ha-

nem érted. A szíriuszi-szíriai, a titkos rózsakerti Jézus segítsen ebben bennünket, és az Ő húsvétos hite, bárányos szövetsége:

Rontsátok le a templomot, és három nap alatt megépítem azt.

*Ő pedig az ő testének templomáról szól vala.*⁶

A szerelem legyőzi a tengert is, a halálfélelmet is képes száműzni szívünkől. Most már tudjuk, ez a szerelem belőlünk és kettőnkön túlról jön, de csak bennünk tud élni. Nem kábíthat tovább minket ez a csendesen tántorogva háborgó, részeg tenger, hiába gyűjti csokorba és szórja élénk Marquiritte kertjéből hamis emlék-méreg, lélek-méreg-virágait. Szerelmem, gyere velem, fölme-gyünk a Hegyre. Sion kaktuszait szíriai szőlőre cseréljük, bort facsarunk belőle: Syraht. A tenger ízénél csak a bor íze a jobb.

A beavatás tudás-gyümölcs íze. Annak az ősi tettnek az íze, hogy ott a Kertben elhatároztuk, emberré válunk. Még akkor is, ha nem tudjuk, miért érdemes.

4 Szent Tamás Evangéliumának 29. versében van erről szó

5 Arthur Rimbaud: A részeg hajó című verséből

6 János Evangéliuma 2,19

9. FEJEZET

Mégse

Mégse lehet, hogy ez a Tengerkönyv a tenger délibábjaival, a kisMacsek okkult meséjével, vagy az érzelgősen szenilis öreg Oanész énekével végződjön. Megfekszen ez a szellemünket, úgy, mint a tengeri (lásd: kukurica) lisztből készült puliszka azoknak a gyomrák, akik mértéktelenül falnak belőle, vagy mint a széki Prózsa Jánosét, aki nem szereti. Vissza kell térnünk a magyar Adria foszladozó álmunktól meg elevenedő égboltja alá.

Amint már említém volt, egyszer, hol nem volt, volt az Adria Festők Társasága, de ez nem jöhetett volna létre, ha előtte már nem lett volna a magyar adriai hajósok hosszú sora, ha nem lettek volna olyan vakmerő Adria-szerelmesek, akik kisebb nagyobb sajkákon kísértették az Adria bórás tengerét, s a mindezek felett őrködő Mindenhatót. Olyanok, mint Andrásy Géza, a „Sportgróf”, akinek a hajója, a „Taormina” ugyanúgy, mint az írófejedelem Herczeg Hajnal nevű hajója Southamptonban épült. Ez a 46 tonnás, 23 méteres hajó rendkívül tengerálló volt, állítólag végül pilótahajó lett belőle a New-York-i kikötőben. Legalábbis így véli Leidenfroszt Gyula, akit a kék Adria, a szép hajók és a tengerfestők nagy híveként kellene a mai napig ismernünk és éltetnünk, ha az elmúlt fél évszázadban nem ájultunk volna oda a vasfüggönyös öreg ördög ülepe alá, oda, a közösségnek hazudott ember alatti ügyekbe. Biedermann Rezső bárónak például egész kis flottillája volt a tengeren, ő maga alapító tagja volt a császári és királyi jacht-rajnak, az úgynevezett K.u.K. Yachtgeschwadernek. A „Red Eagle”, a legnagyobb hajója 1888-ban Leithben épült, 203 tonnás volt, a hossza pedig 45,66 méter,

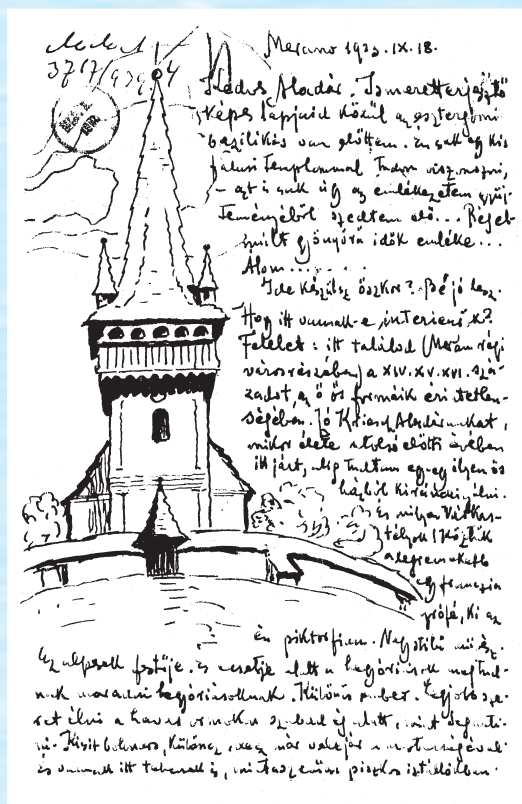
ami igazán lenyűgöző méret, de nem ez volt az igazi meglepetés, hanem a kapitány neve, akit úgy hívtak, hogy Giurkovich Giacinti, és biztosan úgy nézett ki, mint a Piszkos Fredre, a kapitányra hasonlító Gyurkovics Tibor, vagy ha tévedek, akkor ugyanúgy, mint a Jezovics név megfektetésénél tettem.

Különben a Taormina, az Andrásy gróf hajója majdnem megváltoztatta a magyar történelmet, ugyanis a pulai kikötőben egy esti vitorlásverseny alkalmával összeütközött, és átszágulzott a Bravo nevű hajón, ami el is süllyedt. Nehezen tudták a hullámokból kimenteni Horthy Miklós sorhajóhadnagyot. De az is csak egy paraszthajszálon (egyesítés korzói kalandon) múlt, hogy Fiumében megszületett Csermanek János, aki később a mi Kádárunk lett, vagy inkább a szovjeteké. Ha lenne magyar Plutarkhosz, kicsoda párhuzamos életrajzot tudna írni erről a két emberről, és a magyar sors lehetőségeiről és lehetetlenségeiről. Vajon milyen burkolt indulatok nem engedik, milyen elfedett célok akadályozzák meg ma is, hogy pontos és a magyar kérdés lényegét feltáró gondolatokkal közelítsük meg akár ennek a két embernek az életét? Talán Kis János, a filozófus utalt rá valahol, hogy Magyarországon nem a zsidó kérdés a lényeges, hanem a magyar kérdés. Látom közben a történészek felháborodott arcát – már ha ők olvasnak ilyen csacska belletrisztikát –, amint mondják: milyen nevetséges gondolatok ezek, hiszen a tudomány már nagyjából-egészéből feltárta ezeket az életműveket, ezeket a korokat.

Ám amikor egy budapesti nemzetközi kulturális értekezleten egy hirtelen gondlattól vezérelve nyilvánosan, levezető elnökként megköszöntem

az ott lévő portugál nagykövetnek, hogy befogadták Horthy Miklós kormányzót, abból másnap a Népszabadságban címoldali hír lett. A tanácskozáson jelen lévő magas rangú állami hivatalnok el is határolódott. Még jobban meglepődött, mikor elmondtam neki, hogy az orosz népnek is szeretném valahogy megköszönni, hogy kénytelen volt befogadni Rákosit, és vélhetőleg emiatt Gorkij városa lélekszennyezett területté vált, olyan hosszantartóan fertőzötté, amihez képest a stroncium lebomlása gyerekidő. Bizony igaz, végig (végig?) kellene gondolni, mi az a magyar kérdés. Például miért lehet megbocsátani Ferenc Józsefnek, és miért nem Kádárnak az események után ugyanannyi idővel? Csak azért, mert az előző saját jogon volt gyilkos? Vagy mert annyi még a titok? Vagy a tizenkilencedik század csacska szabadkőműves titkai eltörpülnek a huszadik század százfelelő okkult titkai mögött? Így vált az információ-robbanás az atomrobbanásnál veszélyesebb hazugság- és titokfelhalmozódássá. Amikor az egyik televíziós műsorban megkérdezték Huszár Tibort, van-e még egyáltalán titok a Kádár-jelenség környékén, azt válaszolta: kilencven százaléka még titok. Ugyanúgy, mint annak az elmúlt armageddonos huszadik századnak is – főleg a lényegnek – kilencven százaléka titok. És a nagy vízválasztó (tűzválasztó) a Holocaust, végképp felhalmozódott a titok, s finomult, mint az alattomos kín, a leplezéstechnika.

Csoda-e, ha az ember a múlt lelkileg könnyebben művelhető tájaira menekül, még akkor is, ha ott is talál bizarr dolgokat. Például az a tengerfestő Edvi Illés Aladár, aki fiatalon végigjárta a

bujdosó kurucok nyomait Bulgáriában és Törökországban, megfestve Mikes Kelemen leveleinek színhelyeit, Zágont, Vidint, Gallipolit, Rodostót, és ő illusztrálta a talán legszebb magyar könyvé Malonyai: A magyar nép művészetét. Ez az ember büszke volt arra, hogy Ferenc József tulajdonában van az ő Segesvári óratorony című képe. Segesvár. Petőfi vajon hol forog a sírjában, amikor ezt „hallja”? És Ferenc József; vagy neki a

cári Ohranába beépült zseniális mesterkéme jelentette, hogy ki a C27-es fogoly ott távol, Szibériában...

A rendkívüli műveltségű, hét nyelven olvasó Edvi Illés Aladár finom lírai kedéllyel megalkotott tenger-festményei azért engem mindig provokálnak, a legjobb értelemben. Például arra, hogy abba kellene hagyni a művészet protagonistáinak áhitatos, valójában sznob dicsőítését. Már csak azért is, mert nemcsak a titok halmozódott fel leginkább a művészetben. Annyi zavaros, hamis kánon nem volt az egész művészettörténetben, mint az elmúlt században. Persze most el kellene kezdenem sorolni, ha lennék oly bátor, vagy botor. Na mindegy; egy már nagyon rég a begyemben van, barátságosan fenékre rúgom, feledve most, hogy ki vagyok én ehhez. Például Picasso-gólem. Nála zavarosabb szélhámos tehetség nem volt a művészettörténetben. Egy olyan tehetség, mint ő, hogy merészelte ezt a Guernicát, ezt a rossz festészeti publicisztikát megkreálni (kell ide ez a csúnya szó)? Mindenért felment a téma?

Vissza a szent együgyűekhez, vissza a tájképhez, vissza Mendlik Oszkár tengerszerelmes totális realizmusában is misztikus hullám-hús festészetéhez. De hogyan alakíthatjuk ki azt a szépségszerelmes nyelvet és gondolati tartalmat, amely nem rántható le a modernizmus-konzervativizmus vita zavaros szellemi posványába? Egyik oldal sem használhatja alibi nyelvként saját üressége vagy saját unalma védelmére.

A két világháború között Márait is elvárászolta az adriai tengerszerelme: *Számomra a tenger, Fiume és Abbázia között, még mindig a „magyar*

tenger”, akkor is, ha tudom, hogy a történelem időközben odaadta az olaszoknak a Szentkorona Gyöngyét. De más a szárazföld és más a tenger. Ez az öböl mélykék vizével az én külön, szerény irredentám. Az egész világból ez az öböl az a hely, ahol a magyarnak közvetlen köze volt a tengerhez. Visszajárok ide, örülök, ha valamelyik fiumei őslakó magyarul felel kérdéseimre...

Tehát a két háború között már örülni kellett annak, hogy valaki a Quarnero-öböl partján magyarul beszél. Hát még mi hogy örültünk, amikor Bakarban, a régi Buccariban (a római Valcerában), a Frangepán-vár alatti téren egy öreg paszulyhámozó anyóka, hallva magyar beszédünket, magyarul köszönt és elmesélte, hogy ő még akkor született itt, mikor a magyar is természetes beszéd volt.

De milyen nyelven beszélt egymással IV-Béla és Veglia ura, a Frangepán, mikor itt bujdosott a magyar király, a fiatal, büszke nagy király, akinek jelenlétében a kormányzótanácsban nem ülhettek le a magyar urak. Volt honnan tanulni egyik mostani miniszterelnökünknek. Utálták is ezért, és a muhi csata előestéjén azt kívánták, hogy nem ártana, ha a mongolok ennek a rátarti királynak az orrára koppintának. Na, ez sikerült, majdnem belepusztult az ország, és a király is majdnem fogásba került. Több mint valószínű, hogy ez meg is történt volna, ha a templomosok nem menekítik árkon-bokron, és bujtatják el ide, az adriai szigetekre, valamint Pósa, a gyermekkori barát meg nem szervezi a tökéletes rejtőzést, elhitetve, hogy Trau környékén bujkál a király. A magyar történetírás máig is ezt hiszi. Szegény dalmátoknak ezért nem volt alkalmuk feladni, mert nem is volt ott.

Ráadásul a királynő áldott állapotban volt, és a rovasírásos krónika szerint 1242. január 18-án Veglia szigetén szülte meg az egyik legcsodálatosabb magyar szentet, a későbbi Szent Margitot.

Ísmét itt vagyunk, mint a könyv elején, Veglián és a Cres, Cerso szigeti Beliben, ahol a népi mondákban tudatosult, hogy itt bujdosott a magyarok királya, aki ellenállt, aki nem kötött szövetséget a mongolokkal, pedig ha megteszi, az biztos, hogy Európa is és a világ is másképp nézne ki.

A tenger itt alattam háborog, olyan most, mint egy konzervatív történész, csak azt az agyontaposott ösvényt szereti, és hőzöng, ha valami mást hall. Mindegy, számunkra elképzelhetetlen egy másik Európa, és akármennyit ártott is nekünk ez a vén boszorkány, szinte többet, mint az összes országoknak együttvéve – azért nem csüng szerelmetesebb kulturális vágyakkal egy nép sem egy elképzelt, legszebb kulturális be-
cseit éltető Európán, mint mi. Talán nem is érzik olyan mélyen most mások, mitől beteg Európa-öreganyánk. Gazdasá-

gi válságról beszélnek, legfeljebb szellemtörténetiről, de arról, hogy milyen titkok lappanganak a totális identitásválság mélyén, arról keveset. A szellemileg szélhámos világnak meg csak provokációkra van felületes szellemi késztetése. Krisztus-pletykákat bütyköl éretlen kamaszos indulatokkal, úgy, hogy nem meri Krisztus-hűséggel megemelni annak az edénynek a fedelét, amelyben a páli zsidó-keresztény szinkretizmus egyre hangosabban zubog. Persze ehhez Clairvaux-i Szent Bernát templomosokat ihlető szellemi bátorsága kellene, vagy a valódi rózsakeresztesek tiszta Heliopolisz/On vallása. Vagy egy törékeny kis szent leánygyermek, a Margit Nagyboldogasszony-hite. Talán az még a mi borókás lelkünket is megemelné, meg a gondolataink szárnyalását Ízisztől a Nagyboldogasszonyig.

A Frangepánok rejtett mohos várától, rejtett szülőhelyétől, ahol Szent Margit született, néhány kilométerre, Krk kazamatáiban ott árvalkodik és évezredek át világít az Ízisz-szentély oltára,

mint nyitott Tóra tekercs őrzi a Szíriusz két fázisát, örök mementóként a föld embereinek, hogy honnan jöttek a csillagokból, és hogy merre kell menniük. Európa tizenkét csillagból álló koszorúja, ahogy a Szűz tizenkét csillagára, ahogy Ishtar/Astarte tizenkét csillagára mutat, akár új világképet is teremthet: a régít, amely még egyszerre tudta engesztelni az eget és a földet. A mi időnk verandáján már ott ül az újraeljövendő Krisztus.

Na, engem is megfertőzött a kisMacsek, úgy látszik, macskavész van. Mielőtt végképp megbolondulnánk, meg kellene vizsgálni, milyen a macskák vére... Milyen a macskák vére hagymával...

Vagy gyertek velem inkább a tengerre, vissza, a szigetre. *Gentis cunabula nostri*, a mi fajunk szent bölcsője Kréta, mondja Vergilius. Igen, mieink a boldog szigetek Krétától (magyarul Kerétától) Vegliáig, Atlantisztól a Nyulak szigetéig. Innen folytatódik majd a nagy csavargás az Adrián és a hetedhét tengereken térben és T.É.R-ben, időben és időtlenül a szellemtörténetben, abban a pillanatban, amikor már tisztán érezzük és egyben apadhatatlan vágyakozással szomjúhozzuk a múlt ízeit, de még nem váltunk múlttá. Amikor még élünk, de már a távolról jól hallhatóan mormolja a tenger vagy a Nagy Pán, vagy a tenger asszonya, maga a Tengerek Csillaga, Mária: szomjas vagy, légy tengerré...

Vége az első kötetnek

Óbudán, 2006. húsvétvasárnap

*De hát tulajdonképpen fontos ezt a hajónaplót folytatni Harald,
így, hajó nélkül, flotta nélkül?*

Ottlik Géza: Hajónapló

Tartalom

1. fejezet:	Adriai esték: kő és rózsza	7
2. fejezet:	Vecsernye az Adrián	21
3. fejezet:	Thalassa, Thalassa	29
4. fejezet:	A magyar hazugságóceán bolygó hollandijai	39
5. fejezet:	Kurulok	51
6. fejezet:	Múlt időim tengerei	67
7. fejezet:	Atlantisz lebeg	85
	Előszó a KisMacsek meséihez	87
	KisMacsek meséi	88
	A világügyelő macsek	89
	Szigettemető zászló	91
	Az atlantiszi borászat emlékére	96
	Le kell állítani	
	a macskák szelekciós tenyésztését	101
	A fekete kígyó felemelkedése	103
	Oculus imaginationis	104
	Kígyógyulás	106
	A rózsza köve	107
	A fény evangéliuma	109
	Neküia	116
8. fejezet:	Pentaton tenger	119
9. fejezet:	Mégse	123

ÖKOTÁJ Kiadó, 2006
1035 Budapest, Miklós tér 1.

Felelős kiadó: Márczi Imre
A kötetet szerkesztette: Bogdán Éva
Műszaki szerkesztő: Mikola Péter

Készítette a Debreceni Kinizsi Nyomda
Debrecen, 2006